

Elina Heikkinen (1707629)

"Yhtäkään lasta ei jätetä!"

Tutkielma Pelastakaa Lasten vapaaehtoisten motiiveista

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosiaalian YAMK-tutkinto

S0917S6

15.2.2019

Tekijä Otsikko	Heikkinen Elina "Yhtäkään lasta ei jätetä!" Tutkielma Pelastakaa Lasten vapaaehtoisten motiiveista
Sivumäärä Aika	79 sivua + 4 liitettä 15.2.2019
Tutkinto	Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Koulutusohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaaja	Yliopettaja Sirkka Rousu
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mikä motivoi Pelastakaa Lasten vapaaehtoisia heidän toiminnassaan. Vapaaehtoisten motivaatioiden selvittäminen voi auttaa organisaatioita kohdentamaan rekrytointia, organisoimaan toimintaansa ja tukemaan jo mukana olevia vapaaehtoisia heidän toiminnassaan. Selvitys tuo Pelastakaa Lapsille tietoa siitä, miksi vapaaehtoiset haluavat toimia juuri heidän järjestössään ja kuinka sitoutuneita he ovat toimintaan.</p> <p>Opinnäytetyön aineisto kerättiin verkkokyselynä toukokuussa 2018. Kysely nojaa Claryn & Sniderin (1998) <i>Volunteer Function Inventory</i> (VFI) sekä Esmond & Dunlopin (2004) <i>Volunteer Motivations Inventory</i> (VMI) -malleihin. Vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 307. Kyselyssä mitattiin vapaaehtoisten motivaatiota 30 strukturoidulla kysymyksellä. Vastaukset tulkittiin VMI- ja VFI- mallien mukaisesti luokitellen. Kyselyyn sisältyi myös avoimia kysymyksiä, joiden avulla selvitettiin sekä vastaajien motivaatiota toimia juuri Pelastakaa Lapsissa että vapaaehtoistoiminnan esteitä.</p> <p>Tulokset osoittavat, että Pelastakaa Lasten vapaaehtoisille tärkeitä motivaatiotekijöitä ovat arvot, ymmärrys, tunnustus ja omanarvontunto. Lisäksi vapaaehtoiset pitävät Pelastakaa Lapsia luotettavana, arvostettuna ja hyvämaineisena järjestönä. Vapaaehtoiset ovat hyvin sitoutuneita toiminnassaan. Toiminnassa jatkamisen esteitä ovat esimerkiksi ikääntyminen, ajanpuute, toiminnan kuormittavuus ja elämäntilanteen muuttuminen.</p> <p>Pelastakaa Lasten on hyvä nostaa esille sitä arvomaailmaa, johon toiminta nojaa. Sen lisäksi, että auttaminen on vapaaehtoisten mielestä tärkeää, he saavat siitä myös itselleen hyvää mieltä. Vapaaehtoisten sitoutumista lisää järjestöltä saatava tuki. Tulevaisuudessa tulisi olla tarjolla myös vähemmän sitoutumista vaativia vapaaehtoistoiminnan muotoja. Järjestössä toimii noin 7500 vapaaehtoista, joten 307 vastauksen perusteella ei saada täysin kattavaa kuvaa kaikkien vapaaehtoisten motivaatioista. Selvityksen tulokset ovat kuitenkin samansuuntaiset aiempien vapaaehtoisia koskevien tutkimusten kanssa, joiden mukaan altruismi on usein tärkein syy toimia vapaaehtoisena.</p>	
Avainsanat	Vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö, vapaaehtoisten motivaatio, vapaaehtoisten sitoutuminen

Author Title	Heikkinen Elina A study on motivations of volunteers of Save the Children Association in Finland
Number of Pages Date	79 pages + 4 appendices 15 February 2019
Degree	Master of Social Services
Degree Programme	Master of Social Services
Instructor	Sirkka Rousu, Principal Lecturer
<p>The aim of this study is to determine what motivates the volunteers of Save the Children Association in Finland in their volunteering. Finding out what the motivations are can help organizations to better recruit, retain and support volunteers. This study also brings Save the Children Association information on why volunteers have chosen to volunteer with them.</p> <p>The data of this thesis was collected via Internet. A link to a Webropol Survey was sent to the volunteers in May 2018. Altogether 307 responses were collected. The framework of the survey is grounded in Volunteer Functions Inventory by Clary & Snider (1998) and Volunteer Motivations Inventory by Esmond & Dunlop (2004). There were 30 multiple choice questions that measure volunteer motivations and three open ended questions in the survey. Cross tabulation was used while responses were decoded.</p> <p>The results show that the most significant motivational aspects are values, understanding, recognition and enhancement. Many of the volunteers who took part in the survey chose to work for Save the Children Association in Finland because they find it a reputable and a trustable organization. The results show that the volunteers are committed to volunteering. Ageing, lack of time and burdening might hamper commitment.</p> <p>Save the Children Association in Finland should emphasize the values behind their functions. Volunteers find important that they can help others. Nevertheless volunteering is a feel-good experience too. To better retain volunteers the organization should give support to their volunteers and also offer short term possibilities for volunteering. There are approximately 7500 volunteers working at Save the Children Association in Finland, so this study with 307 respondents will not be able to provide a thorough picture of the motivation of all the volunteers in the association. Nevertheless it is a sample of volunteers across Finland and does show resemblance to previous motivational researches on volunteers, which have shown values such as altruism important to volunteers.</p>	
Keywords	volunteerism, volunteer work, volunteer motivation, retaining volunteers

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kansalais- ja vapaaehtoistoiminta, sekä vapaaehtoisten motivaatio	3
2.1	Kansalaisjärjestöt	3
2.2	Pelastakaa Lapset ry	4
2.3	Vapaaehtoistoiminnan yhteiskunnallinen merkitys ja määritelmä	5
2.4	Vapaaehtoistoiminnan kolme paradigmaa	7
2.5	Vapaaehtoistoiminnan sosiaalinen pääoma	8
2.6	Vapaaehtoistoiminnan tutkimus Suomessa	9
2.7	Motivaation määritelmiä	11
2.8	Vapaaehtoistoiminnan motiivit	12
2.9	Altruismi	14
2.10	VFI-malli ja VMI-malli	14
2.11	Vapaaehtoisten sitoutuminen ja sitouttaminen	17
3	Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset ratkaisut	19
3.1	Tutkimusmenetelmän valinta	19
3.2	Kyselyn laatiminen	21
3.3	Validiteetti ja reliabiliteetti	23
3.4	Eettiset kysymykset	26
3.5	Tulosten tulkitseminen	28
4	Tutkimuksen keskeiset tulokset	31
4.1	Tietoa kyselyyn vastanneista	31
4.2	Tulokset motivaatioluokkien mukaisesti analysoituna	36
4.2.1	Arvot tärkein motivaatiotekijä kaikille vastaajille	36
4.2.2	Vapaaehtoistoiminnalla tavoitellaan näkökulmien avartumista	37
4.2.3	Vapaaehtoiset pitävät yhdenvertaista kohtelua tärkeänä	40
4.2.4	Vapaaehtoistoiminta tuo tekijälleen hyvää mieltä	43
4.2.5	Yhteisölliset tekijät melko yhdentekeviä	45
4.2.6	Nuoret vapaaehtoiset antavat haluavat kehittää työelämätaitojaan	47
4.2.7	Suojaavat tekijät eivät ole merkittävässä asemassa vapaaehtoisille	49
4.2.8	Yhteenveto motivaatiotekijöistä	50
4.3	Miksi juuri Pelastakaa Lapset?	52
4.3.1	Avoimet vastaukset motivaatioluokittain	53
4.3.2	Järjestöön ja sen toimintaan liittyvät tekijät	55
4.4	Vastaajien sitoutuminen toimintaan	56
5	Johtopäätökset	60
6	Lopuksi	65
6.1	Oman oppimisen ja työskentelyn arviointi	65

6.2	Pohdintaa tulosten perusteella ja toimenpide-ehdotuksia Pelastakaa Lapsille	66
6.3	Yhteenveto kehittämissuhteista	68
	Lähteet	71

LIITE 1 Tuloksia taulukoina

LIITE 2 VFI-kyselylomake

LIITE 3 VMI-kyselylomake

LIITE 4 Opinnäytetyössä käytetty kyselylomake

Kuviot ja taulukot

KUVIO 1 Kyselyyn vastanneiden ikä (N=307)	36
KUVIO 2 Vastaaajien koulutustausta (N=306)	37
KUVIO 3 Vastaaajien vapaaehtoistoiminnan kesto (N=307)	38
KUVIO 4 Alueoimistot (N=307)	39
KUVIO 5 Arvovastausten hajonta (N=307)	41
KUVIO 6 Ymmärrykseen liittyvien vastausten hajonta (N=307)	42
KUVIO 7 Tunnustukseen liittyvien vastausten hajonta (N=307)	45
KUVIO 8 Omanarvontuntoon liittyvien vastausten hajonta (N=307)	47
KUVIO 9 Yhteisöllisyyteen liittyvien vastausten hajonta (N=307)	50
KUVIO 10 Työllistymiseen liittyvien vastausten hajonta (N=307)	52
KUVIO 11 Suojaavuuteen liittyvien vastausten hajonta	53
KUVIO 12 Kuinka todennäköisenä vastaaja pitää vapaaehtoistoimintaan osallistumista vuoden kuluttua	61
KUVIO 13 Kuinka todennäköisenä vastaaja pitää vapaaehtoistoimintaan osallistumista viiden vuoden kuluttua	61
TAULUKKO 1 Vastaaajien sukupuoli	36
TAULUKKO 2 Vapaaehtoistoiminta, jossa vastaaja on mukana	38
TAULUKKO 3 Ymmärrykseen liittyvien vastausten keskiarvot ja keskihajonta sukupuolen mukaan	42
TAULUKKO 4 Ymmärrykseen liittyvien vastausten keskiarvot ja keskihajonta iän mukaan	43
TAULUKKO 5 Ymmärrykseen liittyvien vastausten keskiarvot ja keskihajonta alueoimiston mukaan	44
TAULUKKO 6 Tunnustukseen liittyvien vastausten keskiarvot ja keskihajonta iän mukaan	45
TAULUKKO 7 Tunnustukseen liittyvien vastausten keskiarvot ja keskihajonta sukupuolen mukaan	46
TAULUKKO 8 Kuinka tärkeänä pidetään väittämää "vapaaehtoistoiminta pitää minut kiireisenä"	48
TAULUKKO 9 Omanarvontuntoon liittyvien vastausten jakautuminen iän mukaan	48
TAULUKKO 10 Yhteisölliset motivaatiotekijät sukupuolen mukaan	50
TAULUKKO 11 Yhteisölliset motivaatiotekijät iän mukaan	51
TAULUKKO 12 Uraan liittyvät vastaukset iän mukaisesti	52
TAULUKKO 13 Suojaavat tekijät ja sukupuoli	54
TAULUKKO 14 Motivaatiotekijät tärkeysjärjestyksessä	54
TAULUKKO 15 Miksi haluat toimia juuri Pelastakaa Lapsissa?	57
TAULUKKO 16 Vapaaehtoistoiminnan esteet	62
TAULUKKO 17 Markkinoinnin ja rekrytoinnin kannalta merkittävät tekijät	72
TAULUKKO 18 Vapaaehtoisten sitoutumisen kannalta merkitykselliset tekijät	74
TAULUKKO 19 Kyselyyn vastanneiden ikä	80
TAULUKKO 20 Kyselyyn vastanneiden koulutustausta	80
TAULUKKO 21 Vastaaajien osallistuminen vapaaehtoistoimintaan vuosina	81
TAULUKKO 22 Alueellinen jakauma	81
TAULUKKO 23 Arvot motivaatiotekijänä	82
TAULUKKO 24 Ymmärtäminen ja uuden oppiminen motivaatiotekijänä	82
TAULUKKO 25 Vapaaehtoistyöstä saatava tunnustus motivaatiotekijänä	83
TAULUKKO 26 Yhteisöllisyys motivaatiotekijänä	83
TAULUKKO 27 Omanarvontuntoon liittyvät motivaatiotekijät	84
TAULUKKO 28 Uraan liittyvät motivaatiotekijät	84
TAULUKKO 29 Suojaavuuteen liittyvät motivaatiotekijät	85

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mikä motivoi Pelastakaa Lapset ry:n vapaaehtoisia heidän toiminnassaan ja miksi he haluavat toimia vapaaehtoisena juuri Pelastakaa Lapsissa. Lisäksi selvitetään, kuinka sitoutuneita vapaaehtoiset ovat toiminnassaan ja mitkä ovat vapaaehtoistoiminnan esteitä. Pelastakaa Lapset ry arvioi ja kehittää vapaaehtoistoimintaa parhaillaan, joten tämä opinnäytetyö palvelee isompaa kokonaisuutta. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyössä työelämän kanssa ja tuo uutta tietoa Pelastakaa Lapsille järjestössä toimivien vapaaehtoisten motiiveista.

Vapaaehtoisten motiivien selvittäminen ja niiden ymmärtäminen hyödyttää organisaatioita usealla tavalla. Ihmiset ovat vastaanottavaisempia sellaiselle viestinnälle, joka koskettaa heille tärkeitä aiheita, joten motiiveja tutkimalla on mahdollista parantaa markkinoinnin vaikuttavuutta. Vapaaehtoisen henkilökohtainen motivaatio voi antaa myös sysäyksen vapaaehtoistoiminnan aloittamiselle. Tämän lisäksi mahdollisuus toimia omia motiiveja vastaavissa tehtävissä tekee vapaaehtoistoiminnasta palkitsevampaa ja vapaaehtoisista sitoutuneempia. Motiivien tarkastelu vapaaehtoisia erilaisiin tehtäviin sijoittaessa voi vähentää vapaaehtoisten vaihtuvuutta. (Clary, Snyder, Ridge, Copeland, Stukas, Haugen & Miene 1998: 1528.)

Tutkielman teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan kansalaistoiminnan, vapaaehtoistoiminnan ja motivaation lähtökohtia. Vapaaehtoistoimintaa koskevan lisääntyneen kiinnostuksen myötä kolmannen sektorin tarve tutkimuspohjaiselle tiedolle kasvaa. On muun muassa pohdittava miten motivoida ihmisiä edelleen tekemään vapaaehtoistyötä kiireisen elämän lomassa, tai minkä tyyppisestä vapaaehtoistyöstä ollaan tänä päivänä kiinnostuneita. (Musick & Wilson 2008: 6.) Lisäksi tutkimustuloksia voidaan käyttää hyödyksi, kun motivoidaan uusia kansalaisia ryhtymään vapaaehtoiseksi: tutkimusten avulla voidaan tuoda näkyväksi vapaaehtoistyöstä saatavat hyödyt yksilölle itselleen. (Dingle 2002: 6.)

Opinnäytetyön aineisto kerättiin verkkokyselynä toukokuussa 2018, ja vastauksia saatiin yhteensä 307 kappaletta. Kyselyn perustana käytettiin Claryn & Sniderin (1998) kehittämää *Volunteer Functions Inventory* -mallia ja Esmondin & Dunlopin (2004) kehittämää *Volunteer Motivation Inventory* -mallia. Kyselyn strukturoituun osioon liittyi 40 kysymystä, ja tätä aineistoa on analysoitu SPSS-ohjelman avulla. Lisäksi kyselyyn si-

sältyi kolme avointa kysymystä, joista yhtä ("miksi haluat toimia vapaaehtoisena juuri Pelastakaa Lapsissa") on analysoitu tässä työssä.

2 Kansalais- ja vapaaehtoistoiminta, sekä vapaaehtoisten motivaatio

Tämän opinnäytetyön teoreettiset lähtökohdat muodostuvat erityisesti vapaaehtoistoiminnan ja motivaation määrittelystä, sillä tarkoituksena on selvittää Pelastakaa Lasten vapaaehtoisten motiiveja heidän toiminnassaan. Koska Pelastakaa Lapset on kansalaisjärjestö, aluksi on tarpeen avata kolmannen sektorin käsitettä. Tämän jälkeen määrittelen, mitä vapaaehtoistoiminnalla tutkimusten mukaan tarkoitetaan. Nostan esille myös suomalaisia vapaaehtoistyön tutkimuksia erityisesti vapaaehtoisten motivaatioihin liittyen.

2.1 Kansalaisjärjestöt

Julkisen vallan, liiketalouden ja kotitalouksien väliin jäävää aluetta kutsutaan usein kansalaisyhteiskunnaksi tai kolmanneksi sektoriksi. Kansalaisyhteiskunta edustaa voittoa tavoittelemattomia organisaatioita ja vapaaehtoistoimintaa. (Wijkström 2011: 28–29.) Tutkimuksissa ja kirjallisuudessa järjestöt luetaan yleensä osaksi kolmatta sektoria. Usein järjestötoimintaan yhdistetään ajatus vapaaehtoisuudesta ja vapaaehtoisten työpanoksesta. Lisäksi järjestötoiminnalle on tyypillistä riippumattomuus julkisesta valasta. (Juote 2007: 47.)

Pohjoismainen kansalaisyhteiskunta on perinteisesti nojannut enemmän demokraattisen kansanliikkeen ideologiaan kuin filantrooppiseen perinteeseen, jossa vapaaehtoisuus ja varainkeruu ovat merkittävässä roolissa. Rahoitus on tyypillisesti katettu lahjoitusvarojen sijaan jäsenmaksuilla ja julkisen sektorin tuella. Tähän saakka kolmannelle sektorille ominaista on ollut tiettyjen asioiden ajaminen ja vapaa-ajantoimintaan liittyvät toiminnot. Palveluiden tuottamisella on kuitenkin nykyisin yhä suurempi rooli kansalaisjärjestöjen toiminnassa. Siinä missä aiemmin tyypillinen tapa osallistua oli liittyä jäseneksi yhdistykseen, tänä päivänä vapaaehtoisuus on kansalaistoiminnalle ominaista. (Wijkström & Zimmer 2011: 10–13.)

Kansalaisjärjestöjen historia ulottuu 1800-luvulle, jolloin Euroopassa, kuten myös Pohjoismaissa sosiaalisen liikehdinnän tuloksena syntyi useita uuden tyyppisiä organisaatioita. Näiden organisaatioiden jalansija yhteiskunnassa vahvistui 1900-luvun alkuun mennessä, jolloin muun muassa humanitaariset järjestöt, kuten Punaisen Risti ja Pelastakaa Lapset perustettiin. Ne kasvoivat nopeasti suuriksi järjestöiksi, joilla oli paljon jäseniä ja poliittista vaikutusvaltaa. Tällaiset suuret järjestöt pyörivät aluksi jäsentensä

rahoittamana ja heidän vapaaehtoispanoksellaan, mutta ajan saatossa palkattujen työntekijöiden rooli on kasvanut merkittävästi. Myös rahoitus on siirtynyt yhä enemmän julkisen sektorin varaan. (Wijkström 2011: 32–33.)

Järjestöt voivat olla kansalaisjärjestöjä, joiden toiminta perustuu huomattavilta osin vapaaehtoistoimintaan ja rahoitus syntyy jäseniltä kerätyillä rahavaroilla. Toiminta voi olla esimerkiksi harrastustoimintaa, poliittista toimintaa tai hyväntekeväisyyttä. On olemassa myös yhteiskunnallisia palvelujärjestöjä eli yhdistyksiä, jotka ovat olemassa jonkin yhteiskunnallisen ongelman ratkaisemiseksi. Näiden rahoitus on usein yhteiskunnan varassa, ja niiden toimintaa ohjaavat yhteiskunnan, kuten poliitikkojen ja virkamiesten tulkitsemat tarpeet. Palkatuilla työntekijöillä on usein merkittävä rooli suhteessa vapaaehtoiisiin, eivätkä vapaaehtoiset usein osallistu järjestön hallintoon. Järjestöt ohjautuvat yhteiskunnan rahoituksen varassa, joka vähentää niiden itsenäisyyttä. Lisäksi on olemassa kaupallistettuja palvelujärjestöjä, jotka tuottavat maksullista toimintaa. Tällaisia ovat esimerkiksi jotkut urheilujärjestöt tai musiikkijärjestöt. (Juote 2007: 45–47.)

Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan ydin muodostuu järjestö- ja kansalaistoiminnasta. Ihmisten itse organisoima ja omaehtoinen toiminta lisääntyy ja monipuolistuu jatkuvasti. Ihmiset toimivat erilaisissa ryhmissä yksilöllisistä motiiveista ja monenlaisista tavoitteista käsin. (Harju 2007: 16.)

2.2 Pelastakaa Lapset ry

Pelastakaa Lapset ry on vuonna 1922 perustettu uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeuksien toteutumista sekä kansainvälisesti että kotimaassa. Voittoa tavoittelematon järjestö on osa maailmanlaajuista Save the Children -liikettä, joka toimii noin 120 maassa. Pelastakaa Lasten visiona on “maailma, jossa toteutuu jokaisen lapsen oikeus elämään, suojeluun, kehittymiseen ja osallistumiseen”. Järjestön toiminta perustuu poliittiseen vaikuttamiseen, ammatilliseen toimintaan ja auttamistyöhön. (Pelastakaa Lapset 2018a.)

Vuonna 2017 Suomen Pelastakaa Lapset ry toimi 14 maassa Euroopassa, Afrikassa, Aasiassa ja Lähi-idässä. Kansainvälisten projektien avulla tavoitettiin yhteensä 125 000 lasta ja 95 000 aikuista. Tekri LTD:n julkaiseman barometrin mukaan Pelastakaa Lapset ry on Suomen kolmanneksi luotetuin suomalainen organisaatio. Kansalaisjärjestöis-

tä Pelastakaa Lapset ylsi korkeimmalle sijalle. (Haaranen 2018: 5.) Pelastakaa Lasten kotimaan ohjelman keskiössä on lasten ja perheiden tukeminen, kansalaistoiminta ja jäsenten tukeminen, sekä vaikuttamistyö lapsilähtöisten toimintatapojen ja yhteiskunnallisten rakenteiden puolesta. Lapsen oikeudet luovat perustan ohjelmalle, ja vuonna 2017 lähes 20 000 lasta tuli kohdatuksi Suomessa Pelastakaa Lasten toiminnassa. Pelastakaa Lapset järjestää kotimaassa lastensuojelu- ja sosiaalipalveluita muun muassa ylläpitämällä lastensuojelulaitoksia, järjestämällä perhehoitoa, adoptiopalveluita ja ennaltaehkäisevää tukevaa toimintaa, kuten lomakoti- ja tukiperhetoimintaa, nettipalveluita, paikallisyhdistystoimintaa sekä kansainvälisiä kehitysyhteistyöhankkeita. Pelastakaa Lapset järjestää myös humanitaarista apua kansainvälisissä kriiseissä, kuten luonnonkatastrofien, aseellisten selkkauksien tai nälänhädän tapahtuessa. (Pelastakaa Lapset 2018b: 9, 24, 39.)

Pelastakaa Lapsissa on mahdollista toimia vapaaehtoisena useissa eri tehtävissä, kuten tukiperheenä, tukihenkilönä, Sporttikummina tai verkkovapaaehtoisena. Vapaaehtoisena voi toimia myös paikallisyhdistyksissä. Pelastakaa Lapset Ry:n kautta esimerkiksi tukiperheen tai lomakodin saa yli tuhat lasta vuodessa. Vapaaehtoiset saavat järjestöstä ammatillista tukea ja koulutusta. (Pelastakaa Lapset 2018c.)

Valitettavasti kattavaa yhteisrekisteriä kaikista Pelastakaa Lasten vapaaehtoisista ei ollut saatavilla. Haastattelin Pelastakaa Lasten vapaaehtoistoiminnan koordinaattoria Leena-Kaisa Pantsua huhtikuussa 2018 Pelastakaa Lasten keskustoimistolla. Pantsun mukaan Pelastakaa Lapsissa toimii koko maan laajuisesti noin 7500 vapaaehtoista. Vaikka yhteistä rekisteriä koko Suomen vapaaehtoisista ei ole, Pantsun mukaan on tiedossa, että säännöllisistä lahjoittajista ja yhdistyksen jäsenistä 90 % on naisia, ja heistä suurin osa keski-ikäni ylittäneitä. Muussa vapaaehtoistoiminnassa on mukana enemmän nuoria. Pantsun mukaan nuorten tapa tehdä vapaaehtoistyötä on muuttunut. Yhdistykseen ei liitytä välttämättä jäseneksi, vaikka vapaaehtoistoiminnassa oltaisiin muuten aktiivisesti mukana. Kaikkia vapaaehtoisia yhdistää kuitenkin Pantsun mukaan halu toimia lasten ja perheiden kanssa ja halu auttaa lapsia. (Pantsu 2018.)

2.3 Vapaaehtoistoiminnan yhteiskunnallinen merkitys ja määritelmä

Vapaaehtoistoiminta on laaja yhteiskunnallinen ilmiö. Ympäri maailmaa miljoonat ihmiset toimivat vapaaehtoisina ja lukemattomat eri järjestöt tarjoavat mahdollisuuksia vapaaehtoistoimintaan, paikallisesta toiminnasta aina kansainvälisiin projekteihin. Vapaa-

ehtoisena toimitaan lähes kaikilla yhteiskunnan alueilla aina sosiaali- ja terveystalouden liikuntaan, maanpuolustukseen, uskontoon ja ympäristönsuojeluun. (Marjovuori 2014: 11–12.) Vapaaehtoisuuden yhteiskunnallisen merkityksen kasvu on tiedostettu 1990-luvulta saakka. Yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen niukkuus ja sen tiedostaminen on toiminut keskeisenä tekijänä asiassa. Myös kansalaisliikkeiden merkitys mielipiteen ilmaisijana ja yhteiskunnallisina toimijoina on kasvanut. Maaperä on muuttunut suotuisaksi kansalaisaktiivisuudelle. (Sorri 2005: 126.)

Myös kansainvälinen arvostus vapaaehtoistoimintaa kohtaan on ollut kasvussa viimeisten vuosikymmenten aikana. Vuosi 2001 oli YK:n kansainvälinen vapaaehtoistoiminnan teemavuosi, jonka avulla vapaaehtoistoimintaa pyrittiin tekemään tunnistetuksi ja tunnustetuksi. Kansainvälinen työ on jatkunut, ja EU:ssa julistettiin vuonna 2006 manifesti vapaaehtoistoiminnan puolesta. Vuoden 2008 Euroopan parlamentin mietinnössä vapaaehtoistoiminnan merkitystä tuodaan esille ja kannustetaan jäsenvaltioita edistämään kansalaistoimintaa. (Pessi & Oravasaari 2010: 7–8.) Vuosi 2011 puolestaan nimettiin Euroopan vapaaehtoistyön teemavuodeksi, ja sen tavoitteena oli osoittaa kunnioitusta miljoonien Eurooppalaisten vapaaehtoisten tekemälle työlle ja kannustaa muita osallistumaan toimintaan (Eurobarometri 75.2 2011: 4).

Myös suomalaisissa järjestöissä koetaan, että vapaaehtoistoiminnan merkitys on keskeinen, ja sen tarve ja merkitys ovat kasvussa. Vuoden 2014 Järjestöbarometrissä selvitettiin suomalaisten järjestöjen vapaaehtoistoiminnan tilannetta. Enemmistössä järjestöistä koettiin, että vapaaehtoistoiminta ja sen edellytykset ovat pysyneet vähintään ennallaan kahden viime vuoden aikana. Vapaaehtoistoimijoiden tarve oli lisääntynyt 70 % järjestöistä. Kolmasosa järjestöistä oli lisännyt vapaaehtoisten rekrytointia, koulutusta ja muuta tukemista. (Peltosalmi, Hakkarainen, Kiukas, Londén & Särkelä 2014: 88.)

Dinglen mukaan vapaaehtoistyössä korostuu kolme piirrettä: sillä ei tavoitella taloudellista hyötyä, vapaaehtoistyötä tehdään yksilön omasta vapaasta tahdosta, ja se tuo hyötyä kolmansille osapuolille sekä vapaaehtoisille itselleen (Dingle 2001: 9). Valliluoto (2014) viittaa vuoden 2008 Euroopan parlamentin mietinnön mukaiseen määritelmään, jossa korostuvat samat tekijät: vapaaehtoistyö on palkatonta, sitä tehdään omasta vapaasta tahdosta, se hyödyttää kolmatta osapuolta perhe- ja ystäväpiirin ulkopuolella ja se on kaikille avointa (Valliluoto 2014: 12). Harjun mukaan vapaaehtoistoimintaa tehdään aina jostain kontekstista käsin. Tällaisena toimintaympäristönä voi olla yksilön lähipiiri, kuten naapurusto, tai laajempi yhteisö, kuten kunta tai yhdistys. Valtakunnallinen yhteisö tai tapahtuma voi toimia henkisenä viitekehyksenä. Vapaaehtoistyön hen-

kinen konteksti voi ulottua paikalliselta globaalille tasolle esimerkiksi kansainvälisten rahankeräysten muodossa. (Harju 2005: 58.)

2.4 Vapaaehtoistoiminnan kolme paradigmaa

Musick & Wilson (2008) määrittelevät vapaaehtoisuuden altruistiseksi toiminnaksi, jonka tavoitteena on toimia jonkun ryhmän, tavoitteen tai yhteisön hyväksi ilman odotusta rahallisesta palkkiosta (Musick & Wilson 2008: 3). Rochesterin, Ellisin, Howlettin & Zimmeckin (2010) mukaan tällaista lähestymistapaa kutsutaan vallitsevaksi paradigmaksi. Vallitsevan paradigman mukaan vapaaehtoistoiminnan nähdään olevan altruistinen toimintatapa, jolloin ihminen lahjoittaa aikaansa tai rahaansa sellaisille, joilla menee heikommin kuin heillä itsellään. Toiminta asettuu yleensä sosiaalisen hyvinvoinnin kentälle, jossa huolenpito, tuki tai ohjaus kohdistetaan esimerkiksi lapsiin, vanhuksiin, vammaisiin, köyhiin tai syrjäytyneisiin. Tällainen vapaaehtoistoiminta tapahtuu usein ammatillisissa yhdistyksissä tai julkisissa laitoksissa, kuten sairaaloissa tai kouluissa. Vapaaehtoiset nähdään lisäresurssina työntekijöiden ohella ja heidän nähdään tarvitsevan ammattimaista ohjausta. (Rochester, Ellis, Howlett & Zimmeck 2010: 10–11.)

Toinen tapa lähestyä aihetta on kansalaiskuntaparadigma, jonka juuret ovat poliittisissa tieteissä ja sosiologiassa. Kansalaiskuntaparadigmassa vapaaehtoistoiminta nähdään kansalaistoimintana tai keskinäisenä apuna. Tällainen kansalaistoiminta ei rajoitu vain sosiaalisen hyvinvoinnin kentälle, vaan laajenee koskemaan yleisiä yhteiskuntapoliittisia aiheita, kuten liikennettä, kaupunkisuunnittelua ja ympäristöä. Organisaatiot ovat luonteeltaan ennemminkin horisontaalisia oma-apuryhmiä kuin niinkään järjestöjä, joissa on myös palkattuja työntekijöitä. Tällaisissa organisaatioissa vapaaehtoisten rooliksi ei jää vain palkattomana apulaisena toimiminen, vaan yhdistyksen aktiivinen jäsenyys tai jopa johtajuus. (Rochester ym. 2010: 12–13.)

Vapaaehtoistoiminnan kolmas paradigma on niin kutsuttu vakavasti otettava vapaa-aika. Sen mukaan vapaaehtoisuus voidaan nähdä vapaa-ajanviettotapana. Tällainen vapaaehtoistoiminta tapahtuu usein esimerkiksi urheilun, kulttuurin tai taiteen saralla. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa tekijälleen mahdollisuuden toteuttaa persoonansa eri puolia tai mahdollisuuden pitää yllä taitojaan. Tällaiset vapaaehtoiset voivat toimia niin isoissa kuin pienissäkin organisaatioissa tai vaikka vain yksittäisissä tapahtumissa. Vapaaehtoisen rooli voi vaihdella opettajasta tai ohjaajasta esiintyjään. Usein vapaaeh-

toistoiminta voi olla erilainen yhdistelmä edellä mainituista paradigmoista. (Rochester ym. 2010: 13–15.)

2.5 Vapaaehtoistoiminnan sosiaalinen pääoma

Sosiaalista pääomaa ja yhteyttä toisiin ihmisiin ei tule väheksyä vapaaehtoisuutta pohdittaessa. Yksilöllä on yleensä tarve kuulua johonkin tai olla osallisena ryhmässä. Vapaaehtoisuuden sosiaalinen funktio syntyy tästä tarpeesta. Musick & Wilson (2008) viittaavat "Profile of Illinois" (2001) -tutkimukseen, jonka mukaan kahdeksan kymmenestä vapaaehtoisesta sanoi toimivansa vapaaehtoisena, koska sen avulla he voivat olla yhteydessä ihmisiin, joiden seurasta he nauttivat. (Musick & Wilson 2008: 59.)

Vapaaehtoistoiminta edistää sosiaalista pääomaa monella tavalla. Sosiaalinen pääoma käsitteenä kattaa sellaiset sosiaalisen rakenteen ulottuvuudet, jotka helpottavat yksilöiden ja ryhmien vuorovaikutusta ja tiiviyttä. Olennaisin sosiaalisen pääoman elementti on sekä luottamus lähipiiriin ihmisiin että yleistetty yhteisöllinen luottamus. Osallistuminen vapaaehtoistoimintaan voi tarjota yhteisyyden kokemuksia. Vapaaehtoisuuden sosiaalinen pääoma vahvistuu neljään suuntaan. Vapaaehtoistyöntekijöillä lisääntyvät taidot, verkostot, osallisuus ja luottamus. Järjestöt puolestaan saavat toimijoiden lisäksi mainetta, statusta ja verkostoja. Palveluiden käyttäjät eli autettavat tai osalliset saavat tuen lisäksi hyvää mieltä, luottamusta, verkostoja ja parhaimmillaan myös osallisuutta. (Pessi & Oravasaari 2010: 165–166.)

Harjun mukaan yhteisöllisyyden on katsottu heikentyneen Suomessa. Tiiviin maaseutukyliä ja työläiskaupunginosien yhteisöllisyyden tilalle on tullut väljempi yhteisöllisyys. Yhteisöllisyys ei ole hävinnyt kokonaan, vaan se on muuttanut muotoaan. Tänä päivänä tyypillisempää on yksilöllinen yhteisöllisyys. Teknologia mahdollistaa maailmanlaajuiset mielikuvalliset yhteisöt, jotka eivät rakennu esimerkiksi tietyn alueen ympärille. Ihmisillä on halu muodostaa yhteisöjä sellaisten ihmisten kanssa, joilla on esimerkiksi samanlainen musiikkimaku tai ajatusmaailma kuin itsellä. Tällaiset symboliset yhteisöt todennäköisesti vahvistuvat tulevaisuudessa, kun puolestaan alueellisten yhteisöjen merkitys vähenee. Yhteisöllisyyden muutokset vaikuttavat myös vapaaehtoistoimintaan. Perinteinen talkootyötoiminta ja halukkuus siihen tulevat todennäköisesti vähenemään. Samoin naapuriyhteisöjen löyhentyessä on mahdollista, että perinteinen naapuriapu vähenee. Sen sijaan huolenpito sairaista ja iäkkäistä tulee vahvistumaan. (Harju 2005: 73–75.)

Harju uskoo, että kun kuntien varat eivät enää mahdollista sellaista hoidollista tahoja, johon Suomessa on totuttu, ihmiset joutuvat auttamaan hoitohenkilökuntaa omalla työpanoksellaan. Yksilöllisen yhteisöllisyyden vahvistuessa ihmiset tekevät yhä enemmän vapaaehtoistyötä harrastuksiin tai muihin itselle tärkeisiin asioihin liittyen. Harjun mukaan vapaaehtoistoiminnan määrä tulee pysymään samana, mutta yhdistysten määrä kasvaa ja koko pienenee, jolloin ihmisten vapaaehtoistyön panos yhtä yhdistystä kohden pienenee. Yksilöllisen yhteisöllisyyden yhteiskunnassa itselle tärkeät asiat motivoivat ihmisiä edelleen tekemään konkreettista vapaaehtoistyötä. Tämä koskee myös symbolista yhteisöllisyyttä, jonka puolesta ihmiset ovat myös valmiita uhraamaan aikaa. (Harju 2005: 73–75.)

2.6 Vapaaehtoistoiminnan tutkimus Suomessa

Suomessa on ollut vapaaehtoisten kanssa toimivia järjestöjä jo yli kahden vuosisadan ajan. Esimerkiksi Helsinkimissio, Suomen Mielenterveysseura ja Suomen Punainen Risti ovat perustettu 1800-luvun lopussa. Järjestöjen toiminnalle oli tuolloin tarvetta ja sota-aika lisäsi sitä entisestään. Monet tänäkin päivänä toimivat lastensuojelujärjestöt ovat saaneet alkunsa sota-aikana. Hyvinvointivaltion ja sosiaalijärjestelmän vahvistuessa järjestöjen toiminnalle ei enää nähty suurta tarvetta, mutta 1990-luvun lama toi asiaan jälleen käänteen. Järjestöjen nähtiin tuovan apua moniin tilanteisiin julkisen sosiaalityön ollessa ahtaalla valtion talousvaikeuksien vuoksi. (Marjovuo 2014: 11–12.)

Suomalaiset ovat aktiivisia auttajia: useampi kuin joka kolmas suomalainen toimii vapaaehtoisena. Puolet suomalaisista auttaa kuukausittain tai useammin. 91 % suomalaisista on auttanut lähipiiriään tai naapuriaan ja tuntemattomiakin. Kaksi kolmasosaa on valmis auttamaan myös tulevaisuudessa esimerkiksi vapaaehtoisena. Suomalaiset kokevat, että auttaminen palkitsee, mutta he kokevat myös, että heidän arvomaailmansa on sellainen, joka kannustaa auttamaan. (Pessi & Oravasaari 2011: 86–87.) Myös eurooppalaisessa vertailussa suomalaiset tekevät paljon vapaaehtoistyötä. Vuoden 2011 selvityksen mukaan suomalaiset ovat aktiivisimpia vapaaehtoistyöntekijöitä heti Hollannin ja Tanskan jälkeen. Jopa 39 % toimii säännöllisesti vapaaehtoisena. (Eurobarometri 2011: 8.)

Suomessa vapaaehtoistutkimusta on tehty 1980-luvulta lähtien, mutta kiinnostus kolmatta sektoria kohtaan alkoi voimakkaasti kasvaa 1990-luvun puolivälissä (Marjovuo 2014: 26). Ensimmäisen koko Suomen kattaneen vapaaehtoistutkimuksen teki Marian-

ne Nylund vuonna 2000. Nylundin tutkimuksen keskeinen tulos oli vapaaehtoistoiminnan kentällä vallitseva diversiteetti. Nylundin mukaan vapaaehtoisena toimitaan sekä individualistisista että altruistisista motiiveista käsin. Toiminta voi vaihdella henkilökohtaisesta ryhmämuotoiseen vapaaehtoistyöhön, ja toiminnan kohde voi vaihdella esimerkiksi minulta–sinulle, meiltä–meidän hyväksemme ja niin edelleen. Toiminta on harvoin pelkästään "joko–tai" edellä mainituista, vaan se voi sisältää useita rinnakkaisia elementtejä. (Nylund 2000: 50.) 2000-luvulla lisäksi muun muassa Anne-Birgitta Pessi (aiemmin Yeung) on tutkinut vapaaehtoisuutta ja kirjoittanut useita artikkeleja vapaaehtoisuuteen liittyen (esimerkiksi Pessi 2010 & 2011; Yeung 2002 & 2005).

Uudempaa kotimaista tutkimusta edustavat Henrietta Grönlundin (2012) ja Ari Marjovuon (2014) väitöskirjat. Grönlund tutki vapaaehtoisten identiteettiä ja identiteetin merkitystä vapaaehtoistoiminnassa. Tutkimuksen mukaan vapaaehtoistoiminnasta voidaan hakea vahvistavaa vaikutusta suhteessa omaan identiteettiin esimerkiksi silloin, kun identiteetin koetaan olevan jollain tapaa uhattuna tai muuten kaipaavan vahvistusta. Vapaaehtoistoiminnasta voidaan hakea myös identiteetin uudelleenmäärittelyä elämänmuutosten, kuten ikääntymisen tai yllättävän kriisin myötä. Vapaaehtoisuudella voidaan tavoitella lisäksi yhteisöön kuulumisen tunnetta. Tällöin vapaaehtoistoimintaa voidaan käyttää yhteisöön kuulumisen, sosiaalisen identiteetin ja osallisuuden vahvistajana. Arvot ohjaavat vahvasti suomalaisten vapaaehtoistoimintaa. Vapaaehtoisuudella halutaan ilmaista erityisesti tasa-arvoisuutta ja solidaarisuutta sekä huolenpitoa. Suomalaiset arvostavat altruismia ja haluavat toimia sen mukaisesti. (Grönlund 2012: 59–61, 71–72.)

Marjovuon tutkimuksen keskeisenä tuloksena on, että vapaaehtoistoiminta mahdollistaa dereifikaatiokokemuksen. Vapaaehtoistyön vastapoolina on negatiivinen reifikaalinen rahan maailma, jossa palkkatyön vaatimukset, säännöt ja sopimukset rakentavat sellaisen ylärakenteen, jonka kanssa yksilö ei kykene mielekkääseen dialogiin. Vaikka vapaaehtoistoiminnassakin on sopimusten ja sääntöjen muodostama ylärakenne, sen kanssa voi toimia dialogissa. Tämä dialoginen suhde mahdollistaa dereifikaatiokokemuksen, jossa reifikaalisen maailman tuottama ahdistus hetkeksi unohtuu. (Marjovuon 2014: 151.)

2.7 Motivaation määritelmiä

Ihmiset hakeutuvat erilaisiin tilanteisiin ja toimintoihin, eivätkä asiat ole yhdentekeviä, vaan ne herättävät tunteita ja tavoitteita. Ihminen paneutuu innokkaasti asiaan, jonka kokee kiinnostavana. Psykologiassa tätä kutsutaan motivaatioksi. Motivaation viitekehystä voidaan selvittää kysymällä mitä, miksi ja miten. "Mitä" kysymyksenä viittaa yksilön motivaation kohteisiin; mihin ihminen pyrkii ja mitä hän tavoittelee. "Miksi" puolestaan viittaa motivaation taustalla oleviin syihin, kuten yksilön arvoihin, hallinnan tunteeseen tai yksilön psykologisiin perustarpeisiin. "Miten" viittaa siihen, kuinka ihmiset pyrkivät toteuttamaan motiivejaan, tarpeitaan tai tavoitteitaan. Tähän liittyvät sellaiset käsitteet kuten itsesääteily, ongelmanratkaisu tai toiminnan suunnittelu. (Salmela-Aro & Nurmi 2017: 9-10.)

Motivaatiotutkimusta on tehty eniten psykologian viitekehyksessä (Yeung 2005a: 84). Sana motivaatio tulee latinalaisesta termistä *moveo*, joka tarkoittaa liikkua (Ogunlana & Ruthankoon 2003: 333). Varhaisessa tutkimuksessa ihmisten vieteillä ja tarpeilla nähtiin olevan suuri merkitys ihmisen toiminnalle. Yksi tunnetuimmista motivaatioon liittyvistä teorioista on Maslow'n tarvehierarkia. Maslow'n mukaan ihmisen toimintaa motivoivat perustarpeet, kuten fyysiset tarpeet (esimerkiksi nälkä), turvallisuuden ja hoivan tarpeet, arvostuksen ja statuksen tarpeet, rakkauden ja kiintymyksen tarpeet sekä itsensä toteuttamisen tarpeet (Maslow 1954: 2).

Myös Frederick Herzbergin kahden faktorin teoria on yksi tunnetuimmista varhaisista motivaatioteorioista. Herzbergin teoria jakaa motivaation ja työstä saatavan tyydytyksen kahteen ryhmään, jotka ovat työn hygieniatekijät ja motivaatiotekijät. Hygieniatekijät liittyvät työn fyysiseen ympäristöön ja sisältöön. Hygieniatekijöiden ollessa puutteellisia työmotivaatio laskee. Vaikka hygieniatekijät olisivat optimaaliset, ne eivät itsessään lisää työstä saatavaa tyydytystä. Työtyytyväisyyteen oleellisemmin vaikuttavat motivaatiotekijät. Motivaatiotekijöitä on kuusi: saavutukset, työstä saatu tunnustus, työ itsessään, vastuu, mahdollisuudet edetä työssään sekä kasvaa ja oppia. (Ogunlana & Ruthankoon 2003: 334.)

Myöhemmät motivaatioteoriat keskittyivät itsearviointiin teemoihin ja omaa kykeneväisyyttä koskeviin uskomuksiin (Yeung 2005a: 85). Tällainen oli esimerkiksi Decin & Ryanin itseohjautuvuusteoria. Decin & Ryanin itseohjautuvuusteoria alleviivaa ihmisen sisäistä tarvetta toteuttaa itseään. Itseohjautuvuusteorian mukaan ihmisen sisäistä motivaatiota ja hyvinvointia ohjaavat kolme perustarvetta, jotka ovat autonomia, kompe-

tenssi ja yhteenkuuluvuus. Decin & Ryanin teoriassa merkittävää oli myös motivaation jakaminen sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin. Ulkoinen motivaatio edustaa pakkoa ja ulkoista kontrollia, kun taas sisäisen motivaation edistämänä ihminen hakeutuu toteuttamaan itseään. Sisäisen motivaation ohjaama toiminta tuottaa tekijälleen innostusta ja itseluottamusta, jotka johtavat parempiin suorituksiin ja vahvistavat yksilön hyvinvointia. Sisäistä motivaatiota tukevat esimerkiksi kokemus autonomiasta ja sopivan haasteellista tehtävistä, sekä palautteen saaminen. (Deci & Ryan 2000: 68–70.) Sisäisiä ja ulkoisia motiiveja ei voida pitää toisistaan täysin erillisinä, vaan ne ennemminkin täydentävät toisiaan. Ne voivat esiintyä yhtäaikaaisesti, vaikka toiset motiivit ovatkin hallitsevampia kuin toiset. (Ruohotie 1998: 38.)

Uudemmassa tutkimuksessa motivaation kognitiivisten prosessien lisäksi on yhä enemmän alettu huomioida muun muassa emootioita, arvoja ja sosiaalisia siteitä (Yeung 2005a: 85). Muun muassa Fordin motivaatioteoria pyrkii ottamaan huomioon tunteet motivaatioon vaikuttavina tekijöinä. Fordin mukaan motivaatio koostuu yksilön henkilökohtaisista tavoitteista, tunteista ja henkilökohtaisista itseen liittyvistä uskomuksista. Merkittävää oli, että Fordin mukaan yksikään näistä osatekijöistä ei muodostanut motivaation päätekijää, vaan osatekijät vaikuttavat toisiinsa ja kaikkia tarvitaan motivaation muodostumiseen. (Ford 1992: 78–79.) Motivaatio on myös tilannesidonnainen ja dynaaminen, ja se voi vaihdella tilanteesta toiseen. Motivaatio on yhteydessä ihmisen psyykkiseen tilaan, siihen millä vireydellä hän toimii ja mihin hänen kiinnostuksensa on suuntautunut. (Ruohotie 1998: 41–42.)

2.8 Vapaaehtoistoiminnan motiivit

Järjestöjen kannalta vapaaehtoisten motivaatioiden tutkiminen on oleellista, koska motivaatio muodostaa vapaaehtoistoiminnan kivijalan: henkilökohtainen motivaatio on vapaaehtoistoiminnan toteutumisen ja jatkuvuuden kannalta olennaista (Yeung 2005a: 83). Järjestöjen välinen lisääntynyt kilpailu vapaaehtoisista on johtanut järjestöjä ymmärtämään rekrytoinnin ja sitouttamisen merkityksen. Myös vapaaehtoistoiminnan markkinoinnilla on yhä suurempi merkitys. (Bussell & Forbes 2002: 3.) Järjestöjen selvittäessä syitä siihen, miksi heidän vapaaehtoisensa ovat toiminnassa mukana, he voivat paremmin organisoida toimintaansa sekä tukea mukana olevia vapaaehtoisia heidän työssään (Dingle 2001: 8).

Vapaaehtoisten motiiveja on tutkittu 1970-luvulta lähtien. 1980-luvulla oli tyypillistä jakaa motiivit kahteen tekijään; joko altruistisiin (halu toimia toisten hyväksi) tai egoistisiin (oman edun tavoittelu vapaaehtoistyön avulla). Vuonna 1987 Fitch lisäsi altruistisen ja egoistisen motivaation ohelle kolmantena tekijänä yhteiskuntavastuun. (Esmond & Dunlop 2004:11.) Cnaan & Goldberg (1991) ovat kyseenalaistaneet tutkimuksessaan kahden faktorin mallin, jossa nojataan altruististen ja individualististen motiivien jaoteluun. Cnaanin ja Goldbergin mukaan motiiveja ei voi karkeasti jaotella eri luokkiin, vaan motiivit limittyvät ja voivat olla yhtä aikaa sekä altruistisia että egoistisia. Vapaaehtoisten motiivit ovat usein myös yhdistelmä erilaisista motiiveista. (Cnaan & Goldberg 1991: 281.)

Myös Yeungin tutkimusten mukaan vapaaehtoisilla voi olla useita eri motiiveja, jotka ovat limittäisiä toistensa kanssa. Yeung on kehittänyt psykologian motivaatioteorioiden ja oman tutkimusaineistonsa pohjalta vapaaehtoistoiminnan timanttimallin. Yeungin mukaan vapaaehtoisuuteen voi liittyä sekä moderneja että traditionaalisia, kuten myös yksilöllisiä ja kollektiivisia elementtejä. Timanttimallissa motivaatiot jakautuvat itsestä ulospäin (toiminta, läheisyys, uuden etsiminen, auttaminen) tai sisäänpäin (pohdinta, etäisyys, saaminen, jatkuvuus) suuntaaviin ulottuvuuksiin. Metaulottuvuudet eivät ole toistaan parempia eivätkä myöskään kuvaa egoismi- altruismi jaottelua. Kyseessä on ennen kaikkea erilaisten motiivien vuorovaikutusta kuvaava malli. Yeungin mukaan vapaaehtoisten motivaatiokartat ovat dynaamisia ja muuttuvia. Timanttimalli korostaa aiempia tutkimuksia enemmän auttamishalun ja sosiaalisten kontaktien roolia, sekä oppimisien ja uusien näkökulmien saamisen merkityksiä. Yksilöiden motiivit koostuvat moninaisista, keskenään jopa ristiriitaisilta vaikuttavista tekijöistä. (Yeung 2005b: 105–108, 122–123.)

Auttaminen voi olla myös solidaarista. Solidaarisuus on kollektiivista *me*-keskeistä toimintaa, joka on sekä muiden edun että oman edun mukaista toimintaa. Kollektiivisena ajattelutapana solidaarisuus eroaa altruistisuudesta, joka korostaa *sinä*-keskeistä toimintaa, ja se eroaa myös egoismista, joka korostaa *minä*-keskeistä toimintaa, vaikkakin se voi sisältää elementtejä molemmista. Kaikkeen, mitä ihminen tekee, vaikuttavat moninaiset ja usein keskenään ristiriitaisetkin motiivit. Solidaarisesti motivoitunut toiminta edistää yleensä kaikkien hyvää, jolloin toiminta on myös ihmisen oman edun mukaista. Velvollisuudentunne voi sisältyä solidaariseen toimintaan, mutta jos toiminta perustuu pelkkään pakkoon, se ei ole solidaarista. Solidaariset motiivit voivat sisältää egoistisia, altruistisia ja velvollisuuden tunteista syntyviä motiiveja sopivassa suhteessa. (Laitinen & Pessi 2011: 140–147.)

2.9 Altruismi

Musickin & Wilsonin (2008) mukaan vapaaehtoistoiminta määritellään altruistisen toiminnan muodoksi, jonka tavoitteena on auttaa muita, esimerkiksi jotain organisaatiota tai yhteisöä, ilman odotusta taloudellisesta palkkiosta (Musick & Wilson 2008: 3).

Altruismi on toisen huomioon ottavaa käyttäytymistä, tai auttamiseen liittyviä tekoja ja sosiaalista toimintaa. Toisinaan altruismi määritellään auttamista heroisemmaksi toiminnaksi. Tutkimuksessa kuitenkin auttaminen ja altruismi nähdään usein toistensa synonyymeinä.

Monroe (1996) on määritellyt altruismille kuusi kriteeriä:

- Altruismi on toimintaa
- Toiminnan tulee olla päämääräsuuntautunut (joko tietoisella tai refleksiivisellä tasolla)
- Päämäärän tulee liittyä toisen ihmisen hyvinvointiin
- Tavoitteella on enemmän merkitystä kuin seurauksilla
- Toiminnan tulee sisältää riskin toimijan oman hyvinvoinnin vähenemisestä
- Toiminnassa ei saa olla ehtoja tai odotuksia palkkiosta

(Pessi & Saari 2008: 19–20, 72–78.)

Altruistisuus on noussut keskeiseksi tekijäksi myös suomalaisia vapaaehtoisia tutkittaessa (esimerkiksi Grönlund 2012). Yeungin vuonna 2002 tekemän tutkimuksen mukaan yli 40 % haastatelluista vapaaehtoisista nimesi tärkeimmäksi motiivikseen halun auttaa (Yeung 2002: 32). Pessin ja Saaren (2008) mukaan osallistuminen vapaaehtoistoimintaan on kolmanneksi suosituin altruismin muoto. Vapaaehtoistoimintaakin suosittumpaa oli erilaisiin keräyksiin osallistuminen ja elinluovutuskortin täyttäminen. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että auttamisesta saa merkittävästi iloa ja tyytyväisyyden tunteita, ja monet tuntevat auttamisen velvollisuudekseen. Jopa puolet suomalaisista toimii altruistisesti ja kokevat, että heillä on velvollisuus auttaa. (Pessi & Saari 2008: 72–78.)

2.10 VFI-malli ja VMI-malli

Vapaaehtoisten motiiveja tutkivista malleista 2000-luvulla eniten käytetty on Claryn & Sniderin vuonna 1998 kehittämä funktionaalinen malli, *Volunteer Functions Inventory*

eli VFI (Chacón, Pérez, Flores & Vecina 2011: 49). Mallin mukaan motiivit voidaan jakaa kuuteen eri luokkaan, jotka ovat:

- Arvot: vapaaehtoistyöllä tavoitellaan itselle tärkeiden arvojen ilmaisemista
- Ymmärrys: vapaaehtoistoiminnalla tavoitellaan ymmärryksen lisäämistä ja uuden oppimista
- Kehittyminen: oma henkinen kasvu vapaaehtoistyön kautta
- Ura: vapaaehtoistyön avulla tavoitellaan työelämää hyödyttäviä kokemuksia
- Sosiaalinen faktori: vapaaehtoistyön halutaan vahvistavan yksilön sosiaalisia kontakteja
- Suojaavuus: vapaaehtoistyön avulla halutaan käsitellä omia ongelmia tai siihen halutaan paeta negatiivisia tunteita.

Tutkimuksen mukaan kolme ensimmäistä tekijää eli arvot, ymmärtäminen ja kehittyminen nousevat vapaaehtoisten mukaan tärkeimmiksi motiiveiksi, ja kolme jälkimmäistä eli ura, sosiaalinen faktori ja suojaavuus ovat vähemmän tärkeitä elementtejä. (Clary & Snyder 1999: 157.) Esimerkiksi Marianne Nylund (2000) on soveltanut Claryn & Sniderin funktionaalista motivaatioteoriaa väitöskirjassaan *Varieties of Mutual Support and Voluntary Action – A Study of Finnish Self-Help Groups and Volunteers*. VFI:in mukainen kyselyrunko on opinnäytetyön liitteenä 2.

McEwin & Jacobsen-D'Arcy (2002) löysivät tutkimuksessaan VFI:n kanssa samankaltaisia motivaatioluokkia. Tutkimuksen myötä luotiin *Volunteer Motivation Inventory* -malli (VMI). Mallin mukaan vapaaehtoistyöntekijöiden motiivit voidaan jakaa kahdeksaan tekijään:

- Arvot: esimerkiksi omat henkilökohtaiset tai lapsuuden perheen arvot ovat keskeisessä asemassa
- Ura: Yksilö tavoittelee sellaisia tietoja ja taitoja, jotka voivat olla hyödyllisiä tulevaisuudessa työtä etsiessä
- Henkilökohtainen kasvu: Vapaaehtoistyöstä on tullut osa yksilön henkilökohtaista kasvua, tai siihen on jopa hakeuduttu henkilökohtaisen kasvun tarpeita ajatellen
- Tunnustus: Yksilö nauttii vapaaehtoistyöstä saamastaan tunnustuksesta ja siitä, että heidän taitojansa ja panostaan arvostetaan
- Hedonistisuus: Yksilö nauttii siitä tunteesta, jonka saa voidessaan olla avuksi

- Yhteisöllisyys: Yksilö nauttii vapaaehtoisuuden sosiaalisista puolista; siitä että voi tavata uusia ihmisiä ja rakentaa sosiaalisia verkostoja
- Reaktiivisuus: Vapaaehtoistyö mahdollistaa oman menneisyyden käsittelemisen
- Vastavuoroisuus: Vapaaehtoinen nauttii vapaaehtoistyön tekemisestä ja näkee sen mahdollistavan tasa-arvoisen "vaihtosuhteen".

(Esmond & Dunlop 2004: 18–19.)

Australialaiset Esmond & Dunlop (2004) tekivät vertailevan tutkimuksen VFI ja VMI -mallien välillä. Tutkimus sisälsi useita vaiheita ja tutkimukseen osallistui 2444 vapaaehtoista 15 eri organisaatiosta. Motivaatiota mitattiin käyttämällä VMI:n pohjalta luotua kyselyä. Esmond ja Dunlop lisäsivät alkuperäisen VMI-kyselyn kahdeksaan motivaatiotekijään vielä uusia mahdollisia motivaatiotekijöitä, jotka liittyivät uskonnollisuuteen (teen vapaaehtoistyötä, koska se sopii uskonnolliseen vakaumukseeni) ja poliittisuuteen (teen vapaaehtoistyötä, koska mielestäni valtio / yhteisöni ei tee tarpeeksi auttaakseen niitä, joiden parissa teen vapaaehtoistyötä).

Tutkimuksen tulosten perusteella arvot nousivat tärkeimmäksi motiiviksi tehdä vapaaehtoistyötä, kuten myös Claryn & Sniderin tutkimuksessa. Toinen tärkeä seikka oli vastavuoroisuus, jota Claryn & Sniderin VFI-malli ei tunnista. Vastavuoroisuuteen sisältyy ajatus tasa-arvoisesta vaihtosuhteesta ja ajatuksen siitä, että kun minä autan, myös minua tullaan auttamaan. Kolmanneksi tärkeimmäksi seikaksi nousi tunnustuksen merkitys, jota ei myöskään mainittu Claryn & Sniderin tutkimuksessa. Arvostuksen kokemus on merkittävä tekijä vapaaehtoisille. Merkittäviksi tekijöiksi nousivat edellä mainittujen lisäksi ymmärtämys ja itsetunto, jotka mainittiin myös Claryn & Sniderin tutkimuksessa. Loput motivaatiotekijät olivat vähemmän merkittäviä. (Esmond & Dunlop 2004: 22–51.)

Tutkimuksensa perusteella Esmond & Dunlop kehittivät parannellun VMI-mallin, jonka mukaan vapaaehtoisten motivaatiotekijöitä on kymmenen:

- Arvot
- Vastavuoroisuus
- Tunnustus
- Ymmärrys
- Oman arvontunto (vapaaehtoiset toimivat vahvistaakseen tunnetta oman itsen merkityksestä)
- Reaktiivisuus

- Yhteisöllisyys (yksilö pyrkii toiminnallaan vahvistamaan yhteyttä läheisiinsä esimerkiksi vapaaehtoistyötä tekemällä, koska muutkin läheiset tekevät)
- Suojaavuus
- Sosiaalinen kanssakäyminen (yksilö nauttii voidessaan muodostaa uusia sosiaalisia verkostoja ja ollessaan kanssakäymisissä muiden kanssa).

Näistä tekijöistä arvot, ymmärrys, suojaavuus ja yhteisöllisyys ovat tuttuja VFI-mallista. Myös uran ja itsetunnon merkityksellä on yhteyksiä Claryn & Sniderin aiempiin tutkimuksiin. Kuitenkin vastavuoroisuus, tunnustus, reaktiivisuus ja sosiaalinen kanssakäyminen ovat Esmondin & Dunlopin tutkimuksen uusia löydöksiä. Esmond & Dunlop kehittivät mallin hyödyntämiseksi kyselyn, joka sisältää 44 väittämää. (Esmond & Dunlop 2004: 51–54.) Esmondin & Dunlopin paranneltu VMI-kyselylomake on opinnäytetyön liitteenä 3.

2.11 Vapaaehtoisten sitoutuminen ja sitouttaminen

Vapaaehtoisuuden merkityksen kasvaessa voittoa tavoittelemattomien järjestöjen menestys ei ole kiinni vain vapaaehtoisten motivaatioista vaan myös siitä, kuinka hyvin he pystyvät sitouttamaan vapaaehtoisensa toimintaan. Järjestön tarjoama tuki on merkityksellinen vapaaehtoisten motivaation ja sitoutumisen kannalta. (Alfes, Schanz & Bailey 2015: 24.) Vapaaehtoistoiminnan muotoa ja ympäristöä tärkeämmäksi sitouttavaksi tekijäksi nousee myös vapaaehtoisten suhde järjestön työntekijöiden ja toisten vapaaehtoisten kanssa. Kohtaamiset ja niiden määrä sekä laatu vaikuttavat vapaaehtoisten motivaatioon jatkaa vapaaehtoistoiminnassa. Vapaaehtoisten kanssa työskentelevien tulisikin panostaa vapaaehtoisten sosiaaliseen tukemiseen, ja siihen että vapaaehtoisilla olisi mahdollisuus vuorovaikutukseen toistensa kanssa. (Nencini, Romaioli & Meneghini 2016: 632–634.)

Järjestöjen tulisi tarjota vapaaehtoisille sekä emotionaalista tukea että tehtäviin liittyvää tukea. Tehtäviin liittyvä tuki voi sisältää esimerkiksi vapaaehtoistehtäviin liittyvää perehdytystä, selkeitä ohjeistuksia, riittävästi resursseja sekä ohjausta muilta vapaaehtoisilta ja palkatuilta työntekijöiltä. Toisaalta myös emotionaalinen tuki on hyvin tärkeää. Emotionaalista tukea voidaan antaa järjestämällä mahdollisuuksia tavata muita vapaaehtoisia ja henkilökuntaa, antamalla palautetta ja osoittamalla arvostusta. Myös palkitseminen on osa emotionaalista tukea. Riittävä tuki vapaaehtoistoiminnassa on tärkeää vapaaehtoisten sitoutumisen kannalta. Onnellisuuden ja arvostuksen kokemukset vah-

vistavat vapaaehtoisuudesta saatavia myönteisiä kokemuksia. (Alfes, Schanz & Bailey 2015: 24–26.)

Huynhin (2011) tutkimuksen mukaan ne vapaaehtoiset, jotka kokivat saavansa sosiaalista tukea, kuten koulutuksia tai palautetta työntekijöiltä ja toisilta vapaaehtoisilta, kokivat myös olevansa enemmän sinut organisaation arvojen, tehtävien vaatimusten ja vapaaehtoistoiminnan kohteiden kanssa. Tämä puolestaan johti parempaan hyvinvointiin ja yleiseen tyytyväisyyteen, ja vähensi lopettamisaikkeitä. Kun järjestö on valmis vastaamaan vapaaehtoisten yhtenäisyyden tarpeisiin, vapaaehtoiset ovat valmiimpia antamaan oman panoksensa ja pysymään mukana järjestön toiminnassa. (Huynh, Metzger & Winefield 2011: 892.)

3 Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset ratkaisut

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mikä motivoi Pelastakaa Lapset ry:n vapaaehtoisia heidän toiminnassaan. Tavoitteena on myös saada selville, miksi he toimivat vapaaehtoisina juuri Pelastakaa Lapsissa. Tutkimuskysymykseen haettiin vastausta kyselykartoituksen avulla. Taustakysymyksillä kartoitettiin muun muassa vastaajien sukupuolta, ikää, toiminta-aluetta ja vapaaehtoistoiminnan kestoa. Kyselyn tarkoituksena oli myös kartoittaa vaikuttavatko taustatekijät jollakin tavalla motiiveihin. Lisäksi tutkielmassa selvitetään vastaajien sitoutuneisuutta vapaaehtoistoimintaan sekä sitoutumisen esteitä.

Hypoteesina on, että enemmistö vastaajista nimeää altruistiset motiivit syyksi toimia vapaaehtoisena.

3.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Tämä opinnäytetyö on toteutettu kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen keinoin. Kvantitatiivisen tutkimuksen juuret ovat luonnontieteissä, mutta sitä käytetään paljon myös sosiaalitieteissä. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2014) mukaan kvantitatiivisen tutkimuksen taustalla piilee ajatus, jonka mukaan todellisuus syntyy objektiivisesti todettavissa olevista tosiasioista. Tämä ajatus juontaa juurensa loogisesta positivismista eli filosofisesta suuntauksesta, jonka mukaan kaikki tieto perustuu suoriin aistihavaintoihin ja loogisiin päättelyketjuihin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014: 139.) Positivismi nojaa perusteltuun tietoon, objektiivisuuteen ja yksiselitteisyyteen, ja sen tavoitteena on tuottaa yleistettävää ja luotettavaa tietoa (Kananen 2011: 18). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa korostuu myös syyn ja seurauksen suhde. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa asioiden välisen yhteyden löytäminen ei riitä, vaan on osattava selittää kuinka paljon jokin asia vaikuttaa toiseen. (Vilkkä 2007: 23.)

Kvantitatiivisella tutkimuksella voidaan vastata kysymyksiin, kuten "mikä" tai "kuinka paljon", jotka ovat tämän tutkimuksen kannalta oleellisia kysymyksiä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusaineistot ovat yleensä suuria, ja niitä voidaan mitata numeerisesti. (Holopainen & Pulkkinen 2008: 21.) Tilastollisia menetelmiä käytettäessä suositeltava otos on vähintään 100 henkilöä. Tutkimuksen tulokset voidaan yleistää sitä paremmin koko perusjoukkoa koskevaksi mitä suurempi aineisto on. (Vilkkä 2007: 17.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää valmiita aineistoja, tai aineisto voi-

daan kerätä itse. Kun aineistoa kerätään itse, on päätettävä sopiva tiedonkeruumenetelmä. Strukturoidut kyselylomakkeet toimivat usein kvantitatiivisen aineiston keräämisen tukena. (Heikkilä 2014: 16–17.)

Kysely soveltuu tutkimusaineiston keräämiseen silloin, kun vastaajia on paljon, tai he ovat hyvin hajallaan. Kyselyä soveltuu käytettäväksi myös, kun tarkoituksena on keräillä hyvin henkilökohtaisia asioita. (Vilka 2007: 28.) Strukturoitu kyselylomake on survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Survey-tutkimukselle tyypillistä on kerätä aineistoa standardoidusti jokaiselta vastaajalta. Standardoiminen tarkoittaa, että asiat kysytään samalla tavalla jokaiselta vastaajalta. Aineiston pohjalta pyritään kuvailemaan, selittämään ja vertailemaan tutkittavaa ilmiötä. Kyselytutkimuksen etuna on, että sillä voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto, ja sen käsittely on verrattain vaivatonta. (Hirsjärvi ym. 2014: 193–195.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä kyselyyn vastauksia Pelastakaa Lasten vapaaehtoisilta maanlaajuisesti. Koska vapaaehtoisia on tuhansia ympäri Suomen, Internetissä tehtävä kyselykartoitus oli yksinkertaisin tapa saavuttaa mahdollisimman kattava joukko vastaajia. Webropol-palvelu toimii verkossa ja soveltuu sellaisiin kyselyihin, joista on mahdollisuus saada edustava otos. Edustavan otoksen saaminen edellyttää, että kohdejoukolle on mahdollista toimittaa linkki kyselyyn. Yleisimmin käytetty tapa toimittaa linkki vastaajille on sähköposti. Myös tähän kyselyyn vastanneet vapaaehtoiset saivat toukokuussa 2018 sähköpostitse kutsun vastata Webropol-ohjelman avulla tehtyyn kyselyyn. Tällä menetelmällä suuria joukkoja tutkittaessa esimerkiksi vastaajien ikä- ja ammattijakauma voivat poiketa suurestikin perusjoukosta, mikä voi puolestaan vaikuttaa tulosten luotettavuuteen. (Heikkilä 2014: 66–67.) Kysely oli auki kaksi viikkoa 7.5–21.5.2018 välisenä aikana.

Koska Pelastakaa Lapset ry:n tarpeena oli selvittää, mikä heidän vapaaehtoisiaan motivoi, kyselyä tehtäessä oli tärkeää perehtyä vapaaehtoisten motivaatioita selittäviin teorioihin. Tämän kyselyn teoreettisena viitekehyksenä käytettiin Claryn ja Sniderin (1998) Volunteer Functions Inventory -mallia ja Esmondin & Dunlopin (2004) kehittämää Volunteer Motivation Inventory -mallia.

3.2 Kyselyn laatiminen

Kvantitatiivisen tutkimusaineiston kerääminen edellyttää, että tutkija on perehtynyt hyvin olemassa olevaan teorian tietoon ja avannut tutkimuksensa kannalta keskeiset käsitteet. Teoreettisen viitekehyksen omaksuminen helpottaa mielekkään mittaamistavan hahmottamista ja kyselyn laatimista. Lisäksi asiaan liittyvä käsitteistö tulee olla ymmärrettävissä myös kyselyyn vastaaville, jotta jokainen vastaaja käsittää kysymykset samalla tavalla. (Vilkkä 2007: 37.)

Kyselylomakkeen tärkein tehtävä on muodostaa tutkijan tiedontarve sellaisiksi kysymyksiksi, joihin vastaaja osaa ja haluaa vastata. Valmiit vastausvaihtoehdot yhdenmu-kaistavat vastauksia ja helpottavat vastausten käsittelyä. Kyselylomake vaatii myös vastaajalta vähemmän ponnisteluja kuin avoimet kysymykset, ja voi siksi madaltaa kynnyistä vastata. (Holopainen & Pulkkinen 2008: 42.) Standardoidut kysymykset mahdollistavat vastausten vertailukelpoisuuden. Vertailtavuutta ja tarkkuutta lisää, kun on käytetty valmiita kysymysmalleja ja asteikkoja. (Vilkkä 2007: 67.)

Hyvä kyselylomake on selkeä, eikä liian pitkä. Lomaketta suunniteltaessa tulee perehtyä aiheeseen liittyvään aiempaan tutkimustietoon, määritellä käsitteet ja asettaa tutkimusongelma. Tutkimusongelman tulee olla selkeä ja tutkijan on tiedettävä, miten tutkimuskysymykseen voidaan hakea vastausta. (Heikkilä 2014: 45–46.) Toisinaan tutkimuksen kannalta on järkevää käyttää valmista mittaria. On olemassa kansainvälisiä tutkimuksia, joissa mittareita on kehitetty ja tieteellisesti testattu. Tutkijan on kuitenkin oltava varma kysymysten merkityksestä ja niiden sovellettavuudesta omaan aihepiiriin. On huomioitava, että eri kulttuureissa ja kielialueilla on eroavaisuuksia, jotka voivat vaikuttaa kyselyn mielekkyyteen. (Vilkkä 2007: 75–76.) Esimerkiksi Kananen (2011) suosittelee käyttämään yleisesti hyväksytyjä mittareita ja käsitteitä, koska valmiit mittarit ovat tieteellisesti testattuja, ja niitä käyttämällä saadaan muiden tutkimusten kanssa vertailukelpoisia tuloksia (Kananen 2011: 54).

Kyselyyn valittiin Claryn ja Sniderin (1998) VFI -mallista ja Esmondin & Dunlop (2004) VMI -mallista Pelastakaa Lapsia parhaiten palvelevat kysymyspatteristot yhdessä Pelastakaa Lasten Leena-Kaisa Pantsun kanssa. Kävimme yhdessä läpi molempien mallien kysymykset ja pohdimme niiden kulttuurisia ja kielellisiä merkityksiä, sekä soveltu- vuutta tämän opinnäytetyön tarkoituksiin. Claryn ja Sniderin VFI-mallin mukaisia moti- vaatiotekijöitä valikoitui kyselyyn kolme: arvot, suojaavuus ja ymmärrys. Esmondin &

Dunlopin VMI-mallin mukaisia motivaatiotekijöitä oli mukana kyselyssä neljä. Ne olivat itsetunto, tunnustus, yhteisöllisyys ja ura.

Käänsin kysymykset englannista suomeksi mahdollisimman tarkoin, mutta kuitenkin niin, että niiden merkitys ei kielellisen käännöksen takia muutu. Pyysin kahta ulkopuolista lukijaa kommentoimaan käännöksiä. Kysymyksiä valmiissa lomakkeessa oli yhteensä 44. Vastaajien taustaa, kuten ikää ja koulutusta kartoitettiin seitsemän monivalintakysymyksen avulla. Vapaaehtoisten motivaatiota mitattiin 30 monivalintakysymyksen avulla. Kyselyssä mitattiin myös vapaaehtoisten sitoutumista toimintaan vuoden ja viiden vuoden sisällä.

Kyselyssä oli sekä avoimia että suljettuja eli strukturoituja kysymyksiä. Strukturoitujen kysymysten etuna on, että vastaaminen on nopeaa ja tulosten tulkitseminen yksinkertaisempaa kuin avointen vastausten tulkinta. Toisaalta vastausvaihtoehdot voivat johdatella vastaajaa tai vastaukset voidaan kirjata harkitsematta. (Heikkilä 2014: 49.) Siinä missä suljetut kysymykset voivat rajoittaa vastaamista, avoimilla kysymyksillä vastaajan on mahdollista ilmaista itseään omin sanoin. Avoimen vaihtoehdon avulla voidaan saada esiin näkökulmia, joita tutkija ei ole ennalta osannut ajatella. (Hirsjärvi ym. 2014: 201.)

Avoimilla kysymyksillä voidaan saada myös ennalta ennakoimattomia tuloksia, mutta tulosten luokittelu voi olla haastavampaa ja aikaa vievää. Tämän vuoksi avointen kysymysten määrä rajattiin kolmeen. Avoimet kysymykset olivat:

1. Miksi haluat toimia vapaaehtoisena juuri Pelastakaa Lapsissa?
2. Minkälaista on mielestäsi laadukas vapaaehtoistoiminta? Miten kehittäisit järjestön vapaaehtoistoimintaa laadukkaammaksi tulevaisuudessa?
3. Minkälaisia vaikutuksia koet omalla vapaaehtoistoiminnallasi olevan? Voit pohtia vapaaehtoistoiminnan vaikutuksia esimerkiksi yksittäisen lapsen, lähiyhteisön, järjestön, yhteiskunnan tai oman itsesi näkökulmasta.

Avoimista kysymyksistä ensimmäinen kysymys vastaa tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykseen. Kaksi jälkimmäistä kysymystä lähtivät Pelastakaa Lasten työntekijöiden tarpeista ja kysymykset ovat heidän muotoilemiaan.

Strukturoituja motiiveja mittaavia monivalintakysymyksiä oli 30. Kuten VFI- ja VMI -mallien mukaisissa kyselyissä, tässäkin kyselyssä käytettiin Likertin asteikkoa. Likertin asteikkoa käytetään yleisesti mielipidemittauksissa 4–9 portaittaisena asteikkona, jonka

toisessa päässä on tyypillisesti "täysin samaa mieltä" ja toisessa päässä "täysin eri mieltä" (Heikkilä 2014: 51). Tässä kyselyssä päätin käyttää Likertin 5 asteikkoa, jonka keskimmäisenä vastauksena on "ei samaa eikä eri mieltä". "Täysin samaa mieltä" ja "täysin eri mieltä" asteikon lisäksi Likertin asteikon vastausvaihtoehtojen ääripäinä toimi "ei lainkaan tärkeää" ja "erittäin tärkeää". Näiden vastausvaihtoehtojen keskellä oleva vastaus on "ei tärkeä eikä tarpeeton". Päädyin käyttämään kahta eri asteikkoa, koska Esmond & Dunlop (2004) käyttävät Likertin asteikon väittäminä "*strongly agree vs. strongly disagree*", kun taas Clary & Snider (1998) käyttävät asteikolla "*not at all important vs. extremely important*" väittämiä. Valinta kahden eri asteikon välillä tapahtui väittämien käännosten kielellistä asua pohtien.

Sijoitin kyselyn alkuun helppoja kysymyksiä, kuten vapaaehtoistoiminnan kestoa mittaavan kysymyksen, jotta kyselyyn vastaamisen kynnyks madaltuu. Toisaalta taustatietoja, kuten ikää tai koulutustaustaa koskevat kysymykset sijoitin kyselyn loppuun, jotta vastaaja ei tule antaneeksi taustatietojen määrittellä liiaksi vastauksiaan. (Heikkilä 2014: 46.) Henkilökohtaisten tietojen, kuten iän tai koulutustaustan kysyminen kyselyn alussa voi tuntua myös liian arkaluontoiselta. Taustamuuttajat kuten ikä ja siviilisääty, antavat kuitenkin tärkeää tietoa havaintojoukosta. Tilastollisessa tutkimuksessa taustamuuttajat käsitellään aina numeerisesti. (Kananen 2011: 41, 60.) Tässä kyselyssä taustamuuttajina toimivat vastaajien ikä, koulutustausta, aluetoimisto ja vapaaehtoistoiminnan pituus.

Kyselyn liitteenä oli lyhyt saate. Saatekirjeessä tulee yleensä mainita ainakin tutkimuksen tekijät, oppilaitos ja yhteistyötahot, sekä niiden roolit. Saatekirjeessä on hyvä myös mainita kyselyn täyttämiseen kuluva aika ja muistaa kiittää vastaajia. (Vilka 2007: 86.) Ennen kyselyn julkaisemista kaksi vastaajaa testasi kyselyn, jotta saatiin selville, kuinka kauan kyselyyn vastaaminen kestää. Nämä kyselyvastaukset eivät tallentuneet Webpropoliin, koska vastaajat eivät valinneet kyselyn lopussa ollutta "lähetä" painiketta. Saatteessa kerrottiin, että kyselyn vastauksia käytetään osana Metropolian opinnäytetyötä sekä Pelastakaa Lasten kehittämistyössä. Kysely saatteineen on kokonaisuudessaan tämän opinnäytetyön liitteenä (liite 4).

3.3 Validiteetti ja reliabiliteetti

Validin tutkimuksen pitää mitata sitä, mikä on tarkoituksenmukaista. Tutkimus ei voi olla validi, mikäli sen käsitteitä ei ole tarkoin määritelty. Kyselytutkimuksessa validius

edellyttää, että kysymykset ovat yksiselitteisiä, eikä niitä voi tulkita väärin. Kysymysten tulisi mitata sitä, mikä on tutkimuskysymyksen mukaan olennaista. Vastaajajoukon kattavuus ja vastausprosentti vaikuttavat myös tutkimuksen validiuteen, ja vastauskato heikentää validiteettia. Tutkimuksen validiutta on jälkikäteen hankala todentaa. Esimerkiksi kyselytutkimuksessa vastaajien rehellisyyttä on mahdoton todistaa. (Heikkilä 2014: 27, 177.) On myös mahdotonta tietää, ovatko vastaajat käsittäneet kysymykset samalla tavalla kuin tutkija on ne tarkoittanut ymmärrettäväksi. (Hirsjärvi ym. 2014: 231–323.)

Reliabiliteetti, eli tutkimuksen luotattavuus, tarkoittaa tulosten tarkkuutta. Tutkijalle voi sattua virheitä esimerkiksi tuloksia syötettäessä, joten aineiston käsittely vaatii huolellisuutta. Otoksen koko vaikuttaa mittauksen tarkkuuteen. Pienellä otoksella voi syntyä sattumanvaraisia tuloksia. Puutteelliseen reliabiliteettiin vaikuttaa otoksen koon lisäksi käsittely- tai mittausvirheet. Tutkimuksen sisäistä reliabiliteettia vahvistaa saman tilastoyksikön mittaaminen useaan kertaan. Ulkoinen reliabiliteetti tarkoittaa sitä, että tutkimus pitää olla toistettavissa samantyyppisillä tuloksilla. (Heikkilä 2014: 28, 178.) Reliabiliteetti tarkoittaa toisin sanoen tutkimuksen kykyä tuottaa "ei-sattumanvaraisia tuloksia". Kahden eri henkilön tulisi päätyä aineistosta samantyyppiseen tulokseen. (Hirsjärvi ym. 2014: 231.)

Tässä opinnäytetyössä käytetyt mittarit ja kyselyt ovat aiemmin kansainvälisesti tutkittuja ja testattuja, joka vahvistaa opinnäytetyön luotettavuutta. Tässä opinnäytetyössä analysoituun aineistoon kysymykseen oli vastattu johdonmukaisesti, ja tulokset tukivat osaltaan myös kyselylomakkeen tuloksia. Vastaajien määrä (307) heikentää kuitenkin opinnäytetyön reliabiliteettia. Pantson (2018) mukaan Pelastakaa Lapsissa toimii noin 7500 vapaaehtoista. Näin ollen kyselyyn vastanneiden määrä ei ole edustava otos koko joukosta.

Tutkittavan joukon ollessa riittävän pieni, on mahdollista tehdä kokonaistutkimus, jossa kysely toteutetaan koko perusjoukolle. Kun perusjoukkoon kuuluu suuri määrä ihmisiä, otantatutkimus on mahdollinen. Otantatutkimuksessa tutkimusjoukko rajataan etukäteen, ja perusjoukosta valitaan otos, joka vastaa mahdollisimman hyvin perusjoukkoa. Kun kattavaa rekisteriä perusjoukosta ei ole saatavilla, on vastaajien joukko väistämättä vähemmän harkittu. Silloin kun tutkimusjoukko perustuu muuhun kuin harkittuun otokseen, kutsutaan vastaajien joukkoa näytteeksi. Näytteen perusteella tilastollista päättelyä ei voida luotettavasti tehdä. Kun aineisto on hankittu ilman harkintaa esimerkiksi vapaasti saatavana Internet-kyselynä, puhutaan itsevalikoituneesta näytteestä tai

mukavuusotannasta. Vaikka menetelmä ei välttämättä johda luotettaviin tilastollisiin johtopäätöksiin, se toimii kuitenkin hyvin esimerkiksi esitutkimuksena. (Heikkilä 2014: 32–39.)

Koska kattavaa yhteisrekisteriä kaikista Suomen Pelastakaa Lasten vapaaehtoisista ei ollut saatavilla, tutkimuksen vastaajat valikoituivat sattumanvaraisesti. Pansu lähetti kyselyn vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreille, jotta he voivat lähettää sen eteenpäin toiminnassa mukana oleville vapaaehtoisille ja paikallisyhdistysten jäsenille. Ei ole varmaa, kuinka suuren osan vapaaehtoisista kysely tavoitti.

Ilman rekisteriä on mahdoton varmistaa, mikä on tutkimusaineiston alipeitto. Alipeitto tarkoittaa ryhmää, jonka pitäisi olla tutkimuksen piirissä, mutta heitä ei käytännössä tavoiteta. Esimerkiksi sähköpostikyselyyn jättävät vastaamatta ne, joilla ei ole pääsyä Internetiin. (Vilka 2007: 59.) Valtionlaajuisen rekisterin puuttumisen takia myöskään katoanalyysiä ei voida tehdä. Katoanalyysillä mitataan, kuinka vastanneiden jakaumat (esimerkiksi sukupuoli, ikä, koulutustausta) vertautuvat perusjoukon jakaumiin (Heikkilä 2014: 179). Pansun (2018) mukaan tyypillisesti Pelastakaa Lasten paikallisyhdistyksessä toimivat vapaaehtoiset ovat keski-ikänsä ylittäneitä naisia. Muussa vapaaehtoistoiminnassa on mukana myös nuorempia, mutta miehiä vain vähän naisiin verrattuna. Kyselyn vastanneiden jakauma noudattelee tätä kuvausta. (Pansu 2018.)

Www-kyselyä käytettäessä tulisi olla varma, että kaikilla osallistujilla on käytössään Internet. Www-kyselyiden riskinä on, että kyselyyn vastaavat myös kohdejoukkoon kuulumattomat henkilöt tai kyselyyn vastataan useaan kertaan. (Heikkilä 2014: 17.) Jotta kyselyyn ei tulisi kohdejoukkoon kuulumattomien henkilöiden vastauksia, päätettiin linkki kyselyyn lähettää vapaaehtoisille sähköpostitse, eikä sitä julkaistu esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Koska kyselyllä mitattiin vastaajien arvoja, eikä kyseessä ollut esimerkiksi mielipidekysely, pidän epätodennäköisenä, että vastaajat olisivat kokeneet tarpeelliseksi vastata kyselyyn useaan kertaan.

Koska kyselyyn toivottiin paljon vastauksia, vastaajilla oli mahdollisuus osallistua pienten tuotepalkintojen arvontaan. Tuotepalkinnot olivat Pelastakaa Lasten verkkokaupan omia tuotteita, kuten pieni pussukka tai lompakko. Vilkan (2007) mukaan mahdollisuus osallistua arvontaan voi lisätä vastausprosenttia, mutta voi herättää kysymyksiä vastaajien motiiveista. On vaikea varmistua, onko vastaaja oikeasti kiinnostunut kyselystä vai vastaako hän vain palkintojen toiveessa. (Vilka 2007: 66.) On siis mahdollista, että osa vastaajista olisi täyttänyt kyselyn nopeasti ja ylimalkaisesti palkintojen toivossa.

Toisaalta tuotepalkintojen rahallinen arvo ei ollut kovin suuri, eikä tarjolla ollut suuria palkintoja, kuten esimerkiksi matkoja tai arvokkaita esineitä. Tämä toivottavasti vähensi vastaajien halukkuutta vastata kyselyyn pelkästään palkintoja tavoitellen.

3.4 Eettiset kysymykset

Heikkilän (2014) mukaan tutkijalla on eettinen vastuu työstään. Tutkimustuloksia ei saa käyttää tutkijan omien tarkoituksien ajamiseen ja tulokset täytyy raportoida totuudenmukaisesti. Tuloksia raportoitaessa esitetään kokonaistuloksia niin, että yksittäisten vastaajien tiedot eivät paljastu. (Heikkilä 2014: 169.) Tulosten puolueettomuudessa auttaa tutkijan riittävän etäinen suhde tutkittavaan kontekstiin sekä tutkijan vähäinen vaikutusmahdollisuus vastaajien antamiin vastauksiin. Tutkijan objektiivisuuden kannalta kyselyn etuna on, että tutkija ei tapaa vastaajia henkilökohtaisesti, eivätkä vastaajien persoonallisuuden piirteet pääse vaikuttamaan tulosten tulkintaan. Tulosten tulkinnassa käytetään kuitenkin aina oman alan viitekehystä ja nojaututaan olemassa olevaan tutkimustietoon. Tällöin tutkimustulosten tulkinnassa täysi objektiivisuus voi harvoin toteutua. (Vilka 2007: 16.)

Tutkimustulosten analysoinnissa omaa objektiivisuuttani tukee se, että minulla ei ole henkilökohtaista sidettä Pelastakaa Lapsiin. Tutkielmaa tehdessä olen perehtynyt vapaaehtoisten motivaatioita koskeviin tutkimuksiin, joiden pohjalta olen luonut opinnäytetyön teoreettisen viitekehysten. Aiemmat tutkimustulokset ovat ohjanneet ajattelua väistämättä, ja tulosten peilaaminen niihin on myös tutkimuksen kannalta tarpeellista. Olen kuitenkin pyrkinyt tulosten tulkinnassa objektiivisuuteen hyvien käytäntöjen mukaisesti.

Tutkimusta varten haettiin tutkimuslupa Pelastakaa Lapset ry:stä ja se myönnettiin 23.3.2018. Tutkimusetiikan mukaisesti vastaajien yksityisyyttä on suojeltava tarkoin. Tutkijan on noudatettava yksilön tietosuojaa. Henkilötietoja sisältävä aineisto on säilytettävä niin, että ulkopuoliset eivät pääse niihin käsiksi. Tietojen käsittelyn tulee olla luottamuksellista. (Kuula 2006: 85.) Jo tutkimuslupahakemukseen oli kirjattu, että kyselyvastaukset eivät henkilöidy vastaajiin, eikä tarkkoja henkilötietoja kysytä.

Tässä tutkielmassa vastaajia pyydettiin valitsemaan sopivasta luokasta ikänsä, sukupuolensa ja koulutustaustansa. Koulutustausta oli myös mahdollista jättää tyhjäksi, jos vastaaja koki, että ei halua tietoa antaa. Vastaajilta ei kysytty suoria tunnistetietoja,

kuten nimeä, osoitetta tai syntymäaikaa. Aluksi pohdimme Pelastakaa Lasten Leena-Kaisa Pantsun kanssa, että taustatiedoissa kysyttäisiin myös tietoja paikallisyhdistyksestä, jossa vapaaehtoinen toimii. Tulimme kuitenkin siihen tulokseen, että pienissä paikallisyhdistyksissä voi toimia vain muutamia henkilöitä, jolloin vastaajan henkilöllisyyden paljastumiseen olisi liian suuri riski, joten paikallisyhdistyksiin liittyvät kysymykset päätettiin jättää pois kyselystä.

Vastaajilla oli myös mahdollisuus jättää yhteystietonsa tuotepalkintojen arvontaa varten. Arvontaan osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Kyselyn saatteessa kerrottiin, että jätettyjä yhteystietoja ei yhdistetä vastauksiin, eikä niitä käytetä muihin tarkoituksiin. Arvontaan osallistuneiden vastaajien sähköpostiosoitteet tallentuivat Webpropol-järjestelmään. Näitä yhteystietoja ei kuitenkaan missään vaiheessa tarkasteltu osana tutkimuksen aineistoa. Tietoja ei myöskään tulostettu ulos järjestelmästä, vaan tiedot löytyivät ainoastaan Webpropol-ohjelmasta, johon minulla oli käytössäni käyttäjätunnus ja salasana. Opinnäytetyön aineisto tuhottiin opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Internet-kyselyyn vastaaminen ja tietojen lähettäminen on jo itsessään suostumus osallistua tutkimukseen, eikä suostumusta tarvitse erikseen kysyä. Vastauspäätökseen ja sen vapaaehtoisuuteen vaikuttaa se, että vastaaja tietää mitä tarkoitusta varten aineistoa kerätään ja miten sitä käsitellään. Vapaaehtoisuuden täyttymiseksi vastaajalla on oltava oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä vaiheessa vain. (Kuula 2006: 106–107, 117.) Vastaajille kerrottiin sähköpostikyselyn saatteessa, että kyselyn tavoitteena on kehittää Pelastakaa Lasten vapaaehtoistoimintaa vapaaehtoisia paremmin palvelevaksi ja aineistoa käytetään osana Metropolia Ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä. Saatteessa kerrottiin myös, että vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömänä.

Aluksi tarkoituksena oli, että kaikki kyselyn vastaukset analysoidaan tämän opinnäytetyön puitteissa. Syyskuussa 2018 Pelastakaa Lasten Leena-Kaisa Panttu esitti kuitenkin toiveen, että hän voisi analysoida kahden avoimen kysymyksen vastaukset itse osana vapaaehtoistoiminnan kehittämistyötä ja omaa opinnäytetyötään. Kysymykset olivat:

"Minkälaista on mielestäsi laadukas vapaaehtoistoiminta? Miten kehittäisit järjestön vapaaehtoistoimintaa laadukkaammaksi tulevaisuudessa?" sekä

"Minkälaisia vaikutuksia koet omalla vapaaehtoistoiminnallasi olevan? Voit pohtia vapaaehtoistoiminnan vaikutuksia esimerkiksi yksittäisen lapsen, lähiyhteisön, järjestön, yhteiskunnan tai oman itsesi näkökulmasta."

Pantsu toi esille, että kyseiset kysymykset olivat hänen muotoilemiaan ja ne oli lisätty kyselyyn Pelastakaa Lasten työntekijöiden toiveestaan. Asiaa pohdittiin tarkoin esimerkiksi tekijänoikeudelliselta kannalta. Asiassa konsultoitin ohjaavaa yliopettajaa Sirkka Rousua ja tutkimuseettisen neuvottelukunnan jäsentä Jyrki Konkkaa. Kyselyaineiston käyttöoikeuksia ei oltu tarkoin määritelty tutkimuslupahakemuksessa tai kyselyn saatteessa. Vastaajille ei oltu annettu ymmärtää, että vastauksia tutkittaisiin vain osana opinnäytetyötä, vaan saatteen mukaan vastauksia käytettiin opinnäytetyön lisäksi osana Pelastakaa Lasten kehittämistyötä.

Kuulan (2006) mukaan tekijänoikeudellisten tekijöiden täytyminen edellyttää, että tuotos ylittää julkaisukynnyksen. Tekijänoikeudet eivät kuitenkaan koske tutkimusaineistoa yksiselitteisesti. Tutkimusaineistoa harvoin julkaistaan, joten aineistolla ei ole samantilaista tekijänoikeudellista suojaa kuin itse tuotoksella. Olennaista on tutkimuksen kirjoitustyö ja siihen liittyvä luova ajatusprosessi. Tutkimusaineisto on kuitenkin rajattava vain tutkimuskäyttöön. Aineistoa ei saa luovuttaa ulkopuolisille, kuten medialle tai viranomaisille. Aineistoa käsitteleviä henkilöitä ei kuitenkaan tarvitse erikseen nimetä ja aineistoa voi käsitellä useampi henkilö. Henkilötietolakia ei sovelleta sellaisiin aineistoihin, joissa ei ole käsitelty vastaajien tunnistetietoja. Anonyymiä tutkimusaineistoa voi siksi käsitellä myös osana muita tutkimuksia, vaikka sitä ei olisi vastaajille erikseen kerrottu. (Kuula 2006: 68–73, 115–116.)

Nämä seikat huomioiden päädyttiin siihen, että varsinaista estettä aineiston luovuttamiseen ei ollut, ja Pantsu sai luvan käyttää toivomaansa aineistoa. Tutkimuseettiseltä kannalta olisi kuitenkin ollut parempi, että aineiston käyttötarkoitus ja käyttöoikeudet olisivat olleet tarkemmin määriteltyjä jo tutkimuslupavaiheessa ja erityisesti vastaajia informoitaessa kyselyn saatteessa.

3.5 Tulosten tulkitseminen

Internet-kyselyissä vastaukset tallentuvat suoraan datatiedostoiksi, joten vastausten syöttämistä ohjelmistoihin manuaalisesti ei tarvita. Vastausten siirtäminen tilasto-ohjelmaan on kuitenkin usein tarpeen jatkokäsittelyä varten. Webpropol-ohjelmalla kerätyt vastaukset on mahdollista siirtää suoraan Excel- tai SPSS -ohjelmien taulukoiksi. (Heikkilä 2014: 120–121.) Käytin aluksi Webpropolin ohjelmaa tulosten silmämääräiseen tarkasteluun yleiskäsityksen luomiseksi. Siirsin sen jälkeen raportin kokonaisu-

nessaan SPSS-ohjelmaan, koska se on monipuolisempi työkalu tilastollisen aineiston käsittelyyn. Varsinaisen tulosten analyysin tein SPSS-ohjelman avulla.

Aloitin analyysin tutkimalla aluksi SPSS-ohjelmalla muuttujien saamia arvoja ja vastausten määriä frekvenssitaulukoiden avulla. Yksiulotteinen frekvenssijakauma (suora jakauma) kertoo muuttujien ja vastausten lukumäärän (Heikkilä 2014: 140). Koska määrällisessä tutkimuksessa pyritään tulosten yleistettävyyteen, merkitystä on määrän sijaan enemmän sillä, kuinka suuri vastausten suhteellinen osuus on koko joukosta. Tämän vuoksi taulukoissa on käytetty suhdetta kuvaavia prosenttilukuja (%) pelkkien lukumäärätaulukoiden (n-taulukko) sijaan. Taulukoissa on kuitenkin aina esitetty n-luku, josta prosentit on laskettu. N-luku kertoo vastaajien lukumäärän. (Kananen 2011: 74–75.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ollaan yleensä kiinnostuneita asioiden välisistä riippuvuussuhteista. Niitä voidaan selvittää ristiintaulukoimalla. Etsin ristiintaulukoimalla SPSS-ohjelman avulla taustamuuttujien ja motivaatiotekijöiden välisiä riippuvuussuhteita. Lisäksi tarkastelin muuttujien tunnuslukuja kuten keskiarvoa ja keskihajontaa, jotka soveltuvat hyvin välimatka-asteikon tilastollisiksi tunnusluvuiksi (Kananen 2011: 62, 77). Mieli-pidekyselyssä vastausvaihtoehtoja 1–5 (eri mieltä–samaa mieltä) voidaan analysoida luotettavasti välimatka-asteikolla. Toisinaan on pohdittava, jätetäänkö keskimäinen vastausvaihtoehto pois, etenkin jos se on "en osaa sanoa". (Heikkilä 2014: 143, 175.) Tässä opinnäytetyössä myös keskimäinen vastausvaihtoehto 3, eli "ei samaa mieltä eikä eri mieltä" ja "ei tärkeä eikä tarpeeton", on otettu mukaan tarkasteluun. Nähdäkseni se kertoo myös jotakin vastaajan motivaatiosta.

Osa muuttujista vaati uudelleenluokittelua tai uudelleenkoodausta aineiston analyysivaiheessa. Esimerkiksi taustamuuttujista ikäluokkien ensimmäiseen luokkaan (alle 18 vuotta) kuului vain yksi vastaaja, joten yhdistin luokan 18–24-vuotiaiden kanssa. Uuden luokan arvoksi muodostui näin alle 24-vuotiaat vastaajat. Kolme motivaatiotekijää mitaavaa kysymystä tuli myös koodata uudelleen. Nämä kysymykset olivat "Järjestön työntekijöiltä ja muilta vapaaehtoisilta saatava arvostus ei ole minulle tärkeää" (25), "En kaipaa palautetta vapaaehtoistoiminnastani" (32) ja "En tavoittele työllistymistä vapaaehtoistoiminnan avulla" (34). Kaikki kolme kysymystä ovat Esmondin & Dunlopin (2004) VMI-mallin mukaisesta kyselystä. Esmondin & Dunlopin ohjeiden mukaisesti vastausvaihtoehdot käännettiin päinvastaiseksi niin, että 5 muutettiin 1:ksi, 4 muutettiin 2:ksi ja niin edelleen. (Esmond & Dunlop 2004: 73.)

Avoimeen kysymykseen "Miksi haluat toimia vapaaehtoisena juuri Pelastakaa Lapsissa?" tuli 291 vastausta. Siirsin vastaukset aluksi Webropolista Word-ohjelmaan ja tutustuin vastausmateriaaliin lukemalla vastaukset useaan kertaan. Etsin aineistosta toistuvia kategorioita. Teorialähtöisessä analyysissä lähestytään aineistoa jonkin aiemman mallin mukaisesti. Tarkastelin aluksi aineistoa VFI- ja VMI-mallien mukaisia motivaatioluokkia etsien. Teoriasta nousseiden luokkien lisäksi etsin sisällöstä nousevia teemoja, joita löytyikin muutama. (Tuomi & Sarajarvi 2009: 93, 97.) Lopuksi lähestyin aineistoa kvantitatiivisesti analysoiden. Kvantitaavivissa tutkimuksissa tekstianalyysi perustuu tutkimuksen tekijän määrittelemien kategorioiden laskemiselle (Metsämuuronen 2008: 14).

Koodasin eri luokat omilla väreillään (esimerkiksi arvot: keltainen; ymmärtäminen: vihreä ja niin edelleen). Tämän jälkeen koodasin kaikki arvoihin liittyvät vastaukset, kuten järjestön arvoihin, omiin arvoihin, auttamiseen ja myötätuntoon liittyvät tekijät keltaisella. Lopuksi siirsin kaikki samoihin luokkiin liittyvät vastaukset omaan dokumenttiinsa ja laskin, kuinka monta kertaa kukin luokka esiintyy vastauksissa. Näistä summista laskin myös prosentuaalisia lukuja avoimien vastausten kokonaismäärästä (N=291). Yhdessä vastauksessa saattoi esiintyä useaan eri luokkaan liittyviä tekijöitä, jolloin liitin vastauksen kaikkiin olennaisiin luokkiin. Näin ollen yksi vastaus voi toistua laskennallisesti aineistossa useaan kertaan.

Vastauksissa toistui myös tiettyjä teemoja, joita ei ollut mahdollista luokitella teorialähtöisesti. Tällaisia olivat itse järjestöön, kuten sen maineeseen tai toimintaan liittyvät vastaukset. Teorialähtöisen analyysin jälkeen luokittelin aineiston uudelleen järjestöä koskevien vastausten mukaisesti. Uusiksi luokiksi muodostuivat järjestön tunnettuus ja luotettavuus, järjestön tuttuus, toimintaan liittymisen helppous ja sopiva toiminta.

4 Tutkimuksen keskeiset tulokset

Vapaaehtoisille lähetettiin toukokuussa 2018 sähköpostitse linkki kyselyyn, johon oli mahdollista vastata kahden viikon ajan. Vastauksia tuli yhteensä 307 kappaletta. Koska kattavaa yhteisrekisteriä kaikista Pelastakaa Lasten vapaaehtoisista ei ollut olemassa, ei kattavaa otantaa perusjoukosta ollut mahdollista muodostaa. Vaikka kyseessä on tämän vuoksi näyte perusjoukosta, suurehkon vastausmäärän perusteella aineistosta on kuitenkin mahdollista tehdä päätelmiä, jotka ovat suuntaa antavia perusjoukkoon nähden. Pantsun (2018) mukaan Pelastakaa Lapsissa toimii maanlaajuisesti noin 7500 vapaaehtoista. Näin ollen kyselyn vastausprosentti oli 4.

Tässä luvussa tutustutaan aluksi tarkemmin vastaajiin ja heidän taustatietoihinsa (luku 5.1). Tämän jälkeen tulokset esitellään motivaatioluokittain tärkeysjärjestyksessä (luku 5.2). Havainnollisuuden vuoksi olen liittänyt tekstiin aineistoa parhaiten kuvaavia kuvioita ja joitain taulukoita. Kuvioita avaavia taulukoita löytyy opinnäytetyön liitteestä 1. Luvun loppuosiossa (5.3) analysoidaan avointen kysymysten vastauksia, kuten miksi vapaaehtoiset toimivat juuri Pelastakaa Lapsissa, ja mitkä ovat mahdollisia esteitä vapaaehtoistyön jatkuvuudelle tulevaisuudessa.

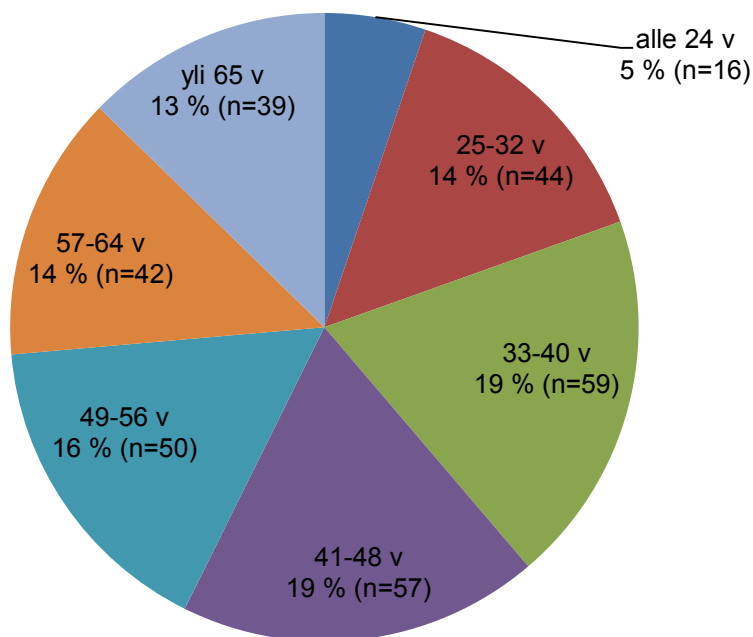
4.1 Tietoa kyselyyn vastanneista

Kyselyyn vastasi yhteensä 272 naista ja 35 miestä. Pantsun (2018) mukaan on tyypillistä, että Pelastakaa Lasten vapaaehtoinen on nainen, ja miehiä on toiminnassa mukana verrattain vähän (Pantsu 2018). Tässä mielessä tutkimuksen vastanneiden joukko voidaan olettaa noudattelevan perusjoukon jakaumaa. Aineistoa analysoidessani tarkastelin sukupuolen vaikutusta motivaatiotekijöihin. Pitkälle vietyjä johtopäätöksiä ei ole kuitenkaan mahdollista tehdä, koska vastanneita miehiä (11 %) on varsin vähän suhteessa vastanneisiin naisiin (89 %).

TAULUKKO 1. Vastaajien sukupuoli

	N	307 %
Mies	35	11 %
Nainen	272	89 %
Muu	0	0 %
Yht.	307	100 %

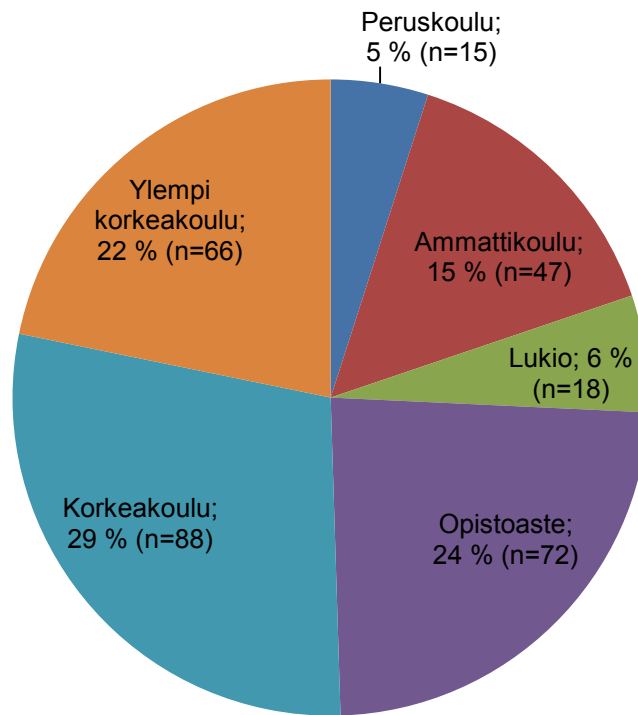
Kyselyyn vastattiin kaikista ikäluokista. Nuoria alle 24-vuotiaita oli selvästi vähemmän (5 %), kuin mitä vastaajia oli muissa ikäluokissa. Eniten vastaajia oli 33–40-vuotiaiden ja 41–48-vuotiaiden ikäluokissa, joihin molempiin sijoittui noin viidennes kaikista vastaajista (19 %). Seuraavaksi eniten eli 16 % vastaajia oli 49–56-vuotiaissa. 25–32-vuotiaita sekä 57–64-vuotiaita oli molemmissa luokissa 14 % vastaajista. Lähes yhtä paljon eli 13 % oli yli 65-vuotiaita.

KUVIO 1. Kyselyyn vastanneiden ikä (N=307)

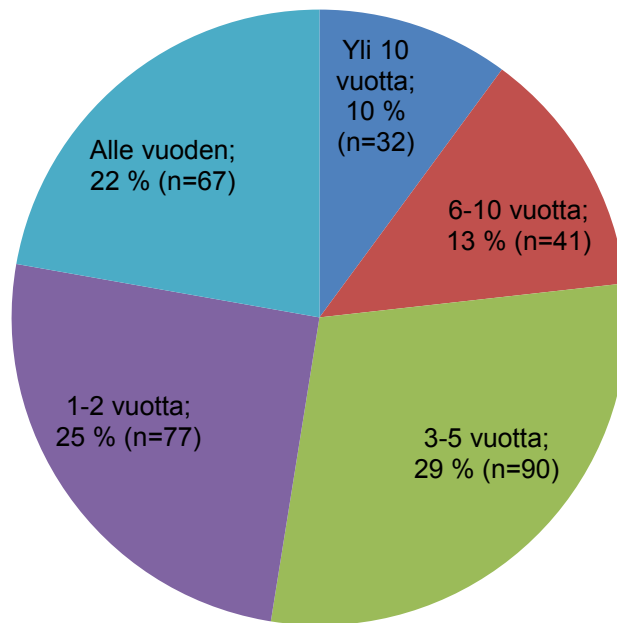
Vastaajien koulutustausta vaihteli, mutta korkeasti koulutettuja oli selvästi eniten. Korkeakoulututkinnon tai ylemmän korkeakoulututkinnon omaavia oli yhteensä puolet (51 %) vastaajista. Opistoaste oli neljänneksellä (24 %) vastaajista ja toisen asteen koulu-

tus joka viidennellä (yhteensä 21 %). Viisi prosenttia vastaajista oli käynyt peruskoulun. Yksi kyselyyn osallistuneista ei ollut vastannut koulutustaustaa koskevaan kysymykseen.

KUVIO 2. Vastaajien koulutustausta (N=306)

Tyypillisimmillään vapaaehtoistoiminnassa oltiin oltu mukana 1–5 vuotta. Vastanneista joka kolmas (29 %) oli toiminut vapaaehtoisena 3–5 vuotta ja joka neljäs (25 %) 1–2 vuotta. Vain hiukan vähemmän (22 %) oli niitä, jotka olivat toimineet vapaaehtoisena alle vuoden. Vajaa neljännes vastaajista on ollut mukana toiminnassa enemmän kuin kuusi vuotta (yhteensä 23 %).

KUVIO 3. Vastaajien vapaaehtoistoiminnan kesto (N=307)

Vastaajia pyydettiin myös kertomaan, missä vapaaehtoistoiminnassa he ovat mukana. Kysymykseen oli mahdollista valita useampi vastausvaihtoehto, koska Pantsun mukaan monet vapaaehtoiset ovat mukana useassa eri toiminnossa, kuten esimerkiksi sekä tukihenkilönä että lipaskerääjänä. Tämän vuoksi oheisessa taulukossa on yhteensä 348 vastausta, vaikka kyselyyn vastasi 307 henkilöä.

TAULUKKO 2. Vapaaehtoistoiminta, jossa vastaaja on mukana

	N	%
Lapsiystävällinen tila -toiminta	4	1 %
Lipaskerääjä	3	1 %
Lomakotitoiminta	33	11 %
Paikallisyhdistystoiminta	54	18 %
Perheentalo-toiminta	6	2 %
Sijaisperheen Perhekaveri	0	0 %
Sporttikummitoiminta	26	9 %
Tukihenkilötoiminta	103	34 %

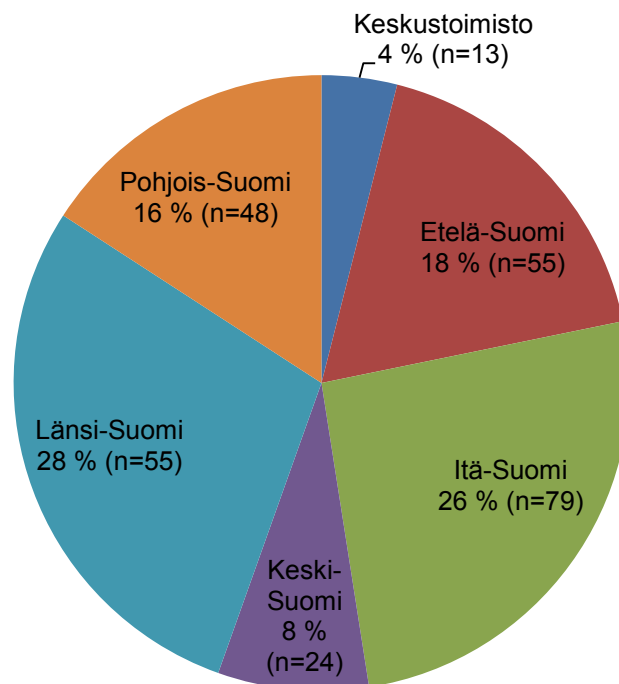
Jatkuu

Tukihenkilötoiminta turvapaikanhakija- ja pakolaistaustaisille lapsille ja perheille	7	2 %
Tukiperhetoiminta	105	34 %
Erytistukiperhetoiminta	4	1 %
Tukiasumisyksikön vapaaehtoinen	1	0 %
Verkkovapaaehtoinen	1	0 %
Muu: Liittohallitus	1	0 %
Yht.	348	113 %

Vastaajista suurin osa oli mukana tukihenkilö- (n=103) tai tukiperhetoiminnassa (n=105), joissa molemmissa toimi noin kolmasosa vastaajista (34 %). Kymmeniä vastaajia oli mukana myös paikallisyhdistys- (18 %), lomakoti- (11 %) ja Sporttikummitoiminnassa (9 %). Muissa toiminnoissa mukana oli vain muutamia vastaajia. Koska jakauma oli hyvin epätasainen, tietyn toiminnan ja vastaajan motivoituneisuuden välisiä suhteita ei ole syvällisemmin tarkasteltu.

Pelastakaa Lapset on keskittänyt toimintonsa aluetoimistoittain Etelä-Suomeen, Itä-Suomeen, Länsi-Suomeen, Keski-Suomeen ja Pohjois-Suomeen. Lisäksi osa toiminnoista koordinoidaan Pelastakaa Lasten keskustoimiston kautta.

KUVIO 4. Aluetoimistot (N=307)

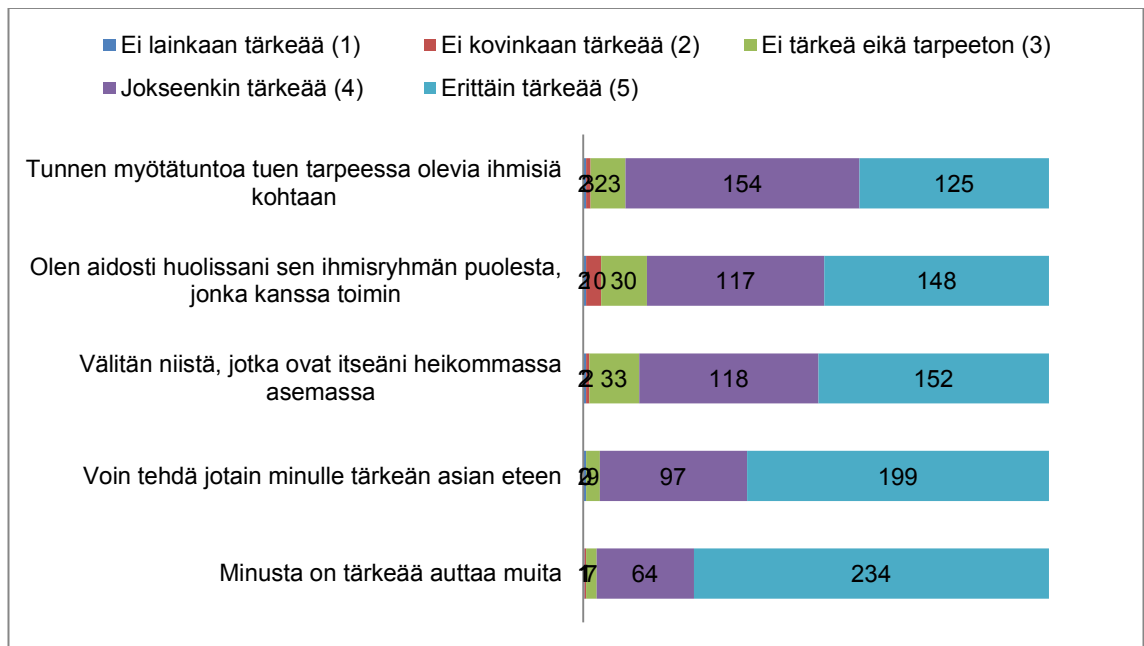
Vastaajia löytyi kaikilta alueilta. Eniten vastaajia oli Länsi- (29 %) sekä Itä-Suomen aluetoimistojen toiminnoista (26 %) ja vähiten taas Keskustoimiston toiminnoista (4 %). Etelä-Suomen aluetoimistossa toimi 18 % vastaajista, Pohjois-Suomen aluetoimistossa 16 % ja Keski-Suomen aluetoimistossa 8 % vastaajista.

4.2 Tulokset motivaatioluokkien mukaisesti analysoituna

Seuraavaksi esittelen kyselyn motivaatioluokkia mittaavien monivalintakysymysten vastaukset ja analysoidut tulokset. Aloitan kyselyn mukaan tärkeimmiksi nousseista motivaatioluokista ja käsittelen viimeiseksi vähemmän tärkeät luokat. Tulosten yhtenäisyyden vuoksi olen käyttänyt kaikissa taulukoissa Likertin asteikon vastausvaihtoehtojen ääripäinä "ei lainkaan tärkeää" (1) ja "erittäin tärkeää" (5), vaikka kyselyssä käytettiin vastausvaihtoehtoina myös eri mieltä–samaa mieltä -asteikkoa. Luvussa 4.6 esittelin kysymykset, joiden vastaukset uudelleen koodattiin. Nämä kysymykset on merkitty taulukoihin tähdellä (*). Tähdellä merkittyjen kysymysten vastaukset on käännetty päinvastaisiksi niin, että 5 on 1, 4 on 2 ja niin edelleen.

4.2.1 Arvot tärkein motivaatiotekijä kaikille vastaajille

Hypoteesin mukaisesti arvot olivat vastaajille tärkein motivaatiotekijä heidän vapaaehtoistoiminnassaan. Arvot vapaaehtoistoiminnan motivaatiotekijänä tarkoittaa, että yksilö pyrkii vapaaehtoistoiminnalla ilmaisemaan itselle tärkeitä arvoja tai toimimaan niiden mukaisesti (Clary & Snider 1999: 157). Kaikista vastaajista (N=307) 86 % – 97 % oli samaa mieltä tai täysin samaa mieltä arvoihin liittyvien väittämien kanssa. Arvoihin liittyvissä vastauksissa korostui auttamisen merkitys. Vastaajista lähes kaikki (97 %) pitivät muiden auttamista tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Merkityksellistä oli myös omien arvojen mukainen toiminta, eli itselle tärkeän asian puolesta toimiminen (tärkeää tai erittäin tärkeää 91 %:lle vastaajista). Myös myötätunto, huoli toisista ja muista välittäminen olivat tärkeitä tekijöitä vapaaehtoistoiminnassa.

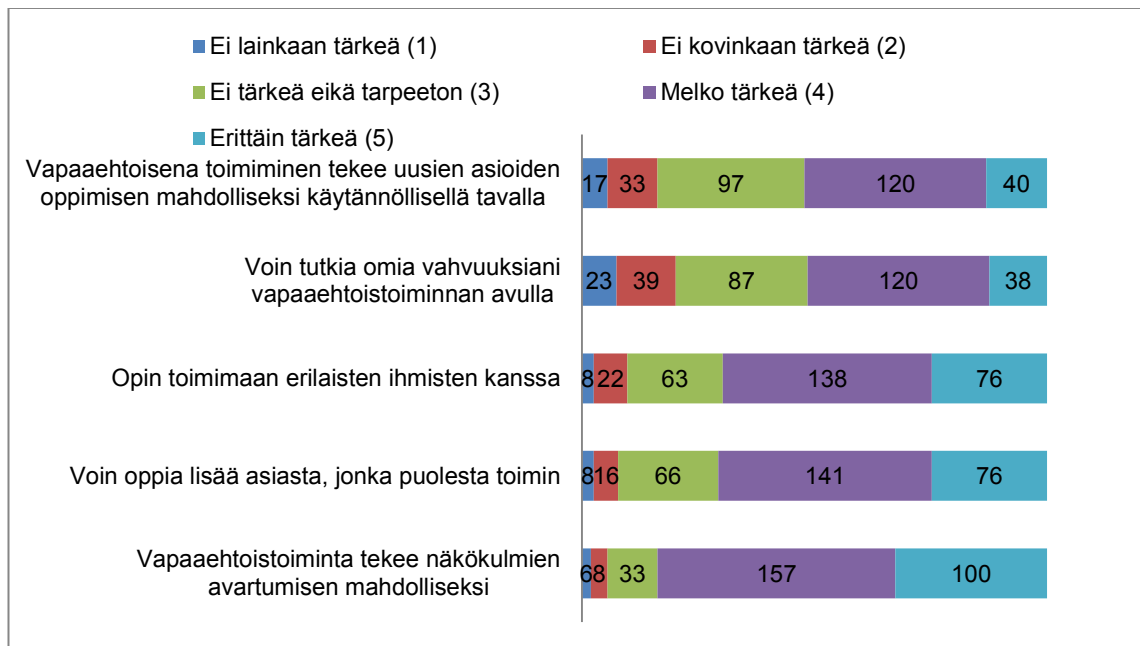
KUVIO 5. Arvovastausten hajonta (N=307)

Hajontaa vastauksissa esiintyi vain vähän, eikä vastaajien taustatekijöillä ollut suurta merkitystä siinä, kuinka tärkeäksi arvot koettiin. Arvot olivat tärkein motivaatiotekijä kaikille vastaajille sukupuolesta, iästä tai aluetoimistosta riippumatta. Vain pieniä eroja ilmeni sen suhteen, pidettiinkö väittämiä melko tärkeinä vai erittäin tärkeinä.

4.2.2 Vapaaehtoistoiminnalla tavoitellaan näkökulmien avartumista

Arvojen jälkeen seuraavaksi tärkeimmäksi tekijäksi nousi ymmärrys. Ymmärrykseen liittyvät tekijät nousevat merkittäviksi tekijöiksi niille vapaaehtoisille, jotka haluavat lisätä ymmärrystään ympäröivää maailmaa kohtaan tai harjoittaa sellaisia taitoja, jotka jäävät muutoin vähäiselle käytölle (Clary & Snider 1999: 157.)

Ymmärrykseen liittyvissä vastauksissa oli enemmän hajontaa. Esimerkiksi näkökulmien avartuminen vapaaehtoistyön avulla oli tärkeää tai erittäin tärkeää useammalle kuin neljälle viidestä vastaajista (84 %). Toisaalta uusien asioiden oppiminen käytännöllisellä tavalla (51 %) tai omien vahvuuksien tutkiminen (52 %) oli tärkeää tai erittäin tärkeää noin joka toiselle vastaajalle. Hajonnasta huolimatta kaikki väittämät koettiin kuitenkin tärkeinä.

KUVIO 6. Ymmärrykseen liittyvien vastausten hajonta (N=307)

Sukupuolten välisissä vastauksissa oli jonkin verran eroa. Ymmärrykseen liittyvät tekijät olivat kaikissa väittämässä miehille (n=35) hieman tärkeämpiä kuin naisille (n=272), kuten seuraava taulukko osoittaa.

TAULUKKO 3. Ymmärrykseen liittyvien vastausten keskiarvot ja keskihajonta sukupuolen mukaan

Sukupuoli	Mies (n 35)	Nainen (n 272)	Yht. (N 307).
	ka (keskihajonta)	ka (keskihajonta)	ka (keskihajonta)
Vapaaehtoistoiminta tekee näkökulmien avartumisen mahdolliseksi	4,2 (0,65)	4,07 (0,89)	4,08 (0,86)
Vapaaehtoisena toimiminen tekee uusien asioiden oppimisen mahdolliseksi käytännöllisellä tavalla	3,6 (1,04)	3,41 (1,03)	3,43 (1,03)
Opin toimimaan erilaisten ihmisten kanssa	3,91 (0,70)	3,81 (1,00)	3,82 (0,98)
Voin oppia lisää asiasta, jonka puolesta toimin	3,91 (0,85)	3,84 (0,95)	3,85 (0,94)
Voin tutkia omia vahvuksiani vapaaehtoistoiminnan avulla.	3,63 (0,94)	3,33 (1,10)	3,36 (1,09)
Ka yht.	3,85	3,69	3,71

Myös iällä oli merkitystä ymmärrykseen liittyvän motivaation suhteen. Ymmärrykseen liittyvät väittämät olivat kaikkein tärkeimpiä nuorimmille (alle 24-vuotiaat) vastaajille (n=16). Kun tarkastellaan alle 24-vuotiaiden vastauksia, voidaan huomata, että tästä ikäluokasta useampi kuin neljä viidestä (85 %) piti ymmärrykseen liittyviä tekijöitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Vähiten tärkeää se oli keski-ikäisille vastaajille (41–56-vuotiaat). Esimerkiksi 41–48-vuotiaiden luokassa (n=57) ymmärrykseen liittyvät tekijät olivat tärkeitä tai erittäin tärkeitä hieman yli puolelle (57 %) vastaajista. Tämä tulos on samansuuntainen myös muiden Claryn & Sniderin VFI-mallia hyödyntäneiden tutkimusten kanssa (Chacón, Gutiérrez, Peréz, Sauto & Vecina 2017: 313).

TAULUKKO 4. Ymmärrykseen liittyvien vastausten keskiarvot ja keskihajonta iän mukaan

Ikä	alle 24 v (n 16)	25–32 v (n 44)	33–40 v (n 59)	41–48 v (n 57)	49–56 v (n 50)	57–64 v (n 42)	yli 65 v (n 39)	Yht. (N 307).
	ka (keski- hajonta)	ka (keski- hajonta)	ka (keski- hajonta)	ka (keski- hajonta)	ka (keski- hajonta)	ka (keski- hajonta)	ka (keski- hajonta)	ka (keski- hajonta)
Vapaaehtoistoiminta tekee näkökulmien avartumisen mahdolliseksi.	4,25 (1,00)	4,16 (0,81)	4,08 (0,75)	4,00 (1,02)	3,88 (1,00)	4,17 (0,79)	4,26 (0,64)	4,08 (0,86)
Vapaaehtoisena toimiminen tekee uusien asioiden oppimisen mahdolliseksi käytännöllisellä tavalla.	3,75 (1,00)	3,73 (0,97)	3,53 (0,84)	3,12 (1,15)	3,22 (1,06)	3,48 (1,09)	3,51 (0,97)	3,43 (1,03)
Opin toimimaan erilaisten ihmisten kanssa.	4,25 (1,07)	3,91 (0,88)	3,88 (0,85)	3,54 (1,07)	3,64 (1,10)	3,93 (0,95)	3,97 (0,81)	3,82 (0,98)
Voin oppia lisää asiasta, jonka puolesta toimin.	4,19 (1,05)	3,93 (0,70)	3,86 (0,84)	3,47 (1,17)	3,76 (0,92)	4,10 (0,85)	4,00 (0,91)	3,85 (0,94)
Voin tutkia omia vahvuuksiani vapaaehtoistoiminnan avulla	4,06 (1,00)	3,61 (1,13)	3,61 (0,93)	3,19 (1,03)	3,08 (1,14)	3,17 (1,12)	3,23 (1,11)	3,36 (1,09)
Ka yht.	4,10	3,87	3,79	3,46	3,52	3,77	3,79	3,71

Mielenkiintoista kyllä alueellisia eroja tarkasteltaessa esiin nousi erityisesti Keski-Suomi. Muilla alueilla ymmärrykseen ja oppimiseen liittyvät tekijät olivat tärkeitä tai erittäin tärkeitä noin kahdelle kolmasosalle (63 % – 69 %) vastaajista. Kuitenkin Keski-

Suomen (n=24) alueella toimiville vapaaehtoisille ne olivat tärkeitä neljälle viidestä (79 %).

TAULUKKO 5. Ymmärrykseen liittyvien vastausten keskiarvot ja keskihajonta aluetoimiston mukaan

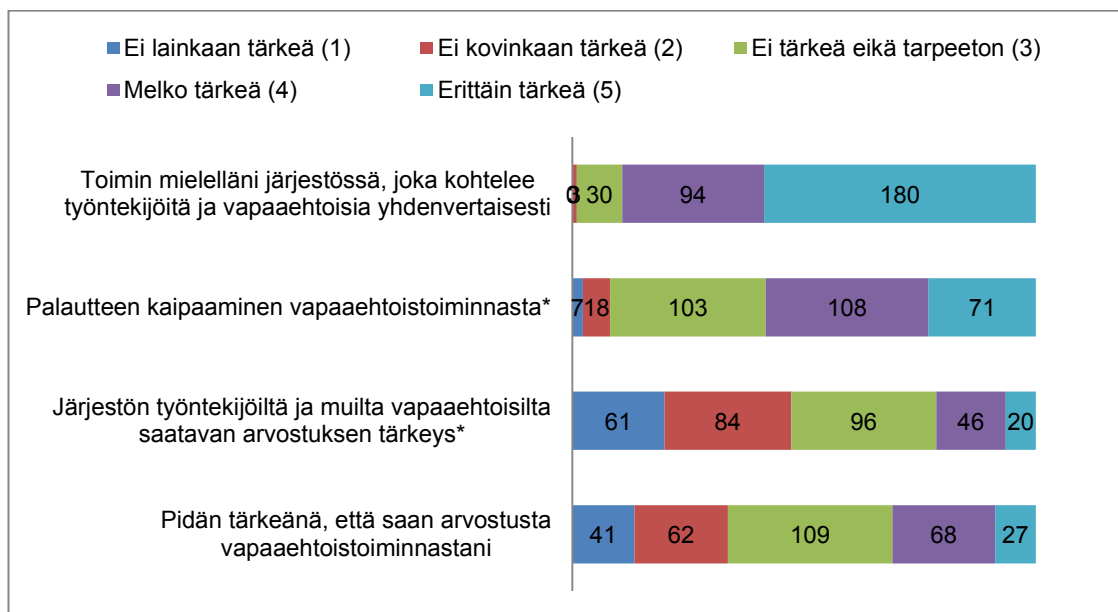
Aluetoimisto	Keskus- toimisto (n 13)	Etelä- Suomi (n 55)	Itä-Suomi (n 79)	Keski- Suomi (n 24)	Länsi- Suomi (n 88)	Pohjois- Suomi (n 48)	Yht. (N 307)
	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)
Opin toimimaan erilaisten ihmisten kanssa.	3,69 (1,03)	3,76 (0,92)	3,70 (1,06)	4,00 (1,02)	3,80 (0,98)	4,06 (0,90)	3,82 (0,97)
Voin oppia lisää asiasta, jonka puolesta toimin.	3,69 (1,03)	3,84 (0,90)	3,87 (0,91)	4,00 (0,78)	3,82 (1,02)	3,85 (0,97)	3,85 (0,94)
Vapaaehtoisena toimiminen tekee uusien asioiden oppimisen mahdolliseksi käytännöllisellä tavalla.	3,62 (0,77)	3,38 (1,03)	3,34 (1,04)	3,79 (1,10)	3,43 (1,04)	3,42 (1,03)	3,43 (1,03)
Vapaaehtoistoiminta tekee näkökulmien avartumisen mahdolliseksi.	3,92 (0,64)	4,18 (0,80)	4,04 (0,90)	4,25 (0,79)	4,00 (0,96)	4,19 (0,79)	4,09 (1,09)
Voin tutkia omia vahvuuksiani vapaaehtoistoiminnan avulla.	3,38 (1,26)	3,31 (1,07)	3,32 (1,10)	3,67 (1,09)	3,31 (1,10)	3,44 (1,07)	3,36 (1,09)
Ka yht.	3,66	3,69	3,65	3,94	3,52	3,79	3,71

Olisi mielenkiintoista selvittää, mistä ero maantieteellisten aluetoimistojen välillä johtuu. Järjestetäänkö esimerkiksi koulutuksia Keski-Suomessa muita aluetoimistoja enemmän tai ovatko ne olleet erityisen informatiivisia ja hyödyllisiä?

4.2.3 Vapaaehtoiset pitävät yhdenvertaista kohtelua tärkeänä

Tunnustus motivaatiotekijänä kertoo vapaaehtoisen motivoituvan siitä, että hänen ponnastaan ja taitojaan vapaaehtoisena arvostetaan, ja vapaaehtoinen nauttii siitä, että hän tulee huomioduksi vapaaehtoistoiminnassa (Esmond & Dunlop 2004: 51). Vapaaehtoistoiminnasta saatava tunnustus oli kaikkia vastauksia tarkasteltaessa melko tärkeää tai erittäin tärkeää yhteensä 56 %:lle vastaajista (N=307). Suurin osa vastaajista piti erityisen tärkeänä sitä, että järjestö kohtelee vapaaehtoisiaan ja työntekijöitään yh-

denvertaisesti (tärkeää tai erittäin tärkeää 90 %:lle vastaajista). Myös palautteen saaminen oli tärkeää tai erittäin tärkeää hieman yli puolelle vastaajista (58 %).

KUVIO 7. Tunnustukseen liittyvin vastausten hajonta (N=307)

Vapaaehtoistyöstä saatavaan arvostukseen liittyvissä vastauksissa oli enemmän hajontaa. Nuorimmille vastaajille arvostuksen saaminen oli tärkeämpää kuin vanhimmille vastaajille. Esimerkiksi alle 24-vuotiaista 50 % (n=16) piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä sitä, että saa arvostusta vapaaehtoistoiminnastaan, kun taas yli 65-vuotiaista arvostusta piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä vain 10 % (n=39). Muiden ikäluokkien kesken vastaukset jakautuivat tasaisemmin.

TAULUKKO 6. Tunnustukseen liittyvien vastausten keskiarvot ja keskihajonta iän mukaan

Ikä	Alle 24 v (n= 16)	25–32 v (n=44)	33–40 v (n=59)	41–48 v (n=57)	49–56 v (n=50)	57–64 v (n=42)	Yli 65 v (n=39)
	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)	Ka (keski- hajonta)
Järjestön työntekijöiltä ja muilta vapaaehtoisilta saatavan arvostuksen tärkeys*	3,50 (1,37)	3,34 (1,30)	3,37 (1,10)	3,65 (1,03)	3,52 (1,09)	3,33 (1,26)	2,95 (1,05)

Jatkuu

Palautteen kaipaaminen vapaaehtoistoiminnasta*	3,87 (1,09)	3,90 (0,86)	3,69 (0,91)	3,77 (0,93)	3,64 (0,96)	3,79 (0,92)	3,36 (1,14)
Toimin mielelläni järjestössä, joka kohtelee työntekijöitä ja vapaaehtoisia yhdenvertaisesti.	4,88 (0,34)	4,66 (0,61)	4,36 (0,76)	4,51 (0,71)	4,24 (0,74)	4,48 (0,67)	4,49 (0,76)
Pidän tärkeänä, että saan arvostusta vapaaehtoistoiminnastani.	3,38 (1,20)	2,93 (1,11)	2,97 (1,08)	3,04 (1,15)	3,06 (1,25)	2,69 (1,16)	2,62 (1,04)
Ka yht.	3,91	3,71	3,60	3,74	3,62	3,57	3,36

Myös miehille arvostuksen saaminen vapaaehtoistyöstä oli hieman tärkeämpää kuin naisille.

TAULUKKO 7. Tunnustukseen liittyvien vastausten keskiarvot ja keskihajonta sukupuolen mukaan

Sukupuoli	Mies (n=35) Ka (keskihajonta)	Nainen (n=272) Ka (keskihajonta)	Kaikki (N=307) Ka (keskihajonta)
Järjestön työntekijöiltä ja muilta vapaaehtoisilta saatava arvostuksen tärkeys*	3,49 (1,17)	3,38 (1,15)	3,39 (1,15)
Palautteen kaipaaminen vapaaehtoistoiminnasta*	3,77 (0,94)	3,70 (0,97)	3,71 (0,96)
Pidän tärkeänä, että saan arvostusta vapaaehtoistoiminnastani.	3,09 (1,10)	2,91 (1,15)	2,93 (1,14)
Toimin mielelläni järjestössä, joka kohtelee työntekijöitä ja vapaaehtoisia yhdenvertaisesti.	4,34 (0,72)	4,49 (0,70)	4,47 (0,71)
Ka yht.	3,67	3,62	3,62

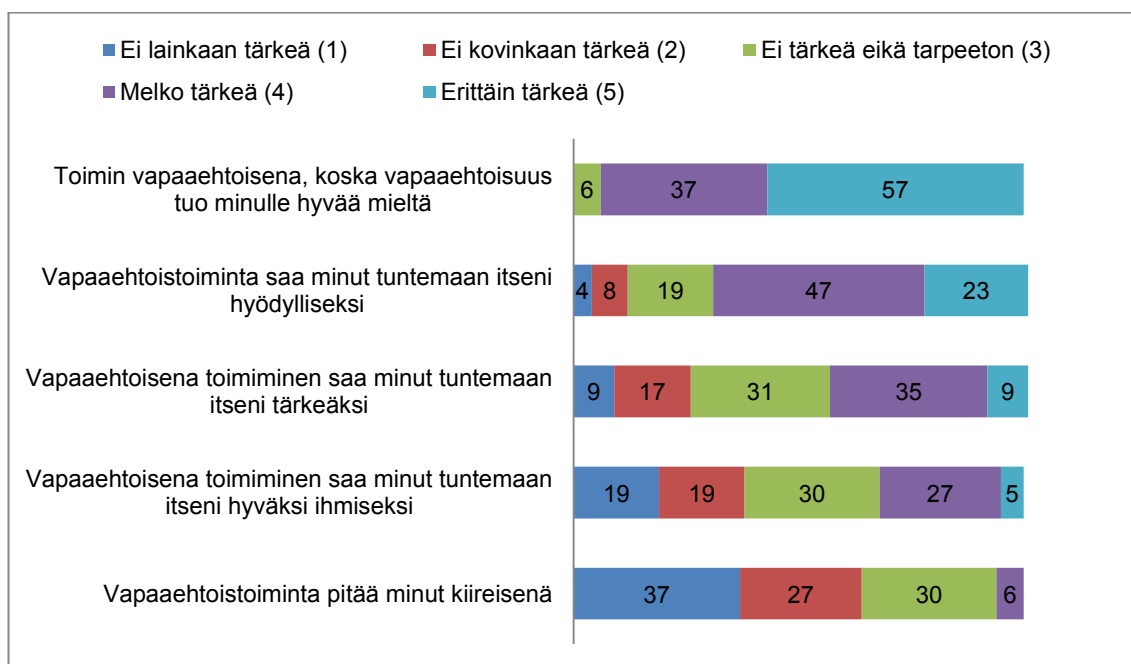
Miehistä 46 % (n=35) piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä sitä, että saa arvostusta vapaaehtoistoiminnasta, kun taas naisista sitä piti tärkeänä tai erittäin tärkeänä 29 % (n=272). Palautteen saaminen oli tärkeää tai erittäin tärkeää 66 %:lle miehistä, kun se oli tärkeää tai erittäin tärkeää 58 %:lle naisista. Kuitenkin työntekijöiden ja vapaaehtoisten yhdenvertainen kohtelu oli naisille tärkeämpää kuin miehille.

4.2.4 Vapaaehtoistoiminta tuo tekijälleen hyvää mieltä

Omanarvontunto motivaatioluokkana tarkoittaa, että vapaaehtoinen tavoittelee vapaaehtoistoinnalla itsetunnon tai itsearvostuksen kohottamista (Esmond & Dunlop 2004: 52). Kyselyn strukturoidun osan mukaan omanarvontuntoon liittyvät tekijät olivat jonkin verran tärkeä tekijä vapaaehtoistoinnassa.

Vastauksissa oli kuitenkin paljon hajontaa. Esimerkiksi se, että vapaaehtoisuus tuo hyvää mieltä, oli tärkeää tai erittäin tärkeää lähes kaikille vastaajille (94 %). Toisaalta väittämän "vapaaehtoistoiminta pitää minut kiireisenä" väittämän kanssa vastaajista oli eri mieltä reilusti yli puolet (64 %). Siinä missä vain 6 % tähän kyselyyn vastanneista piti asiaa melko tärkeänä, Esmondin & Dunlopin (2004) tutkimuksessa vastaajista 45 % piti sitä tärkeänä tai erittäin tärkeänä (Esmond & Dunlop 2004: 65). Tämän kyselyn avoimessa osiossa kiire nähtiin nimenomaan vapaaehtoistoimintaa rajoittavana tekijänä. On mahdollista, että Esmondin & Dunlopin tutkimuksen perusjoukkoon verrattuna tähän kyselyyn vastanneet kokevat elämäntilanteensa jo tarpeeksi kiireiseksi myös ilman vapaaehtoistoimintaa.

KUVIO 8. Omanarvontuntoon liittyvien vastausten hajonta (N=307)

Vertailtaessa vastausten jakautumista vastaajien koulutusasteen mukaan huomataan, että korkeasti koulutetut kokivat erityisesti, että kiireisenä pysyminen ei ollut heille tär-

keää. Siinä missä esimerkiksi ammattikoulun käyneillä asia oli tärkeä tai erittäin tärkeä 19 %:lle vastaajista, korkeakoulun tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista asiaa piti tärkeänä vain 3 %.

TAULUKKO 8. Kuinka tärkeänä pidetään väittämää "vapaaehtoistoiminta pitää minut kiireisenä"

	N (307)	Ei lainkaan tärkeää (1) % (n)	Ei kovinkaan tärkeää (2) % (n)	Ei tärkeä eikä tarpeeton (3) % (n)	Melko tärkeää (4) % (n)	Erittäin tärkeää (5) % (n)	Ka
Peruskoulu	15	33 % (5)	20 % (3)	33 % (5)	7 % (1)	7 % (1)	2,33
Ammattikoulu	47	19 % (9)	28 % (13)	34 % (16)	19 % (9)	0 % (0)	2,53
Lukio	18	33 % (6)	39 % (7)	22 % (4)	6 % (1)	0 % (0)	2,00
Opistoaste	72	36 % (26)	25 % (18)	36 % (26)	3 % (2)	0 % (0)	2,06
Korkeakoulu	88	42 % (37)	27 % (24)	27 % (24)	3 % (2)	0 % (0)	1,92
Ylempi korkeakoulu	66	47 % (31)	26 % (17)	24 % (16)	3 % (2)	0 % (0)	1,83

Kokonaisuutta tarkasteltaessa voidaan huomata, että omanarvontuntoon liittyvät tekijät olivat tärkeimpiä nuorimmille eli alle 24-vuotiaille (n=16) vastaajista.

TAULUKKO 9. Omanarvontuntoon liittyvien vastausten jakautuminen iän mukaan

Ikä	alle 24 v	25–32 v	33–40 v	41–48 v	49–56 v	57–64 v	yli 65 v
	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)
Toimin vapaaehtoisena, koska vapaaehtoisuus tuo minulle hyvää mieltä	4,56 (0,81)	4,48 (0,66)	4,61 (0,56)	4,42 (0,60)	4,48 (0,61)	4,571 (0,59)	4,36 (0,84)
Vapaaehtoistoiminta pitää minut kiireisenä	2,38 (1,02)	1,9 (0,86)	2,08 (0,93)	1,82 (0,92)	1,8 (0,86)	2,14 (1,00)	2,64 (1,06)
Vapaaehtoisena toimiminen saa minut tuntemaan itseni hyväksi ihmiseksi	3,75 (1,18)	3,02 (1,13)	3,24 (1,06)	2,805 (1,19)	2,62 (1,07)	2,36 (1,10)	2,26 (1,16)

Jatkuu

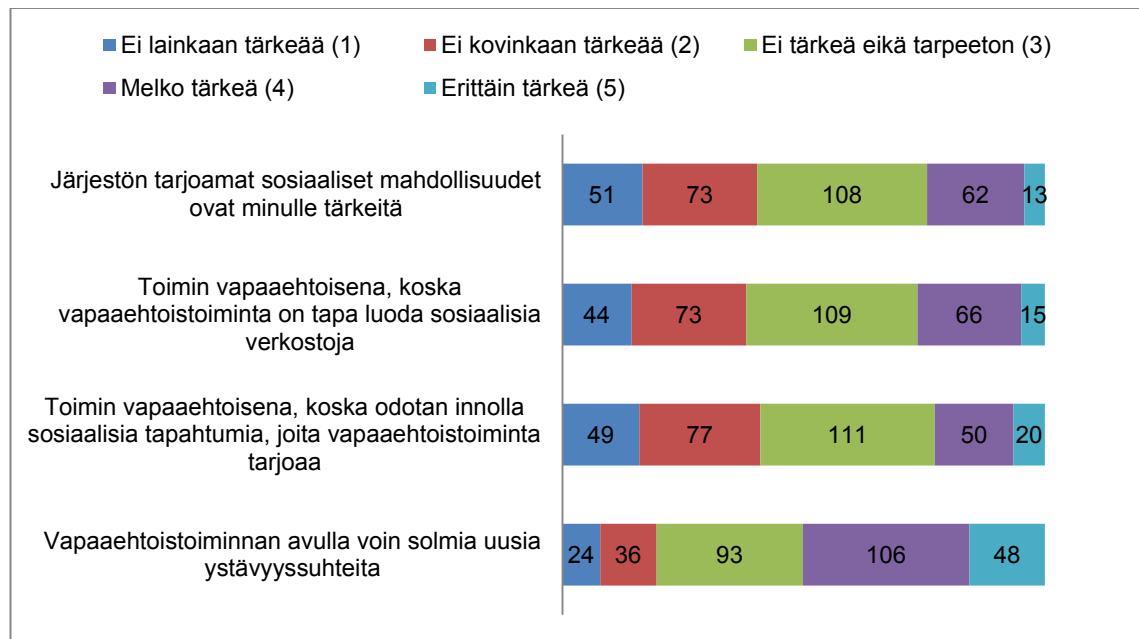
Vapaaehtoistoiminta saa minut tuntemaan itseni hyödylliseksi	4,19 (0,91)	3,80 (0,95)	3,93 (0,91)	3,47 (0,98)	3,72 (1,09)	3,69 (1,18)	3,87 (0,92)
Vapaaehtoisena toimiminen saa minut tuntemaan itseni tärkeäksi	3,8 (0,98)	3,2 (1,08)	3,36 (1,01)	3,47 (0,97)	2,86 (1,20)	3,05 (1,06)	2,77 (1,13)
Ka yht.	3,73	3,29	3,44	3,20	3,10	3,16	3,18

Sukupuolella tai vapaaehtoisuuden pituudella ei puolestaan ollut juurikaan merkitystä siinä, kuinka tärkeäksi omanarvontuntoon liittyvät tekijät koetaan.

4.2.5 Yhteisölliset tekijät melko yhdentekeviä

Yhteisöllisyydellä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä Esmondin & Dunlopin motivaatioluokkaa *social interaction*. Tässä luokassa vapaaehtoiset kokevat, että toiminnassa tärkeää on rakentaa omia sosiaalisia verkostoja, ja he nauttivat vuorovaikutuksesta muiden kanssa (Esmond & Dunlop 2004: 52).

Tämän tutkielman mukaan yhteisöllisyys ei ollut motivaatiotekijänä kovinkaan merkittävä. Kaikista vastaajista (N=307) suurin osa (34 %) koki, että yhteisöllisyys ei ollut tärkeää eikä tarpeetonta. Kaikkia vastauksia tarkasteltaessa yhteensä neljännes vastaajista (25 %) ei pitänyt yhteisöllisyyttä lainkaan tai kovinkaan tärkeänä. Toisaalta kolmannekselle (31 %) vastaajista se oli tärkeää tai erittäin tärkeää. Uusien ystävyssuhteiden solmiminen vapaaehtoistoiminnassa oli vastaajille jokseenkin merkittävää. Kaikista vastaajista puolet (51 %) piti asiaa melko tai erittäin tärkeänä.

KUVIO 9. Yhteisöllisyyteen liittyvien vastausten hajonta (N=307)

Yhteisölliset tekijät olivat kaikkien väittämien kohdalla hieman tärkeämpiä naisille (n=272), kuin miehille (n=35). Yhteisöllisistä tekijöistä tärkeitä tai erittäin tärkeitä oli yhteensä noin kolmasosalle naisista (32 %), siinä missä ne olivat tärkeitä tai erittäin tärkeitä vain neljännekselle miehistä (24 %).

TAULUKKO 10. Yhteisölliset motivaatiotekijät sukupuolen mukaan

Sukupuoli	Mies (n=35)	Nainen (n=272)	Yhteensä (N=307)
	Ka (Keskihajonta)	Ka (Keskihajonta)	Ka (Keskihajonta)
Vapaaehtoistoiminnan avulla voin solmia uusia ystävyys-suhteita	3,14 (1,19)	3,42 (1,11)	3,38 (1,12)
Toimin vapaaehtoisena, koska odotan innolla sosiaalisia tapahtumia, joita vapaaehtoistoiminta tarjoaa	2,51 (0,98)	2,75 (1,13)	2,72 (1,11)
Järjestön tarjoamat sosiaaliset mahdollisuudet ovat minulle tärkeitä	2,54 (0,85)	2,74 (1,12)	2,72 (1,09)
Toimin vapaaehtoisena, koska vapaaehtoistoiminta on tapa luoda sosiaalisia verkostoja	2,77 (1,06)	2,79 (1,09)	2,79 (1,09)
Ka yht.	2,74	2,95	2,90

Vaihtelua oli myös eri-ikäisten vastaajien keskuudessa. Selvästi tärkeintä yhteisöllisyys oli nuorimmille alle 24-vuotiaille vastaajille (n=16).

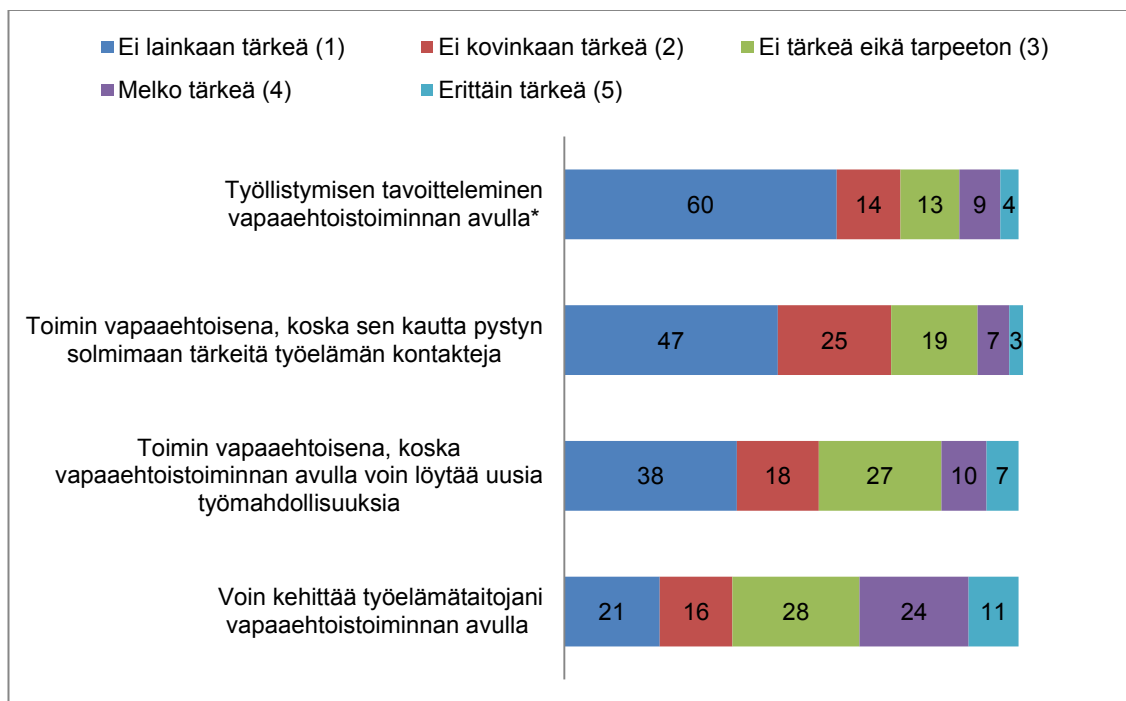
TAULUKKO 11. Yhteisölliset motivaatiotekijät iän mukaan

	Alle 24 v (n= 16)	25–32 v (n=44)	33–40 v (n=59)	41–48 v (n=57)	49–56 v (n=50)	57–64 v (n=42)	Yli 65 v (n=39)
	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)	Ka (Keski- hajonta)
Järjestön tarjoamat sosiaaliset mahdollisuudet ovat minulle tärkeitä	3,69 (1,14)	2,73 (1,04)	2,71 (1,10)	2,70 (1,07)	2,60 (1,07)	2,69 (1,09)	2,72 (1,19)
Toimin vapaaehtoisena, koska odotan innolla sosiaalisia tapahtumia, joita vapaaehtoistoiminta tarjoaa	3,44 (1,21)	2,64 (1,1)	2,73 (1,08)	2,68 (1,28)	2,50 (1,02)	2,62 (0,90)	2,97 (1,14)
Toimin vapaaehtoisena, koska vapaaehtoistoiminta on tapa luoda sosiaalisia verkostoja	3,19 (1,22)	2,80 (1,13)	2,68 (1,09)	2,6 (1,05)	2,76 (1,14)	2,74 (1,04)	3,21 (1,03)
Vapaaehtoistominnan avulla voin solmia uusia ystävyysuhteita	3,06 (1,06)	3,27 (1,09)	3,29 (1,10)	3,02 (1,25)	3,56 (0,91)	3,67 (1,07)	3,54 (1,19)
Ka yht.	3,20	2,85	2,85	2,75	2,86	2,9	3,11

Nuoret arvostivat nimenomaan vapaaehtoistominnan tuomia sosiaalisia mahdollisuuksia ja tapahtumia. Uusien ystävyysuhteiden solmiminen puolestaan oli tärkeintä keski-ikäen ylittäneille vastaajille (49-vuotiaista ylöspäin).

4.2.6 Nuoret vapaaehtoiset haluavat kehittää työelämätaitojaan

Uraan liittyvät tekijät eivät olleet vastaajille merkittäviä vapaaehtoistominnassa. Ura motivaatiotekijänä tarkoittaa sitä, että vapaaehtoinen toivoo toiminnan avulla muodostavansa työelämän kannalta tärkeitä kontakteja tai vahvistavansa työelämässä tarvittavia taitoja, jotka voivat tukea häntä myöhemmin työllistymisessä. Yhteensä vain 18 % vastaajista (N=307) piti uraan ja työhön liittyviä seikkoja tärkeänä tai erittäin tärkeänä.

KUVIO 10. Työllistymiseen liittyvien vastausten hajonta (N=307)

Vastaajien ikäluokkia tarkasteltaessa voidaan tehdä havainto, että uran merkitys motivaatitekijänä on sitä vähäpätöisempi, mitä iäkkäämpi vastaaja on. Nuorimmat alle 24-vuotiaat vastaajat pitivät työelämätaitojen kehittämistä ja työmahdollisuuksien löytämistä merkittävänä. Myös 25–32-vuotiaat antoivat arvoa työelämätaitojen kehittämiselle.

TAULUKKO 12. Uraan liittyvät vastaukset iän mukaisesti

Ikä	alle 24 v (n=16) Ka. (Keski- hajonta)	25–32 v (n=44) Ka. (Keski- hajonta)	33–40 v (n=59) Ka. (Keski- hajonta)	41–48 v (n=57) Ka. (Keski- hajonta)	49–56 v (n=50) Ka. (Keski- hajonta)	57–64 v (n=42) Ka. (Keski- hajonta)	yli 65 v (n=39) Ka. (Keski- hajonta)
Voin kehittää työelämä- taitojani vapaaehtoisto- iminnan avulla	3,88 (1,09)	3,20 (1,30)	3,03 (1,20)	2,56 (1,12)	2,82 (1,35)	2,79 (1,28)	2,46 (1,30)
Toimin vapaaehtoisena, koska vapaaehtoisto- iminnan avulla voin löytää uusia työmahdollisuuksia	3,38 (1,41)	2,93 (1,35)	2,46 (1,06)	2,32 (1,35)	2,26 (1,23)	1,74 (0,91)	1,46 (0,76)
Toimin vapaaehtoisena, koska sen kautta pystyn solmimaan tärkeitä työ- elämän kontakteja	2,56 (1,37)	2,27 (1,25)	2,10 (1,05)	1,82 (1,09)	2,06 (1,06)	1,40 (0,67)	1,59 (0,82)

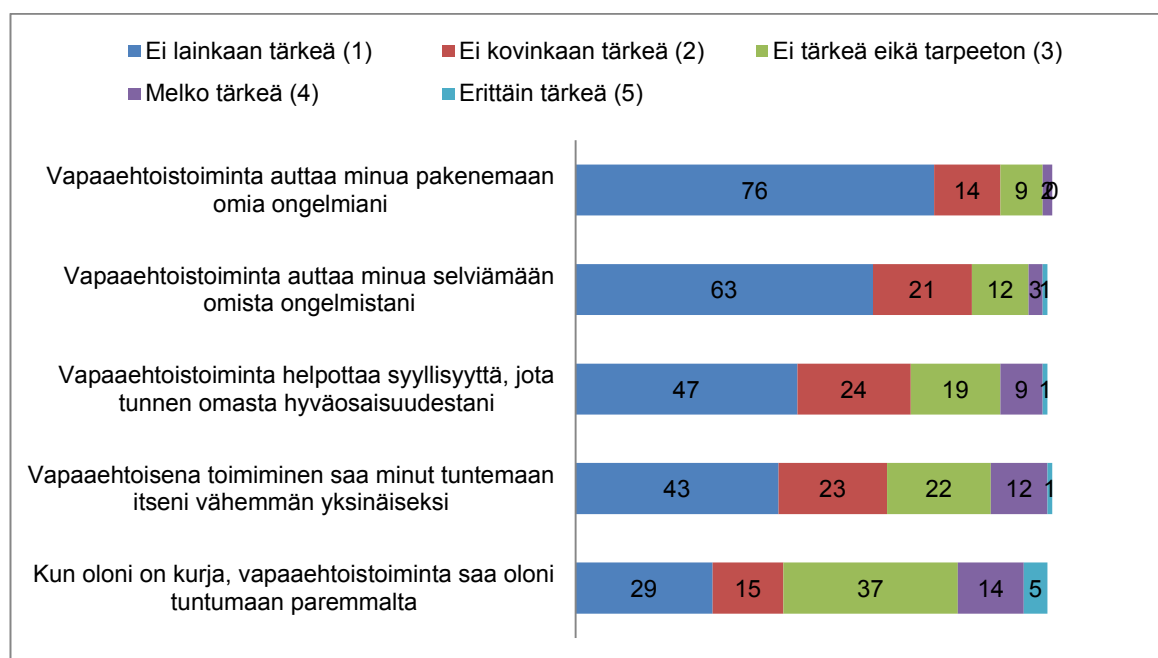
Jatkuu

Työllistymisen tavoitte- leminen vapaaehtoistyön avulla*	2,19 (0,98)	2,11 (1,22)	2,00 (1,22)	1,86 (1,16)	1,70 (1,16)	1,43 (2,02)	1,51 (1,19)
Ka yht.	3,00	2,63	2,40	2,14	2,21	1,84	1,76

Myös aiemmissa VFI-mallia hyödyntävissä tutkimuksissa on havaittu iän korreloivan samansuuntaisesti uraan liittyvässä motivaatioluokassa (Chacón ym. 2017: 313).

4.2.7 Suojaavat tekijät eivät ole merkittävässä asemassa vapaaehtoisille

Suojaavat tekijät olivat vastaajille vähiten merkittävä tekijä vapaaehtoistoiminnassa. Vapaaehtoistoiminnan suojaavuudella tarkoitetaan, että vapaaehtoinen pyrkii vapaaehtoistoiminnalla vähentämään negatiivisia tunteita tai käsittelemään vaikeita elämäkokemuksiaan (Clary & Snider 1999: 157). Kaikkien vastausten keskiarvoa tarkasteltaessa havaitaan, että suojaavuuteen liittyvät tekijät ovat tärkeitä tai erittäin tärkeitä vain 10 %:lle vastaajista (N=307). Vastauksissa oli kuitenkin jonkin verran hajontaa. Esimerkiksi joka viides (19 %) vastaajista koki, että vapaaehtoistoiminta saa heidän olonsa tuntumaan paremmalta, ja toisaalta vain 2 % vastaajista koki, että vapaaehtoistoiminta auttaa heitä pakenemaan omia ongelmiaan.

KUVIO 11. Suojaavuuteen liittyvien vastausten hajonta (N=307) .

Suojaavat tekijät olivat naisille hieman tärkeämpiä kuin miehille.

TAULUKKO 13. Suojaavat tekijät ja sukupuoli

Vapaaehtoistoiminta helpottaa syyllisyyttä, jota tunnen omasta hyväosaisuudestani	Mies % (N)	Nainen % (N)	Yhteensä % (N)
Ei lainkaan tärkeä	29 % (10)	29 % (79)	29 % (89)
Ei kovinkaan tärkeä	26 % (9)	13 % (36)	15 % (45)
Ei tärkeä eikä tarpeeton	43 % (15)	36 % (99)	37 % (114)
Melko tärkeä	3 % (1)	16 % (43)	14 % (44)
Erittäin tärkeä	0 % (0)	6 % (15)	5 % (15)
Yht.	100 % (35)	100 % (272)	100 % (307)

Kaikkien vastausten keskiarvoa katsoessa naisista 22 %:lle suojaavat tekijät olivat tärkeitä tai erittäin tärkeitä, kun taas miehille vastaava luku on 2 %.

4.2.8 Yhteenveto motivaatiotekijöistä

Seuraavassa taulukossa motivaatioluokat on esitetty tärkeysjärjestyksessä kuhunkin luokkaan liittyvien väittämien vastausten keskiarvon perusteella.

TAULUKKO 14. Motivaatiotekijät tärkeysjärjestyksessä

Motivaatiotekijä	Ka	Keskihajonta
Arvot	4,45	0,69
Ymmärtäminen	3,71	0,95
Tunnustus	3,63	0,99
Omanarvontunto	3,26	0,98
Yhteisöllisyys	2,90	1,68

Jatkuu

Ura	2,23	1,20
Suojaavuus	1,89	0,96

Hypoteesin mukaisesti arvot olivat vastaajille tärkein motivaatiotekijä vapaaehtoistoiminnassa. Vastaajat kokivat, että auttaminen on tärkeää, ja he suhtautuvat myötätuntoisesti muihin ihmisiin. Tulokset ovat samansuuntaiset aiempien tutkimusten kanssa, joiden mukaan vapaaehtoisuus nähdään usein altruistisena toimintana (esimerkiksi Grönlund 2012; Rochester ym. 2010; Musick & Wilson 2008; Yeung 2002). Tulokset ovat myös samankaltaiset aiempien Claryn & Sniderin VFI-mallia hyödyntäneiden tutkimusten kanssa, joissa arvot ovat nousseet tärkeimmäksi motivaatiotekijäksi iästä, sukupuolesta tai vapaaehtoistoiminnan muodosta riippumatta (Chacón ym. 2017: 307, 313). Myös Esmond & Dunlop (2004) päätyivät samaan lopputulokseen omassa VMI-mallia hyödyntävässä tutkimuksessaan (Esmond & Dunlop 2004: 49).

Toiseksi tärkeimmäksi tekijäksi tässä tutkielmassa nousi ymmärtäminen. Myös tämä tulos vahvistaa aiempien VFI-mallia hyödyntäneiden tutkimusten tuloksia (Chacón ym. 2017: 313). Kolmanneksi tärkein motivaatiotekijä oli tunnustuksen saaminen vapaaehtoistoiminnasta. Kyseinen motivaatioluokka ei esiinny lainkaan Claryn & Sniderin (1998) VFI-mallissa. Kuitenkin tunnustus motivaatiotekijänä nousi kolmanneksi tärkeimmäksi tekijäksi myös Esmondin & Dunlopin (2004) tutkimuksessa. Keskiarvon suhteen tulokset ovat hyvin samankaltaiset tässä opinnäytetyössä ja Esmondin & Dunlopin (2004) tutkimuksessa (ka 3,5). Mielenkiintoista kyllä ymmärtäminen nousi Esmondin & Dunlopin tutkimuksessa vasta neljänneksi merkittävimmäksi tekijäksi. Myös omanarvontunnon vahvistuminen oli jossain määrin merkityksellinen vastaajille. Omanarvontunto on osa VMI-mallia, ja Esmondin & Dunlopin (2004) tutkimuksessa keskiarvo (3,35) on myös hyvin samankaltainen tämän opinnäytetyön tulosten kanssa. (Esmond & Dunlop 2004: 47.)

Yhteisöllisyys, ura ja suojaavuus eivät olleet kovinkaan merkityksellisiä vastaajille, sillä näiden keskiarvot jäivät alle kolmen. Myös Claryn & Sniderin (1998) ja Esmondin & Dunlopin (2004) tutkimuksissa kyseiset tekijät jäivät vähäpätöisiksi merkitykseltään.

4.3 Miksi juuri Pelastakaa Lapset?

Avoimeen kysymykseen "Miksi haluat toimia vapaaehtoisena juuri Pelastakaa Lapsissa?" tuli yhteensä 291 vastausta. Luokittelin aluksi vastaukset karkeasti kyselyn viitekehyksen motivaatioluokkien mukaisesti. Tämän jälkeen laskin, kuinka monta kertaa kukin motivaatioluokka esiintyy vastauksissa. Näistä summista laskin prosentuaalisia lukuja avoimien vastausten kokonaismäärästä (N=291).

Vastauksista nousivat erityisesti seuraavat motivaatioluokat: arvot, omanarvontunto, yhteisöllisyys ja ymmärtäminen. Kolme vastaajaa nosti tunnustuksen merkittäväksi tekijäksi ja yksi vastaajista toi esille, että toimii Pelastakaa Lapsissa löytääkseen vahvistusta työelämätaidoilleen. Vain yksi vastaaja kertoi, että ei ole ollut järin tyytyväinen Pelastakaa Lasten palveluun ja tukeen, ja on siksi harkinnut järjestön vaihtamista.

Lisäksi aineistosta nousi myös muita merkittäviä tekijöitä, joiden vuoksi vapaaehtoisena toimittiin juuri Pelastakaa Lapsissa. Nämä luokat liittyivät itse järjestöön ja sen maineeseen, toimintaan ja toiminnan helppouteen. Lisäksi osa vastaajista oli mukana siksi, että ystävät tai sukulaisetkin olivat mukana. Tässä voidaan nähdä yhteneväisyyksiä Claryn & Sniderin (1998) VFI-mallin mukaiseen sosiaalinen faktori (*social factor*) -luokan kanssa (Clary & Snider 1999: 157).

Monissa vastauksissa esiintyi useita rinnakkaisia motiiveja. Nämä vastaukset luokittelin kaikkien sopivien motivaatiotekijöiden alle, joten yksi vastaus voi esiintyä laskennallisesti analysoidussa aineistossa useaan kertaan. Esimerkiksi seuraavasta vastauksesta löytyy arvoihin (välittäminen, lasten hyväksi toimiminen), yhteisöllisyyteen (yhdessä touhuaminen, uudet ihmiset) ja omanarvontuntoon (toiminta on mukavaa ja rikastuttaa elämää) liittyviä tekijöitä:

"Niin monilla lapsiperheillä on syystä tai toisesta vaikeaa, se heijastuu lapsiin sekä nuoriin. Pienikin välittämisen osoitus voi kantaa pitkälle, jopa saada jonkun elämän suunnan muuttumaan kokonaan. Oman asuinkunnan lasten ja nuorten hyväksi pitää tehdä se mikä on mahdollista, heissä on tulevaisuus ja joskus he mahdollisesti, kohtelevat meitä samoin kuin me aikuisina olemme kohdelleet heitä. Yhdessä on hauska touhuta lasten ja nuorten hyväksi. On saanut tutustua uusiin ihmisiin, joihin ei ehkä muuten olisi tutustunut. Rikastuttaa elämää monella tapaa ja on mukava auttaa!"

Seuraavassa taulukossa esitellään tulokset luokittain numeerisesti kuvattuna.

TAULUKKO 15. Miksi haluat toimia juuri Pelastakaa Lapsissa?

		N=291	%
Motivaatioluokat	Arvot	126	43 %
	Omanarvontunto	25	9 %
	Ymmärtäminen	13	4 %
	Yhteisöllisyys	13	4 %
	Sosiaalinen faktori	13	4 %
Järjestö	Järjestön maine	50	17 %
	Sopivaa toimintaa	43	15 %
	Toiminnan helppous	19	7 %
	Toiminnan paikallisuus	10	3 %
	Hyvä henkilökunta	9	3 %
	Toiminta tuttua jo aiemmin	8	3 %

Avaan luokittelua tarkemmin seuraavissa luvuissa.

4.3.1 Avoimet vastaukset motivaatioluokittain

Kuten kyselyn strukturoidussa osiossa, myös avoimissa vastauksissa arvojen merkitys korostui. Yhdistin arvoluokkaan kaikki vastaukset, joissa vastaaja nosti arvot, auttamisen ja lasten hyväksi toimimisen merkittäväksi tekijäksi (43 %, n=126). Altruismi, tärkeän asian eli lasten ja perheiden puolesta toimiminen, koettiin merkitykselliseksi.

"Haluan edistää lasten hyvinvointia. Lapsissa on meidän tulevaisuus. Yhtäkään lasta ei jätetä!"

Moni koki myös, että Pelastakaa Lasten arvomaailma vastaa heidän omia arvojaan.

"Yhdistyksen arvot ja tavoitteet ovat sellaisia, joita haluan olla omalta osaltani tukemassa ja edistämässä."

Toisaalta muutama vastaajista toi esille, että taustajärjestöllä ei ollut suurta merkitystä, vaan tärkeintä oli itse toiminta lasten ja perheiden hyväksi.

"Vapaaehtoistyö juuri lasten parissa kiinnostaa, koska siinä on "varhaisen puuttumisen" näkökulma, mutta voisin tehdä työtä aivan hyvin myös jossakin muussa lapsijärjestössä."

Neljässä vastauksessa nousi esille, kuinka omat aiemmat kokemukset ovat vaikuttaneet siihen, että vastaajat haluavat nyt toimia muiden tukena.

"Tiedän miten pohjilta pitää nousta. Autan mielelläni muita. Itse kun en apuja saanut."

Toisaalta moni vastaaja toi esille, että auttaessaan myös saa. Lasten seurasta saa esimerkiksi itselle hyvän mielen tai vaihtelua arkeen:

"Koen että tukiperhetoiminta palvelee molempia osapuolia - tukilapset saavat nähdä erilaista perhemallia ja heidän vanhempansa saavat omaa aikaa, josta voi ehkä ammentaa hieman voimavaroja arkeen. Omat lapsemme saavat ystäviä ja oppivat tulemaan toimeen monenlaisten ihmisten kanssa. Omassa lapsuudessa olen nähnyt mikä voi olla tasapainoisen ja "tavallisen" aikuisen merkitys sellaisen lapsen elämässä, jonka omilla vanhemmilla on haastetta elämänhallinnan ja vanhemmuuden kanssa. Olen iloinen, jos voi olla tällainen tuki jollekin lapselle."

Vastauksista 9 % (n=25) sijoittui Esmondin & Dunlopin (2004) VMI -mallin mukaisesti omanarvontunto -luokkaan. Tähän luokkaan kuuluvat vastaukset, joiden mukaan henkilö kertoo saavansa vapaaehtoistoinnasta itselleen hyvää mieltä tai kokee itsensä tärkeäksi vapaaehtoistoinnin avulla. Iso osa näistä vastaajista kertoi, että erityisesti lapset tuovat sellaista iloa elämään, jota ei ehkä muualta saisi. Osa vastaajista oli jäänyt itse lapsettomaksi, tai omat lapset olivat kasvaneet jo aikuisiksi eikä lapsenlapsia vielä ollut.

"Halusin jonkun lapsikontaktin uudelle asuinpaikkakunnalle. Pidän lapsista ja haluan touhuta aikuisten juttujen lisäksi myös lasten juttuja. Olen päässyt tukilapsen mukana moneen kivaan, ennalta tuntemattomaan paikkaan."

13 vastaajaa (4 %) toi esille, että VFI-luokittelun mukaisesti ymmärtäminen ja uuden oppiminen ovat tärkeitä tekijöitä toiminnassa. Pelastakaa Lasten koulutuspäivät koettiin hyvinä ja antoisina, mutta myös lasten kanssa toimimisen koettiin tuovan uusia näkökulmia elämään. 13 vastauksessa (4 %) yhteisöllisyys nousi puolestaan tärkeäksi tekijäksi toimia vapaaehtoisena:

"Tosi mukavaa yhdessä toimintaa, ystäviä, samalla saa olla mukana hyvässä asiassa - toimia lasten hyväksi."

Strukturoidun kyselyn ulkopuolelle jätetyn Claryn & Sniderin (1998) sosiaalinen faktori -luokka nousi esille 13 vastauksessa (4 %). Sosiaalisen faktorin mukaisesti tärkeää on

esimerkiksi se, että myös läheiset ihmiset arvostavat vapaaehtoistyötä tai sukulaiset ja ystävät ovat tai ovat olleet mukana toiminnassa. Toimintaan oli päädytty esimerkiksi ystävien kautta tai kuten yksi vastaaja kuvasi: "verenperintönä".

4.3.2 Järjestöön ja sen toimintaan liittyvät tekijät

Vastauksista nousi esille myös kyselyn motivaatioluokkien ulkopuolisia asioita. Näissä vastauksissa viitattiin usein itse järjestöön ja siellä tarjolla olevaan vapaaehtoistoimintaan. Moni vastaaja halusi olla mukana juuri sellaisessa vapaaehtoistoiminnassa, jota Pelastakaa Lapset tarjoaa (15 %, n=43). Erityisesti Sporttikummitoiminta oli sellainen vapaaehtoistoiminnan muoto, jota ei muissa järjestöissä ollut tarjolla.

"Tämä vapaaehtoistoiminta / rooli kokonaisuutena oli minulle sopiva."

"Tietääkseni ainoa, jossa sporttikummitoiminta on mahdollista."

Lisäksi vastaajat toivat esille, että toimintaan osallistuminen oli helppoa (7 %, n=19). Järjestöön oli esimerkiksi helppo ottaa yhteyttä tai se sijaitsi kätevän matkan päässä omasta asuinpaikasta. Myös liittyminen mukaan toimintaan sekä yhteydenpito työntekijöihin koettiin luontevaksi ja helpoksi.

"Järjestön lähestyminen oli helppoa ja nettisivuilta sai hyvin tietoa ennen hakeutumista mukaan toimintaan. Yhteydenpito yhteyshenkilöihin on helppoa ja vaivatonta ja mukavaa."

Monelle vastaajalle (3 %, n=10) myös toiminnan paikallisuus oli merkittävä tekijä.

"Haluan toimia nimenomaan Imatran seudun Pelastakaa Lapset ry:ssä, koska sitä kautta voin auttaa Imatran ja lähiseudun vähävaraisia lapsiperheitä."

Järjestön työntekijät saivat vastauksissa kiitosta. Yhdeksässä vastauksessa (3 %) korostettiin nimenomaan henkilökunnan merkitystä. Näissä vastauksissa tuotiin esille, että henkilökunta on ammattitaitoista, ystävällistä ja heiltä saa tarvittaessa tukea vapaaehtoistoiminnassa.

"Mukavat hyvin koulutetut henkilöt töissä jotka oikeasti ajavat lasten etuja."

"Homma on toiminut hyvin, meillä on ollut sama työntekijä koko ajan. Tämä taas takaa sen että työntekijä tuntee meidät ja yhteistyö sujuu hyvin. Ja juurikin työntekijämme ystävällinen ja välittävä asenne ovat tärkeitä asioita."

Moni toi erityisesti esille, että Pelastakaa Lapset on valikoitunut taustajärjestöksi maineensa vuoksi. Vastaajat kokivat, että Pelastakaa Lapset on tunnettu, arvostettu ja luotettava toimija. Pelastakaa Lasten maineeseen liittyvät tekijät nousivat merkittäväksi 17 %:ssa vastauksissa (n=50). Erityisesti luottamukseen liittyvät tekijät ("luotettava", "luottamuksellinen", "luotan järjestöön") mainittiin 32 kertaa.

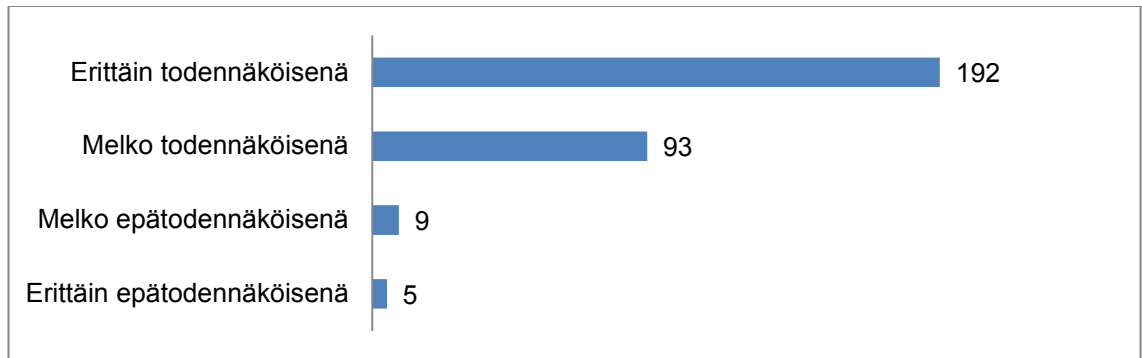
"Järjestö on luotettava ja vastaa arvojeni, toimii kansainvälisesti merkittävällä tavalla ja tekee työtään suurella ja vakiintuneella ammattitaidolla."

Lisäksi osalle vastaajista (3 %, n=8) järjestö oli jo entuudestaan tuttu, esimerkiksi oman adoptioprosessin kautta tai työelämästä, ja sen vuoksi luonteva valinta vapaaehtoisjärjestöksi.

4.4 Vastaajien sitoutuminen toimintaan

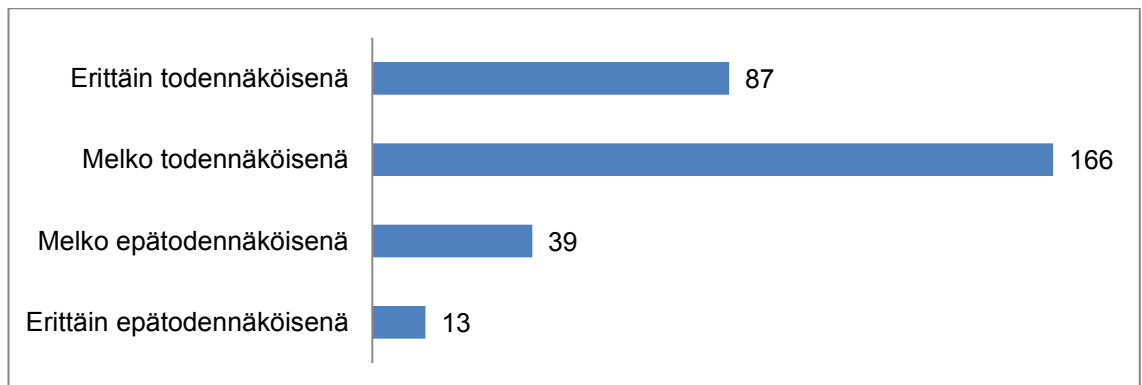
Kyselyssä pyydettiin vastaajia pohtimaan, kuinka todennäköisenä he pitävät toimintaan osallistumista myös jatkossa; ensin vuoden ja sitten viiden vuoden kuluttua. Vastaajia, jotka pitivät toimintaan osallistumista epätodennäköisenä, pyydettiin kertomaan mitkä ovat toiminnan mahdollisia esteitä. Tavoitteena oli selvittää, kuinka sitoutuneita vapaaehtoiset ovat toiminnassaan ja mitä esteitä vapaaehtoistoiminnalle nähdään.

Vastauksista kävi ilmi, että vapaaehtoiset ovat hyvinkin sitoutuneita toimintaansa. Jopa 95 % vastaajista (N=299) piti todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä, että jatkavat vapaaehtoistoiminnassa edelleen vuoden kuluttua. Erittäin todennäköisenä sitä piti 64 %.

KUVIO 12. Kuinka todennäköisenä vastaaja pitää vapaaehtoistoimintaan osallistumista vuoden kuluttua

83 % vastaajista (N=305) piti vapaaehtoistoimintaan osallistumista vielä viiden vuoden kuluttua erittäin tai melko todennäköisenä. Kuitenkin erittäin todennäköisenä sitä piti enää joka kolmas (29 %).

KUVIO 13. Kuinka todennäköisenä vastaaja pitää vapaaehtoistoimintaan osallistumista viiden vuoden kuluttua

Avoimeen kysymykseen "miksi pidät vapaaehtoistyöhön osallistumista epätodennäköisenä" vastasi 55 henkilöä.

Luin vastaukset ensin useaan kertaan ja etsin niistä yhteisiä teemoja. Tämän jälkeen luokittelin vastaukset teemojen mukaisesti, ja laskin kuinka monta kertaa tietyt teemat toistuvat vastauksissa. Muutamasta vastauksesta löytyi kaksi eri teemaa, jolloin luokittelin vastaukset laskennallisesti molempien teemojen alle.

TAULUKKO 16. Vapaaehtoistoiminnan esteet

Vapaaehtoistoiminnan esteitä	N=55
Ikääntyminen	20
Ajanpuute ja kiire	12
Muuttuva elämäntilanne	12
Toiminnan kuormittavuus	10
Tukisuhteen päättyminen	4

Toistuvia teemoja löytyi useita, ja ne liittyivät pääosin ikääntymiseen, omaan elämäntilanteeseen tai kiireeseen, sekä vapaaehtoistoiminnan kuormittavuuteen. Suurin estävä tekijä oli ikääntyminen, joka mainittiin vastauksissa 20 kertaa. Moni ennakoiki terveydentilansa tai jaksamisensa heikkenevän ikääntymisen johdosta niin paljon, että uskoi vapaaehtoistointaan osallistumisen olevan tulevaisuudessa epätodennäköistä.

"Alkaa tuo ikä tulla vastaan; viiden vuoden päästä täytän 73 ja terveys saattaa silloin olla jotain muuta kuin nyt."

Myös kiireinen elämäntilanne ja ajanpuute nähtiin esteenä vapaaehtoistointinnalle, 12 vastaajaa koki, että työelämä tai oma perhe pitivät niin kiireisenä, että vapaaehtoistointinnalle ei enää oikein riitä aikaa.

"Tuntuu että ei lapsiperheen arjessa ole aina aikaa."

"Ajan puute, työelämän haasteet vie voimat"

Myös muuttuva elämäntilanne nähtiin esteeksi (12 vastaajaa). Muutama vastaaja oli muuttamassa toiselle paikkakunnalle ja oli epävarma aikooko hakeutua vapaaehtoistointintaan jatkossa. Osa vastaajista toi esille, että omaa elämäntilannetta viiden vuoden päähän on mahdoton ennustaa, eivätkä olleet sen vuoksi varmoja tulevatko jatkaamaan vapaaehtoisina.

"Oma elämäntilanne on nyt sellainen, että joudun lopettamaan jonkin ajan kuluttua. En usko, että aloitan uudelleen ainakaan viiden vuoden sisällä. Mutta en pidä mahdottomana sitä, että joskus aloittaisi uudelleen, kun lapset kasvavat ja elämäntilanteet muuttuvat."

"Olen todennäköisesti muuttamassa Etelä-Suomeen loppuvuodesta, enkä uskalla aivan heti aloittaa. Myöhemmin haluan kyllä palata takaisin toimintaan."

Vapaaehtoistoiminta koettiin myös kuormittavaksi. Yhteensä 10 vastaajaa koki, että vapaaehtoistoiminta on sen verran raskasta tai kuluttavaa, että eivät todennäköisesti tule siinä enää kovin pitkää jaksamaan. Pari vastaajaa toi esille, että kuormitusta lisää se, että tekee myös samaa työtä ja elämä tuntuu olevan pelkkiä tukilapsia.

"Välillä mietin saako siitä niin paljon kuin sille antaa."

"Vapaaehtoistyö on myös raskasta ja vaatii paneutumista ja ajatus siitä pyörii usein taka-alalla. Tarvitsisin ainakin vähän taukoa siitä välillä."

Neljä vastaajaa kertoi, että nykyisten tukilasten kasvaessa aikuiseksi ei aio enää aloittaa uutta tukisuhdetta. Kuitenkin tärkeänä pidettiin, että nykyinen tukisuhde voidaan viedä päätökseen.

5 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, mikä motivoi Pelastakaa Lasten vapaaehtoisia heidän toiminnassaan. Lisäksi haluttiin selvittää, miksi he haluavat toimia vapaaehtoisena juuri Pelastakaa Lapsissa ja miten sitoutuneita vapaaehtoiset ovat toiminnassaan.

Vapaaehtoistoimijoiden tarve on lisääntynyt suomalaisissa järjestöissä (Peltosalmi, Hakkarainen, Kiukas, Londén & Särkelä 2014: 88), joten kilpailu vapaaehtoisista tulee kiristymään tulevaisuudessa. Tämän vuoksi on tärkeää, että järjestöt tunnistavat vapaaehtoistensa tarpeet ja kiinnostuksen kohteet, sekä tiedostavat markkinoinnin ja sitoutumista edistävien tekijöiden merkityksen.

Vapaaehtoistoimintaa koskevalle tutkimukselle on yhteiskunnallisia perusteluja, sillä vapaaehtoisuuden ja kansalaistoiminnan lisääntynyt yhteiskunnallinen merkitys on Suomessa tunnistettu 1990-luvulta saakka (Sorri 2005: 126). Kolmas sektori tarvitsee tutkimuspohjaista tietoa kehittääkseen toimintaansa. Motivaatiotutkimuksen avulla järjestöt voivat saada selville, minkälaisesta vapaaehtoistoiminnasta ihmiset ovat kiinnostuneita ja miten heitä voi motivoida mukaan toimintaan valmiiksi kiireisen elämän ohella. (Musick & Wilson 2008: 6.) Tutkimusten avulla voidaan tuoda näkyväksi myös vapaaehtoistoiminnasta saatavat hyödyt yksilöille itselleen (Dingle 2002: 6).

Pelastakaa Lasten vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreille lähetettiin keväällä 2018 sähköpostitse linkki motiiveja mittaavaan kyselyyn, ja heitä pyydettiin välittämään kysely heidän toiminnoissaan toimiville vapaaehtoisille. 307 vapaaehtoista eri puolelta Suomea vastasi kyselyyn. Kyselyssä oli yhteensä 44 kysymystä, joista 30 oli strukturoituja mielipidettä mittaavia monivalintakysymyksiä. Nämä 30 kysymystä oli poimittu Claryn & Sniderin (1998) *Volunteer Function Inventory* -mallista (VFI) ja Esmondin & Dunlopin (2004) *Volunteer Motivation Inventory* -mallista (VMI). Kyselyn strukturoitu osio analysoitiin SPSS-ohjelman avulla. Lisäksi kyselyssä oli kolme avointa kysymystä, joista yhtä analysoitiin osana tätä opinnäytetyötä. Kaksi muuta kysymystä olivat Pelastakaa Lasten vapaaehtoistoiminnan koordinaattorien muotoilemia, ja vastaukset jäivät heidän käyttöönsä.

Claryn & Snyderin tutkimuksissa VFI-luokittelun mukaisesti arvot, ymmärtäminen ja kehittyminen nousivat tärkeimmiksi tekijöiksi toimia vapaaehtoisena, kun taas ura, yh-

teisöllisyys ja suojaavuus olivat vähemmän tärkeitä elementtejä (Clary & Snider 1999: 157). Esmondin & Dunlopin (2004) tutkimuksessa VMI-mallin mukaisesti arvot, vastuuvuoroisuus, tunnustus, ymmärtäminen ja omanarvontunto olivat tärkeitä tekijöitä vapaaehtoistoiminnassa, kun taas reaktiivisuus, yhteisöllisyys, suojaavuus ja sosiaalinen kanssakäyminen eivät olleet merkittäviä tekijöitä (Esmond & Dunlop 2004: 47). Tämän opinnäytetyön tulokset vahvistavat molempia tutkimuksia niiden motivaatioluokkien osalta, joita on tässä opinnäytetyössä hyödynnetty. Vapaaehtoisille merkittäviksi tekijöiksi tässä opinnäytetyössä nousivat VFI-mallin mukaisesti arvot ja ymmärtäminen sekä VMI-mallin mukaisesti tunnustus ja omanarvontunto. Muut motivaatiotekijät eivät olleet vastaajille merkittäviä.

Arvot, kuten altruismi, nousivat hypoteesin mukaisesti tärkeimmäksi syyksi toimia vapaaehtoisena. Motivaatiotekijänä arvot kertovat siitä, että yksilö pyrkii vapaaehtoistoiminnalla ilmaisemaan itselle tärkeitä arvoja tai toimimaan niiden mukaisesti (Clary & Snider 1999: 157). Tulokset ovat samansuuntaiset useiden aiempien vapaaehtoisia koskevien tutkimusten kanssa. Muun muassa Musick & Wilson (2008) ovat määritelleet vapaaehtoistyön altruistiseksi toiminnaksi (Musick & Wilson 2008: 3). Rochesterin, Ellisin, Howlettin & Zimmeckin (2010) mukaan kyseessä on vallitsevan paradigman mukainen tulkinta vapaaehtoisuudesta (Rochester ym. 2010: 10–11). Lisäksi muun muassa Grönlund (2012), Pessi & Oravasaari (2011) ja Nylund (2000) ovat tuoneet esille, että suomalaiset toimivat vapaaehtoisina, koska se sopii heidän arvomaailmaansa, ja he kokevat, että on tärkeää auttaa.

Arvot nousivat merkittävimiksi tekijöiksi myös avoimen kysymyksen vastauksissa, jossa vapaaehtoiset pohtivat syitä siihen, miksi he haluavat toimia juuri Pelastakaa Lasten Lapsissa. Useat vastaajat korostivat nimenomaan lasten, nuorten ja perheiden auttamisen tärkeyttä. Tulosten mukaan vapaaehtoiset kokivat myös Pelastakaa Lasten arvojen ja toiminnan vastaavan heidän omia arvojaan.

Pelastakaa Lasten kannattaa korostaa arvomaailmaa, johon toiminta nojaa sekä tuoda markkinoinnissa ja viestinnässä esille sitä, että vapaaehtoistoiminnalla autetaan toisia ihmisiä. Tämä voi vaikuttaa itsestään selvältä, mutta liian usein vapaaehtoisille jää epäselväksi, mikä merkitys juuri heidän panoksellaan on koko taustaorganisaatiolle, ja minkälaisen konkreettisen muutoksen lasten ja perheiden elämään vapaaehtoinen voi parhaimmillaan tuoda. Tutkimusten mukaan vapaaehtoiset ovat sitä sitoutuneempia toimintaansa, mitä enemmän he uskovat taustaorganisaation tehtävään ja tarkoitukseen. (Esmond & Dunlop 2004: 49.)

Arvojen jälkeen toiseksi tärkein motivaatiotekijä vapaaehtoisille oli ymmärrys. Ymmärrys motivaatiotekijänä kuvaa tilannetta, jossa vapaaehtoinen on erityisen kiinnostunut syventämään ymmärrystä itsestään ja niistä ihmisistä joiden parissa toimii. Vapaaehtoisilla on halu oppia vapaaehtoiskokemuksistaan. (Esmond & Dunlop 2004: 74.) Koulutukset ovat merkityksellisessä asemassa niille vapaaehtoisille, jotka tavoittelevat ymmärryksen lisäämistä. Koulutukset voivat vahvistaa myös vapaaehtoisten sitoutumista, koska pohtiessaan syitä miksi toimivat juuri Pelastakaa Lapsissa, moni vastaaja nosti järjestön tarjoamat mielenkiintoiset koulutukset esille. Koulutus voi olla myös tapa palkita vapaaehtoisia.

Tunnustuksen saaminen nousi tulosten perusteella kolmanneksi tärkeimmäksi motivaatiotekijäksi vapaaehtoistoiminnassa. Tunnustuksen saamisella ja arvostuksen kokeumuksella on merkitystä erityisesti vapaaehtoisten sitoutumisen kannalta. Vapaaehtoiset vaihtavat usein organisaatiota, mikäli kokevat arvostuksen puutetta. Erityisesti vapaaehtoisten kanssa työskentelevien henkilöiden tulee muistaa tunnustuksen antamisen tärkeys. On jatkuvasti etsittäviä tapoja, joiden avulla vapaaehtoisille annetaan tunnustusta ja joilla heitä palkitaan virallisesti tai epävirallisesti. (Esmond & Dunlop 2004: 50.)

Edellä mainittujen motiivitekijöiden lisäksi omanarvontuntoon liittyvät tekijät olivat vapaaehtoisille jossain määrin merkityksellisessä asemassa. Omanarvontunnolla motivaatiotekijänä viitataan tilanteeseen, jossa vapaaehtoinen pyrkii vahvistamaan itsetuntoaan tai itsearvostustaan vapaaehtoistoiminnan avulla (Esmond & Dunlop 2004: 49–50, 74).

Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan motivaatiotekijät eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan useat eri tekijät voivat olla vastaajille merkittäviä. Avoimen kysymyksen vastauksista nousi vahvasti esille, että auttaessaan saa myös itselleen hyvän mielen. Vapaaehtoistoiminnan tutkimuksissa on varhaisen perinteen mukaisesti nojattu individualististen ja altruististen motiivien jaotteluun (Esmond & Dunlop 2004: 11). Muun muassa Cnaan & Goldberg (1991) ovat kritisoineet jaottelua ja tuoneet esille, että motivaatiot voivat olla limittäisiä ja ne voivat sisältää erilaisia elementtejä (Cnaan & Goldberg 1991: 281). Suomalaisista tutkijoista esimerkiksi Nylund (2002) on korostanut tutkimuksessaan vapaaehtoisuuskentän ja motivaatioiden diversiteettiä. Nylundin mukaan individualistiset ja altruistiset motiivit limittyvät usein vapaaehtoisten toiminnassa. (Nylund 2000: 50.)

Toisin kuin esimerkiksi Musickin & Wilsonin (2008) tutkimuksessa, yhteisöllisyys ei ollut tässä tutkielmassa merkittävä tekijä Pelastakaa Lasten vapaaehtoisten toiminnassa. Tähän voi vaikuttaa Pelastakaa Lapsissa tarjolla olevan vapaaehtoistoiminnan luonne. Vastaajista 80 % toimi tukihenkilönä, tukiperheenä, Sporttikummina tai tarjosi lomakotia lapsille. Tällöin vapaaehtoistoiminnan luonteeseen kuuluu, että lapsen kanssa viete-tään yksilöllistä aikaa. Tämän vuoksi voidaan ajatella, että vertaisuus tai yhteisöllisyys ei samalla tavalla korostu vastaajien vapaaehtoistoiminnassa, kuin esimerkiksi yhdis-tystoiminnassa. Muista motivaatiotekijöistä suojaavuus ja ura eivät myöskään nousseet merkitykselliseksi Pelastakaa Lasten vapaaehtoisten toiminnassa.

Kun vapaaehtoiset vastasivat avoimeen kysymykseen ”miksi haluat toimia vapaaehtoi-sena juuri Pelastakaa Lapsissa”, VFI- ja VMI -mallien mukaisten motivaatioluokkien ohella järjestöön ja tarjolla olevaan vapaaehtoistoimintaan liittyvät tekijät nousivat myös merkittäviksi. Vapaaehtoiset pitivät Pelastakaa Lapsia luotettavana ja ammattitaidolla toimivana järjestönä. Järjestössä on tarjolla vapaaehtoisille sopivaa toimintaa, ja mu-kaan tuleminen koettiin helppona. Aineistosta nousi vahvasti esille, että Pelastakaa Lapset on tunnettu ja hyvämaineinen järjestö, jota pidetään luotettavana yhteistyö-kumppanina.

Yeungin (2005b) timanttimalia mukaillen itsestä ulospäin suuntautuvat motivaatiot ko-rostuvat tuloksissa. Tällaisia motiiveja ovat esimerkiksi auttaminen, uuden etsiminen, läheisyys ja toiminta (Yeung 2005b, 105–108). Altruistinen ja arvoja korostava toiminta voidaan sijoittaa timanttimalin auttamisen luokkaan. Toiminnan ulottuvuudella Yeung tarkoitti käytännöllistä toimintaa ja näkyvien tulosten aikaansaamista. Toimintaan liitty-vät tekijät korostuivat erityisesti avoimessa kysymyksessä, ja sopiva toiminta ja sen helppous olivat merkittävässä asemassa, kun vastaajat pohtivat syitä toimia juuri Pe-lastakaa Lapsissa. Ymmärrys motivaatioluokkana viittaa osaltaan uuden etsimiseen, vaikka siinä on löydettävissä yhtäläisyyksiä myös saamisen ulottuvuuden kanssa. Lä-heisyys ja yhteisöllisyys eivät nousseet tässä tutkielmassa kovinkaan merkittäväksi tekijäksi vapaaehtoistoiminnassa.

Sisäänpäin suuntautuneita motivaatioluokkia Yeungin timanttimalissa ovat pohdinta, etäisyys, saaminen ja jatkuvuus. Näistä ulottuvuuksista tässä tutkielmassa korostui saamisen merkitys. Yeungin mukaan saamisen ulottuvuuteen voidaan liittää esimerkik-si uudet taidot, koulutukset, oman hyvinvoinnin lisääntyminen ja maineen tai huomion saaminen. (Yeung 2005b, 105–108.) Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan merkittä-vistä tekijöistä tunnustus ja ymmärtäminen voidaan sijoittaa saamisen ulottuvuuteen.

Pohdinta, etäisyys ja jatkuvuus eivät nousseet tässä opinnäytetyössä merkityksellisiksi tekijöiksi.

Vapaaehtoisten sitoutumista toimintaan selvitettiin kysymällä, kuinka todennäköisenä he pitävät toimintaan osallistumista vielä vuoden tai viiden vuoden kuluttua. Tulosten mukaan vastaajat ovat hyvinkin sitoutuneita toiminnassaan. Vuoden kuluttua vapaaehtoisena toimimista piti todennäköisenä tai erittäin todennäköisenä 95 % vastaajista ja viidenkin vuoden kuluttua 83 % vastaajista. Mahdollisia esteitä toiminnassa jatkamiselle olivat ikääntyminen, kiire, vapaaehtoistoiminnan kuormittavuus ja muuttuva elämäntilanne.

Muuttuva elämäntilanne voi olla paitsi estävä myös vapaaehtoistoiminnalle altistava tekijä (esimerkiksi Nylund 2000; Sorri 2007). Sorrin mukaan lisääntynyt aika elämässä tai omat elämänkriisit voivat innostaa auttamiselle (Sorri 2007: 128–129). Osassa avoimista vastauksista kävikin ilmi, että uusi elämäntilanne esimerkiksi omien lasten kasvaessa aikuiseksi voi antaa sysäyksen vapaaehtoisena toimimiselle. Toisaalta elämänmuutokset, kuten muutto toiselle paikkakunnalle tai uudessa työssä aloittaminen koettiin vapaaehtoistoimintaa estäväksi tekijäksi.

Osa vapaaehtoisista koki myös kuormittuvansa liikaa vapaaehtoistoiminnassa. Järjestön tarjoama toiminnallinen ja emotionaalinen tuki onkin ehdottoman tärkeää (Alfes, Schanz & Bailey 2015: 26). Ne vapaaehtoiset, jotka saavat riittävästi sosiaalista tukea toiminnalleen, voivat paremmin vapaaehtoisina ja ovat myös sitoutuneempia toimintaan (Huynh, Metzger & Winefield 2011: 892).

6 Lopuksi

Opinnäytetyön tekeminen kokonaisuudessaan on ollut pitkä ja opettavainen prosessi, joka alkoi syksyllä 2017 ja päättyi keväällä 2019. Tässä luvussa arvioin omaa oppimistani prosessin aikana, sekä pohdin menetelmien soveltuvuutta tutkimuskysymyksen kannalta. Olen myös koonnut yhteen tulosten perusteella ehdotuksia Pelastakaa Lapseille vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi. Kehittämisehdotuksissa on huomioitu vapaaehtoisten rekrytoinnin ja sitouttamisen näkökulmat sekä tulevaisuuden muutokset vapaaehtoistoiminnan kentällä.

6.1 Oman oppimisen ja työskentelyn arviointi

Opinnäytetyöni aihe sai alkunsa omasta kiinnostuksestani kansalaistoimintaan ja perheiden parissa tehtävään työhön. Olin aluksi yhteydessä muutamaa eri järjestöön ja tarjosin opinnäytetyöni puitteissa tutkielmaa vapaaehtoistyöhön liittyen. Pelastakaa Lapsissa oli sopivasti meneillään vapaaehtoistoimintaa kehittävä prosessi, joten vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Leena-Kaisa Pantsu esitti minulle aiheeksi vapaaehtoisten motivaatiotutkimusta. Aihe tuntui heti mielenkiintoiselta ja yhteistyö aloitettiin lokakuussa 2017. Tapasimme Pantsun kanssa useita kertoja syksyllä 2017 ja keväällä 2018 Pelastakaa Lasten keskustoimistolla Helsingin Käpylässä. Paneuduimme kyselyn työstämiseen yhdessä, ja Pantsu auttoi tuomaan työelämän eli Pelastakaa Lasten tarpeita näkyväksi.

Kyselyn ja sen tulokset pyrin toteuttamaan mahdollisimman käytännöllisesti työelämää palvelevaksi. Aineistoon perehtyminen ja tulosten tulkitseminen oli kuitenkin yksin minun tehtäväni, ja kaikki johtopäätökset sekä arviot ovat omiani. Tulokset ja johtopäätökset esiteltiin opinnäytetyön valmistuttua Pelastakaa Lasten henkilökunnalle maaliskuussa 2019.

Prosessin aikana omaksuin paljon tietoa vapaaehtoisuudesta ja vapaaehtoisten motivaatioista. Opin myös käyttämään uusia ohjelmistoja, kuten Webpropolia ja SPSS-ohjelmaa. Kyselyyn paneutuminen ja oikeanlaisten kysymysten pohtiminen oli opettavaista. Aineiston käsittely oli paikoitellen myös työlästä, sillä minulla ei ollut aiempaa kokemusta tilastollisesta analyysistä. On myös seikkoja, joita jälkeenpäin ajatellen olisi tullut käsitellä tarkemmin. Esimerkiksi tutkimuslupahakemuksen muotoilussa ilmeni jälkikäteen puutteita, sillä aineiston käyttöoikeuksia ei ollut rajattu riittävän tarkasti.

Myös kyselyn saatekirje jäi liian yleiselle tasolle. Saatekirjeessä olisi tullut tarkkaan kertoa kenen käytössä aineisto on, mihin sitä käytetään ja mitä aineistolle lopuksi tehdään.

Alusta asti oli selvää, että vapaaehtoisten lukumäärän takia tutkielmasta tulee kvantitatiivinen ja vapaaehtoisten motivaatioita selvitetään www-kyselyn avulla. Koska tarkoituksena oli tavoittaa mahdollisimman suuri joukko Pelastakaa Lasten noin 7500 vapaaehtoisesta, oli sähköinen www-kysely yksinkertaisin tapa lähestyä vapaaehtoisia. Tässä opinnäytetyössä valmiin kysymyspatteriston käyttö oli perusteltua, koska kyseessä on jo aiemmin paljon tutkittu aihe. Muun muassa Kananen (2011) suosittelee yleisesti hyväksytyjen mittareiden käyttöä, koska ne ovat valmiiksi testattuja, ja niiden avulla voidaan saada muiden tutkimusten kanssa vertailukelpoisia tuloksia (Kananen 2011: 54). Kansainvälisesti testattu mittari vahvistaa tämän opinnäytetyön tulosten luotettavuutta. Valmiin kyselypatteriston käyttö myös nopeutti työskentelyäni.

Kattavan valtakunnallisen vapaaehtoisrekisterin puuttuessa vastaajien joukko valikoitui sattumanvaraisesti. Tämän vuoksi tämän opinnäytetyön vastaajat muodostavat näytteen Pelastakaa Lasten vapaaehtoisista, eikä tuloksia voida yleistää koskemaan koko perusjoukkoa. Vastaajien määrän vuoksi (N=307) tuloksista voidaan kuitenkin tehdä suuntaa antavia päätelmiä Pelastakaa Lasten vapaaehtoisten motiiveista.

Mikäli Pelastakaa Lapset panostaa tulevaisuudessa valtakunnallisen vapaaehtoisrekisterin luomiseen, suosittelen jatkotutkimuksena kvantitatiivista otantatutkimusta, jotta tulokset saadaan laajemmin yleistettäväksi perusjoukkoa koskevaksi. Toisaalta motivaatioiden tutkimisella kvantitatiivisen tutkimuksen keinoin on omat rajoituksensa. Valmiiksi asetetut motivaatioluokat eivät välttämättä kerro koko totuutta vapaaehtoisten motivaatioista. Jatkotutkimuksena voidaan myös suorittaa laadullinen tutkimus esimerkiksi haastattelumenetelmiä hyödyntämällä, joka voi mahdollistaa uusien näkökulmien ja kokonaan uusien motivaatioluokkien syntymisen.

6.2 Pohdintaa tulosten perusteella ja toimenpide-ehtotuksia Pelastakaa Lapsille

Tuloksista kävi ilmi, että VFI- ja VMI-mallien mukaisesti vapaaehtoisia motivoivat erityisesti arvot, ymmärtäminen, tunnustus ja omanarvontunto. Arvot olivat kaikille vapaaehtoisille tärkein syy heidän toiminnassaan ikään, sukupuoleen tai asuinpaikkakuntaan katsomatta. Viestinnässä ja markkinoinnissa on hyvä korostaa toisaalta yhdistyksen

omia arvoja, mutta myös sitä, että vapaaehtoistoiminnalla on mahdollista aidosti auttaa toisia.

Ymmärrys ja tunnustus olivat myös merkittäviä tekijöitä vapaaehtoisille. Ymmärrys motivoivana tekijänä tarkoittaa, että vapaaehtoisella on halu oppia vapaaehtoistoiminnasta. Asia kannattaa huomioida viestinnässä ja tuoda esille, että vapaaehtoistoiminnalla on mahdollista avartaa näkemyksiä. Monen vastaajan mielestä Pelastakaa Lapset tarjoaa mielenkiintoisia koulutuksia, joten koulutuksiin kannattaa yhä jatkossakin panostaa. Uusia vapaaehtoisia rekrytoitaessa on hyödyllistä tuoda esille, että tehtäviin on tarjolla perehdytystä ja koulutusta. Koulutukset voivat olla myös yksi tapa palkita vapaaehtoisia.

Pelastakaa Lapsissa vapaaehtoisten palkitsemisessa ja tunnustuksen antamisessa ei ole toistaiseksi yhdenmukaisia käytäntöjä. Kaikkiin vapaaehtoisiin ollaan kuitenkin yhteydessä säännöllisesti, ja heille tiedotetaan ajankohtaisista asioista. Lisäksi vapaaehtoisia kiitetään säännöllisesti esimerkiksi vapaaehtoisten päivänä 5. joulukuuta ja jouluisin. (Pantsu 2018.) Kyselyyn vastanneista vapaaehtoisista monet olivat tyytyväisiä Pelastakaa Lasten toimintaan. Tulosten mukaan järjestöä arvostetaan, ja henkilökuntaa pidetään mukavana ja asiantuntevana. Tämä kertonee siitä, että vapaaehtoiset kokevat saavansa arvostusta järjestön taholta. Vapaaehtoisten kiittämiseen ja muistamiseen kannattaa kuitenkin jatkossakin panostaa, ja käytäntöjä tulee yhdenmukaistaa.

Vapaaehtoisten sitoutumista heikentäviä tekijöitä tämän tutkielman tulosten mukaan olivat ikääntyminen, muuttuva elämäntilanne, ajanpuute, vapaaehtoistoiminnan kuormittavuus ja tukisuhteen päättymisen. Jotta yhdistyksessä voidaan paremmin vastata muuttuvien elämäntilanteiden ja kiireisen elämän haasteisiin, kannattaa jatkossa panostaa vapaaehtoistehtävien muunneltavuuteen. Tilanteissa, joissa vapaaehtoiset kokevat, että jatkossa ei ole enää mahdollisuutta yhtä suureen sitoutumiseen, voidaan vapaaehtoistoiminnan jatkuvuutta turvata esimerkiksi mahdollistamalla siirtyminen vapaaehtoistoiminnan muodosta johonkin vähemmän sitoutumista edellyttävään toimintaan.

Jotta kuormittuminen ei muodostuisi vapaaehtoistoiminnan esteeksi, tulee vapaaehtoisille riittävästi tukea tehtävässään. Työntekijöiden tuen lisäksi vapaaehtoiset hyötyvät myös vertaistuesta. Vapaaehtoisille tuleekin järjestää mahdollisuuksia tavata toisiaan. Tulosten mukaan Pelastakaa Lapset on hyvämaineinen ja luotettavana pidetty järjestö. Tästä maineesta Pelastakaa Lasten kannattaa olla ylpeä, mutta sitä ei tule pitää itses-

täänselvyytenä. Vapaaehtoisten hyvinvointia tulee jatkossakin tukea, ja heidän toiminnalleen tulee osoittaa arvostusta.

On myös hyvä pohtia, kuinka Pelastakaa Lapsissa voidaan vastata vapaaehtoistoiminnan muutoksiin tulevaisuudessa. Pelastakaa Lapsissa on jo tiedostettu, että vapaaehtoiset haluavat yhä enenevässä määrin olla mukana lyhytkestoisissa vapaaehtoisprojekteissa, joissa ei vaadita pitkäaikaista sitoutumista. Pantsun (2018) mukaan järjestössä on pohdittu, että jatkossa vapaaehtoisia tulisi kerätä yhteiseen "pooliin", joka mahdollistaisi paremmin niin sanotun pop up -vapaaehtoisuuden. (Pantsu 2018.) Kehittämisehdotuksena suosittelenkin, että Pelastakaa Lapsissa panostetaan maanlaajuisen vapaaehtoisrekisterin luomiseen. Rekisteri mahdollistaa jatkossa yhtenäisemmät työkäytännöt ja vapaaehtoisten sujuvamman liikkumisen alueelta tai tehtävästä toiseen. Vapaaehtoisille on hyvä olla tarjolla myös "kevyempiä" vapaaehtoistyön muotoja, jotka eivät vaadi niin paljon sitoutumista tai ajallista panostusta.

6.3 Yhteenveto kehittämissuhteista

Seuraavassa taulukossa on koottu yhteen tekijöitä, joita on hyödyllistä nostaa esille, kun rekrytoidaan uusia vapaaehtoisia ja markkinoidaan vapaaehtoistoimintaa. Sitaitteissa olevat lainaukset ovat peräisin kyselyn avoimesta osiosta, ja ne ovat vapaaehtoisten näkemyksiä vapaaehtoistoiminnasta Pelastakaa Lapsissa.

TAULUKKO 17. Markkinoinnin ja rekrytoinnin kannalta merkittävät tekijät

Tekijä	Mikä on tärkeää?	Viesti
Arvot	Lasten, nuorten ja perheiden auttaminen. Jaettu arvomaailma.	"Pienillä teoilla saadaan suuri muutos aikaan." "Lapsissa on tulevaisuus ja yhdenkin lapsen syrjäytymisen estäminen on tärkeää!"
Ymmärrys	Näkökulmien avartuminen. Koulutukset, perehdytykset.	"Lasten kanssa toimiminen antaa uusia näkökulmia elämään." "Vapaaehtoisten koulutus on laadukasta ja runsasta."

Jatkuu

Omanarvontunto	Vapaaehtoistoiminnasta saa vahvistusta itselle	"Vapaaehtoinen saa niin paljon iloa lapsista!" "Se (vapaaehtoistoiminta) on yksinkertaisesti kivaa ja antoisaa."
Järjestön maine	Luotettava järjestö. Vahva ammattitaito. Mukava henkilökunta.	"Luotettava, vahva ja asiantunteva sekä aikaansaava järjestö." "Pelastakaa Lapset on arvostettu ja hyvämaineinen järjestö, jossa on mukavat hyvin koulutetut henkilöt töissä jotka oikeasti ajavat lasten etuja."

Uusia vapaaehtoisia rekrytoitaessa ja toimintaa markkinoitaessa Pelastakaa Lasten kannattaa nostaa esille sitä arvomaailmaa, johon toiminta nojaa. Vapaaehtoisille on myös merkityksellistä, että auttamisesta saa itsellekin hyvän mielen. Lisäksi ymmärryksen lisääminen oli vapaaehtoisille merkittävä asia, joten koulutuksia ja perehdytystä tehtäviin kannattaa korostaa. Pelastakaa Lasten maineesta luotettavana yhteistyökumppanina on myös syytä olla ylpeä.

Seuraavassa taulukossa on tuotu esille vapaaehtoisten sitoutumista edistäviä tekijöitä.

TAULUKKO 18. Vapaaehtoisten sitoutumisen kannalta merkitykselliset tekijät

Tekijä	Mikä on tärkeää?	Mihin tulee panostaa?
Tunnustus	Palkitseminen ja kiittäminen	Vapaaehtoisia arvostava toimintakulttuuri. Kohtaamisissa tapahtuva vuorovaikutus ja asenne. Vapaaehtoistoiminnan merkityksen näkyväksi tekeminen. Yhdenmukaiset käytännöt.
Vapaaehtoisten tukeminen	Toiminnallinen ja emotionaalinen tuki.	Perehdytys ja yhteydenpito. Palautteen antaminen. Vertaistapaamisten mahdollistaminen.
Sopivat tehtävät	Tehtävien muunneltavuus. "Kevyempi" vapaaehtoistoiminta.	Sujuva siirtyminen tehtävästä toiseen. Projektiluontoinen vapaaehtoisuus. Uusia kevyempiä toimintamuotoja.

Järjestöltä saatava tunnustus lisää vapaaehtoisten sitoutumista. Tunnustuksen antaminen on yksinkertaisimmillaan kiittämistä ja palkitsemista. Tunnustukseen liittyy myös vapaaehtoisten arvostuksen kokemus. Vapaaehtoisia arvostava asenne ja kulttuuri tulee näkyä kaikessa toiminnassa ja vuorovaikutuksessa vapaaehtoisten kanssa. Yhdistyksen tulee myös huolehtia siitä, että palkitsemiskäytännöt ovat yhdenmukaiset.

Moni vapaaehtoinen kertoi vapaaehtoistoiminnan olevan kuormittavaa. Riittävä tuki vapaaehtoistoiminnassa onkin ehdottoman tärkeää. Tehtäviin tulee olla tarjolla riittävästi perehdytystä, ja yhteydenpidon tulee olla säännöllistä. Vapaaehtoiset kokivat myös palautteen saamisen tärkeänä. Tutkimusten mukaan vapaaehtoiset hyötyvät paitsi työntekijöiden tuesta myös vertaistuesta. Järjestön tulee mahdollistaa vapaaehtoisten keskinäiset tapaamiset esimerkiksi yhteisissä koulutuksissa ja virkistyspäivillä.

Elämäntilanteen muuttuessa siirtyminen tehtävästä toiseen tai paikallisyhdistyksestä toiseen tulee olla sujuvaa. Maanlaajuinen vapaaehtoisrekisteri voi tukea vapaaehtoisten liikkuvuutta ja tehtävien muunneltavuutta. Tulevaisuus tuo tullessaan muutoksia myös vapaaehtois kentällä. Yhdistyksen on hyvä pohtia, kuinka näihin muutoksiin vastataan. Tarjolla tulee myös olla projektiluontoista toimintaa heille, jotka eivät halua sitoutua vapaaehtoistoimintaan pitkäksi ajaksi. Nykyisten toimintamuotojen ohella on hyvä tarjota projektimaisten osallistumistapojen ohella esimerkiksi "pop up" vapaaehtoistoimintaa, johon voi tulla mukaan halutessaan vaikka vain yhdeksi päiväksi.

Lähteet

Alfes, Kerstin, Schanz, Amanda & Bailey, Catherine 2015. Enhancing Volunteer Engagement to Achieve Desirable Outcomes: What Can Non-profit Employers Do? *Voluntas* 2016, 27 (2), 595–617. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <https://www.researchgate.net/publication/277604568_Enhancing_Volunteer_Engagement_to_Achieve_Desirable_Outcomes_What_Can_Non-profit_Employers_Do>. Luettu 10.12.2018.

Bussell, Helen & Forbes, Deborah 2002. Understanding the volunteer market: The what, where, who and why of volunteering. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing* 7 (3), 244–257. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<http://tees.openrepository.com/tees/bitstream/10149/58387/5/58387.pdf>>. Luettu 10.12.2017.

Chacón, Fernando, Pérez, Tania, Flores, Jèrôme & Vecina, María Luisa 2011. Motives for volunteering: Categorization of volunteers' motivations using open ended questions. *Psychology in Spain* 15 (1), 48–56. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<http://www.psychologyinspain.com/content/full/2011/15005.pdf>>. Luettu 15.12.2017.

Chacón, Fernando, Gutiérrez, Gema, Pérez, Alfonso, Sauto, Verónica & Vecina, María Luisa 2017. Volunteer Functions Inventory: a systematic review. *Psicothema* 29 (3), 303–316. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<http://www.psicothema.com/pdf/4398.pdf>>. Luettu 11.1.2019.

Clary, G. & Snyder, M. 1999. The Motivations to Volunteer: Theoretical and practical considerations. *Current Directions in Psychological Science* 8 (5), 156–159. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <https://www.jstor.org/stable/20182591?seq=1#page_scan_tab_contents>. Luettu 2.11.2017.

Clary, Gil & Snyder, Mark, Ridge, Robert, Copeland, John, Stukas, Arthur, Haugen, Julie & Miene, Peter 1998. Understanding and Assessing the Motivations of Volunteers: A Functional Approach. *Journal of Personality and Social Psychology* 74, 1516–1530. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<https://pdfs.semanticscholar.org/b46a/11a4464f77b64492e2c2b688d9ebcc3c5565.pdf>>. Luettu 15.2.2018.

Cnaan, Ram & Goldberg-Glen, Robin 1991. Measuring the motivation in human services. *The Journal of Applied Behavioral Science* 27, 269–284. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <https://www.researchgate.net/publication/240966570_Measuring_Motivation_to_Volunteer_in_Human_Services>. Luettu 2.11.2017.

Deci, Edward & Ryan, Richard 2000. Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist* 55(1), 68–78. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.529.4370&rep=rep1&type=pdf>>. Luettu 15.1.2018.

Dingle, Alan 2001. Measuring volunteering: A practical toolkit. Washington, Independent Sector & United Nations. Saatavana sähköisesti osoitteessa: <<http://www.toolkitsportdevelopment.org/html/resources/DA/DADD6C80-1572-442B-867F-A032B970C9E2/measuring%20volunteering%20Toolkit%20UN.pdf>>. Luettu 3.11.2017.

Esmond Judy & Dunlop, Patrick 2004. Developing the Volunteer Motivation Inventory to Assess the Underlying Motivational Drives of Volunteers in Western Australia. South Perth: CLAN WA Inc. Saatavana sähköisesti osoitteessa: <<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.734.3555&rep=rep1&type=pdf>>. Luettu 3.11.2017.

Eurobarometri 75.2 2011. Vapaaehtoistyö ja sukupolvien välinen solidaarisuus. Raportti. Saatavana sähköisesti osoitteessa: <http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2011/juillet/04_07/rapport_%20eb75_2_%20benevolat_fi.pdf>. Luettu 8.1.2018.

Ford, Martin 1992. Motivating humans: Goals, emotions and personal agency beliefs. London: Sage Publications.

Grönlund, Henrietta 2012. Volunteerism as a mirror of individuals and society: reflections from young adults in Finland. Helsinki: Unigrafia. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/32919/voluntee.pdf?se>>. Luettu 25.9.2017.

Grönlund, Henrietta & Yeung, Anne-Birgitta 2005. Nuorten aikuisten arvot, asenteet ja osallisuus. Teoksessa M. Nylund–Yeung, B. (toim.). Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 167–194.

Haaranen, Anne 2018. Foreword in Program Report. Save the Children Finland International Program. Annual Report 2017. Save the Children.

Harju, Aaro 2007. Aarre loistamaan. Teoksessa Kansalaistoimintaan kätketty aarre Harju, Aaro (toim.). Espoo: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi. 10–25.

Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoisoiminnan innoittajana. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 58–82.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Holopainen, Martti & Pulkkinen, Pekka 2008. Tilastolliset menetelmät. 5. uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Huynh, Jasmine-Yan, Metzger, Jacques & Winefield, Anthony 2011. Engaged or Connected? A Perspective of the Motivational Pathway of the Job Demands-Resources Model in Volunteers Working for Nonprofit Organizations. *Voluntas* 2012, 23, 870–898. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <https://www.researchgate.net/publication/226197986_Engaged_or_Connected_A_Perspective_of_the_Motivational_Pathway_of_the_Job_Demands-Resources_Model_in_Volunteers_Working_for_Nonprofit_Organizations>. Luettu 15.12.2018.

Juote, Atso 2007. Järkiperäisestä hulluudesta moniäänisyyteen. Teoksessa Kansalaistoimintaan kätketty aarre (Harju, Aaro (toim.). Espoo: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi. 44–63.

Kananen, Jorma 2011. Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laitinen, Arto & Pessi, Anne Birgitta 2011. Onko auttaminen solidaarista? Teoksessa: Laitinen, Arto & Pessi, Anne Birgitta (toim.) Solidaarisuus. Helsinki: Gaudeamus. 135–158.

Maslow, Abraham 1954. Motivation and personality. New York, Harper & Low. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <http://s-f-walker.org.uk/pubsebooks/pdfs/Motivation_and_Personality-Maslow.pdf>. Luettu 15.1.2018.

Marjovuori, Ari 2014. Vapaaehtoistyön ytimessä. Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Helsinki: Unigrafia. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44979/marjovuori_v%C3%A4it%C3%B6skirja.pdf>. Luettu 25.9.2017.

Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp Ky.

Musick, Mark & Wilson, John 2008. Volunteers. A Social Profile. Bloomington USA: Indiana University Press.

Nencini, Alessi, Romaioli, Diego & Meneghini, Anna Maria 2015. Volunteer Motivation and Organizational Climate: Factors that Promote Satisfaction and Sustained Volunteerism in NPOs. *Voluntas* 2016, 27, 618–639. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<https://link.springer.com/article/10.1007/s11266-015-9593-z>>. Luettu 15.12.2018.

Nylund, Marianne 2000. Varieties of Mutual Support and Voluntary Action – A Study of Finnish SelfHelp Groups and Volunteers. Helsinki: The Finnish Federation of Social Welfare and Health.

Ogunlana, Stephen & Ruthankoon, Rathavoot 2003. Testing Herzberg's two factor theory in the Thai construction industry. *Engineering, Construction and Architectural Management* 10 (5), 333–341. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<http://iranarze.ir/wp-content/uploads/2018/01/8511-English-IranArze.pdf>>. Luettu 15.1.2018.

Pantsu, Leena-Kaisa 2018. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattori. Pelastakaa Lapset ry, Helsinki. Haastattelu 13.4.2018.

Pelastakaa Lapset 2018a. Tietoa meistä. Saatavana osoitteessa: <<https://www.pelastakaalapset.fi/tietoa-meista>>. Luettu 13.4.2018.

Pelastakaa Lapset 2018b. Vuosikatsaus 2017. Päivänen, Carita (toim.) Helsinki: Pelastakaa Lapset ry.

Pelastakaa lapset 2018c. Tule vapaaehtoiseksi. Saatavana osoitteessa: <https://www.pelastakaalapset.fi/auta-lapsia/tule-vapaaehtoiseksi/?gclid=CjwKCAiA0ajgBRA4EiwA9gFORzRRdNjyBOExHMLhn_IUBgsCp-s9I_v42eBP19rJH1cHhexU6E3hoCS-4QAvD_BwE>. Luettu 13.4.2018.

Peltosalmi, Juho, Hakkarainen, Tyyne, Kiukas, Vertti, Londén, Pia & Särkelä, Riitta 2014. Järjestöbarometri 2014. Ajankohtaiskuva sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Helsinki: Suomen Sosiaali ja Terveys Ry. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <https://www.soste.fi/media/kuvat/julkaisut/jarjest-f6barometri2014_nettiin.pdf>. Luettu 27.9.2017.

Pessi, Anne Birgitta & Oravasaari, Tomi 2011. Suomalaisen altruismin tyypit. Auttamisen kolme muotokuvaa. Teoksessa Pessi, AB & Saari, J. (toim.): Hyvien ihmisten maa. Auttaminen kilpailukyky yhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia korkeakoulu. 71–90.

Pessi, Anne Birgitta & Oravasaari, Tomi 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta. Helsinki: Raha-automaattiyhdistys. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <<http://www.kansalaisareena.fi/RAYraportti23.pdf>>. Luettu 27.9.2017.

Pessi, Anne Birgitta & Saari, Juho 2008. Hyvä tahto - auttamisen asenteet ja rakenteet Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Rochester, Colin, Ellis, Paine, Angela, Howlett, Steven & Zimmeck, Meta 2010. Volunteering and Society in the 21st Century. Basingstone UK: Palgrave Macmillan.

Ruohotie, Pekka 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 6. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Salmela-Aro, Katariina & Nurmi, Jari-Erik 2017. Mikä meitä liikuttaa. Motivaatiopsykologian perusteet. 3. täysin uudistettu painos. Juva: PS-kustannus.

Sorri, Hannu 2005. Elämän käänneet. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 125–140.

Valliluoto, Sari 2014. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja esteistä. Helsinki: Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <http://www.kansalaisareena.fi/Vapaaehtoistoiminnan_mahdollisuuksista_ja_esteista.pdf>. Luettu 27.9.2017.

Vilka, Hanna 2008. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Wijkström, Filip 2011. "Charity speak and business talk." The on-going (re)hybridization of civil society. Teoksessa Nordic civil society at cross roads. Transforming the popular movement tradition. Wijkström, Filip & Zimmer, Anette (toim). Saksa: Nomos. 27–54. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <https://www.researchgate.net/publication/273775473_Charity_Speak_and_Business_Talk_The_On-Going_Rehybridization_of_Civil_Society>. Luettu 30.11.2018.

Wijkström, Filip & Zimmer, Anette 2011. Nordic civil societies beyond membership and movements. Teoksessa Nordic civil society at cross roads. Transforming the popular movement tradition. Wijkström, Filip & Zimmer, Anette (toim). Saksa: Nomos. 8–24. Saatavana myös sähköisesti osoitteessa: <https://www.nomos-shop.de/_assets/downloads/9783832954321 lese01.pdf>. Luettu 30.11.2018.

Yeung, Anne Birgitta 2005a. Tutkimustyökaluja vapaaehtoisuuden mysteerin. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 83–103.

Yeung, Anne Birgitta 2005b. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 104–125.

Yeung, Anne Birgitta 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa. Ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys.

Tuloksia taulukoina

TAULUKKO 19. Kyselyyn vastanneiden ikä

	N	307 %
alle 24	16	5 %
25–32	44	14 %
33–40	59	19 %
41–48	57	19 %
49–56	50	16 %
57–64	42	14 %
yli 65	39	13 %
Yht.	307	100 %

TAULUKKO 20. Kyselyyn vastanneiden koulutustausta

	N	306 (307) %
Peruskoulu	15	5 %
Ammattikoulu	47	15 %
Lukio	18	6 %
Opistoaste	72	24 %
Korkeakoulu	88	29 %
Ylempi korkeakoulu	66	22 %
Yht.	306	100 %

TAULUKKO 21. Vastaajien osallistuminen vapaaehtoistoimintaan vuosina

	N	307 %
Alle vuosi	67	22 %
1–2 vuotta	77	25 %
3–5 vuotta	90	29 %
6–10 vuotta	41	13 %
Yli 10 vuotta	32	10 %
Yht.	307	100 %

TAULUKKO 22. Alueellinen jakauma

	N	307 %
Keskustoimisto	13	4 %
Etelä-Suomi	55	18 %
Itä-Suomi	79	26 %
Keski-Suomi	24	8 %
Länsi-Suomi	88	29 %
Pohjois-Suomi	48	16 %
Yht.	307	100

TAULUKKO 23. Arvot motivaatiotekijänä

	N	Ei lainkaan tärkeää (1) % (n)	Ei kovinkaan tärkeää (2) % (n)	Ei tärkeä eikä tarpeeton (3) % (n)	Melko tärkeää (4) % (n)	Erittäin tärkeää (5) % (n)	ka
Minusta on tärkeää auttaa muita.	307	1 % (1)	1 % (1)	2 % (7)	21 % (64)	76 % (234)	4,7
Tunnen myötätuntoa tuen tarpeessa olevia ihmisiä kohtaan.	307	1 % (2)	1 % (3)	8 % (23)	50 % (154)	41 % (125)	4,3
Olen aidosti huolissani sen ihmisryhmän puolesta, jonka kanssa toimin.	307	1 % (2)	3 % (10)	10 % (30)	38 % (117)	48 % (148)	4,3
Välitän niistä, jotka ovat itseäni heikommassa asemassa.	307	1 % (2)	1 % (2)	11 % (33)	38 % (118)	50 % (152)	4,4
Voin tehdä jotain minulle tärkeän asian eteen.	307	1 % (2)	0 (0 %)	3 % (9)	32 % (97)	65 % (199)	4,6

TAULUKKO 24. Ymmärtäminen ja uuden oppiminen motivaatiotekijänä

	N	Ei lainkaan tärkeää (1) % (n)	Ei kovinkaan tärkeää (2) % (n)	Ei tärkeä eikä tarpeeton (3) % (n)	Melko tärkeää (4) % (n)	Erittäin tärkeää (5) % (n)	ka
Vapaaehtoistoiminta tekee näkökulmien avartumisen mahdolliseksi	307	2 % (6)	4 % (11)	(11 %) (33)	51 % (157)	33 % (100)	4,09
Voin oppia lisää asiasta, jonka puolesta toimin	307	3 % (8)	5 % (16)	22 % (66)	46 % (141)	25 % (76)	3,85
Opin toimimaan erilisten ihmisten kanssa	307	3 % (8)	7 % (22)	21 % (63)	45 % (138)	25 % (76)	3,82
Voin tutkia omia vahvuksiani vapaaehtoistoiminnan avulla	307	8 % (23)	13 % (39)	28 % (87)	39 % (120)	12 % (38)	3,36
Vapaaehtoisena toimiminen tekee uusien asioiden oppimisen mahdolliseksi käytännöllisellä tavalla	307	6 % (17)	11 % (33)	32 % (97)	39 % (120)	13 % (40)	3,43

TAULUKKO 25. Vapaaehtoistyöstä saatava tunnustus motivaatiotekijänä

	N	Ei lainkaan tärkeää (1) % (n)	Ei kovinkaan tärkeää (2) % (n)	Ei tärkeää eikä tarpeeton (3) % (n)	Melko tärkeää (4) % (n)	Erittäin tärkeää (5) % (n)	ka
Toimin mielelläni järjestössä, joka kohtelee työntekijöitä ja vapaaehtoisia yhdenvertaisesti	307	0 % (0)	1 % (3)	10 % (30)	31 % (94)	59 % (180)	4,5
Palautteen kaipaaminen vapaaehtoistoiminnasta*	307	2 % (7)	6 % (18)	34 % (103)	35 % (108)	23 % (71)	3,7
Järjestön työntekijöiltä ja muilta vapaaehtoisilta saatava arvostuksen tärkeys*	307	7 % (20)	15 % (46)	31 % (96)	27 % (84)	20 % (61)	3,4
Pidän tärkeänä, että saan arvostusta vapaaehtoistoiminnastani	307	13 % (41)	20 % (62)	36 % (109)	22 % (68)	9 % (27)	2,9

TAULUKKO 26. Yhteisöllisyys motivaatiotekijänä

	N	Ei lainkaan tärkeää (1) % (n)	Ei kovinkaan tärkeää (2) % (n)	Ei tärkeää eikä tarpeeton (3) % (n)	Melko tärkeää (4) % (n)	Erittäin tärkeää (5) % (n)	ka
Vapaaehtoistoiminnan avulla voin solmia uusia ystävyssuhteita	307	8 % (24)	12 % (36)	30 % (93)	35 % (106)	16 % (48)	3,38
Toimin vapaaehtoisena, koska odotan innolla sosiaalisia tapahtumia, joita vapaaehtoistoiminta tarjoaa	307	16 % (49)	25 % (77)	36 % (111)	16 % (50)	7 % (20)	2,72
Toimin vapaaehtoisena, koska vapaaehtoistoiminta on tapa luoda sosiaalisia verkostoja	307	14 % (44)	24 % (73)	36 % (109)	22 % (66)	5 % (15)	2,79
Järjestön tarjoamat sosiaaliset mahdollisuudet ovat minulle tärkeitä	307	17 % (51)	24 % (73)	35 % (108)	20 % (62)	4 % (13)	2,72

TAULUKKO 27. Omanarvontuntoon liittyvät motivaatiotekijät

	N	Ei lainkaan tärkeää (1) % (n)	Ei kovinkaan tärkeää (2) % (n)	Ei tärkeää eikä tarpeeton (3) % (n)	Melko tärkeää (4) % (n)	Erittäin tärkeää (5) % (n)	Ka
Toimin vapaaehtoisena, koska vapaaehtoisuus tuo minulle hyvää mieltä	307	0 % (1)	0 % (1)	6 % (17)	37 % (114)	57 % (174)	4,49
Vapaaehtoistoiminta saa minut tuntemaan itseni hyödylliseksi	307	4 % (12)	8 % (23)	19 % (59)	47 % (114)	23 % (69)	3,76
Vapaaehtoisena toimiminen saa minut tuntemaan itseni tärkeäksi	307	9 % (27)	17 % (51)	31 % (95)	35 % (106)	29 % (88)	3,18
Vapaaehtoisena toimiminen saa minut tuntemaan itseni hyväksi ihmiseksi	307	19 % (58)	19 % (58)	30 % (92)	27 % (83)	5 % (16)	2,80
Vapaaehtoistoiminta pitää minut kiireisenä	307	37 % (114)	27 % (82)	30 % (91)	6 % (19)	0 % (1)	2,05

TAULUKKO 28. Uraan liittyvät motivaatiotekijät

	N	Ei lainkaan tärkeää (1) % (n)	Ei kovinkaan tärkeää (2) % (n)	Ei tärkeää eikä tarpeeton (3) % (n)	Melko tärkeää (4) % (n)	Erittäin tärkeää (5) % (n)	Ka
Voin kehittää työelämäitajani vapaaehtoistoiminnan avulla	307	65 (21 %)	49 (16 %)	86 (28 %)	74 (24 %)	33 (11 %)	2,87
Toimin vapaaehtoisena, koska vapaaehtoistoiminnan avulla voin löytää uusia työmahdollisuuksia	307	118 (38 %)	54 (18 %)	83 (27 %)	32 (10 %)	20 (7 %)	2,29
Työllistymisen tavoittelu vapaaehtoistoiminnan avulla*	307	185 (60 %)	44 (14 %)	40 (13 %)	27 (9 %)	11 (4 %)	1,81
Toimin vapaaehtoisena, koska sen kautta pystyn solmimaan tärkeitä työelämän kontakteja	307	144 (47 %)	76 (25 %)	59 (19 %)	20 (7 %)	8 (3 %)	1,93

TAULUKKO 29. Suojaavuuteen liittyvät motivaatiotekijät

	N	Ei lainkaan tärkeää (1) % (n)	Ei kovinkaan tärkeää (2) % (n)	Ei tärkeä eikä tarpeen (3) % (n)	Melko tärkeää (4) % (n)	Erittäin tärkeää (5) % (n)	Ka
Vapaaehtoisena toimiminen saa minut tuntemaan itseni vähemmän yksinäiseksi	307	43 % (133)	23 % (69)	22 % (66)	12 % (36)	1 % (3)	2,05
Vapaaehtoistoiminta helpottaa syyllisyyttä, jota tunnen omasta hyväosaisuudestani	307	47 % (144)	24 % (75)	19 % (58)	9 % (26)	1 % (4)	1,93
Vapaaehtoistoiminta auttaa minua selviämään omista ongelmistani	307	63 % (193)	21 % (65)	12 % (37)	3 % (8)	1 % (4)	1,58
Kun oloni on kurja, vapaaehtoistoiminta saa oloni tuntumaan paremmalta	307	29 % (89)	15 % (45)	37 % (114)	14 % (44)	5 % (15)	2,51
Vapaaehtoistoiminta auttaa minua pakenemaan omia ongelmiani	307	76 % (232)	14 % (43)	9 % (26)	2 % (5)	0 % (1)	1,37

VFI-kyselylomake

Reasons for Volunteering (Clary & Snider 1998)

Using the 7-point scale below, please indicate how important or accurate each of the following possible reasons for volunteering is for you in doing volunteer work at this organization. Record your answer in the space next to each item.

not at all important/ 1 2 3 4 5 6 7 /extremely important

Rating

- 1. Volunteering can help me get my foot in the door at a place where I'd like to work
- 2. My friends volunteer.
- 3. I am concerned about those less fortunate than myself.
- 4. People I'm close to want me to volunteer.
- 5. Volunteering makes me feel important
- 6. People I know share an interest in community service.
- 7. No matter how bad I've been feeling, volunteering helps me to forget about it.
- 8. I am genuinely concerned about the particular group I am serving.
- 9. By volunteering, I feel less lonely.
- 10. I can make new contacts that might help my business career.
- 11. Doing volunteer work relieves me of some of the guilt over being more fortunate than others.
- 12. I can learn more about the cause for which I am working.
- 13. Volunteering increases my self-esteem.
- 14. Volunteering allows me to gain a new perspective on things.
- 15. Volunteering allows me to explore different career options.
- 16. I feel compassion toward people in need.
- 17. Others with whom I am close place a high value on community service.
- 18. Volunteering lets me learn through direct "hands on" experience.
- 19. I feel it is important to help others.
- 20. Volunteering helps me work through my own personal problems.
- 21. Volunteering will help me succeed in my chosen profession.
- 22. I can do something for a cause that is important to me.
- 23. Volunteering is an important activity to the people I know best.
- 24. Volunteering is a good escape from my own troubles.

- ___ 25. I can learn how to deal with a variety of people.
- ___ 26. Volunteering makes me feel needed.
- ___ 27. Volunteering makes me feel better about myself.
- ___ 28. Volunteering experience will look good on my resume.
- ___ 29. Volunteering is a way to make new friends.
- ___ 30. I can explore my own strengths.

VMI-kyselylomake

ITEMS TO BE INCLUDED IN THE IMPROVED VMI (Dunlop & Esmond 2004: 69-70)

Career development	I volunteer because volunteering gives me an opportunity to build my work skills.
	I volunteer because I feel that I make important work connections through volunteering.
	I volunteer because I feel that volunteering will help me to find out about employment opportunities
	* I have no plans to find employment through volunteering
Recognition	Being respected by staff and volunteers at the agency is not important to me.
	* I do not need feedback on my volunteer work.
	I like to work with a volunteer agency, which treats their volunteers and staff alike.
	I feel that it is important to receive recognition for my volunteering work.
Social Interaction	I volunteer because I look forward to the social events that volunteering affords me.
	The social opportunities provided by the agency are important to me.
	I volunteer because I feel that volunteering is a way to build one's social networks.
	I volunteer because volunteering provides a way for me to make new friends
Reciprocity	I volunteer because I believe that you receive what you put out in the world.
	I volunteer because I believe that what goes around comes around.
Reactivity	I like to help people, because I have been in difficult positions myself.
	Volunteering gives me a chance to try to ensure people do not have to go through what I went through
	I often relate my volunteering experience to my own personal life.
	Volunteering helps me deal with some of my own problems

Self-Esteem	I volunteer because I feel that volunteering is a feel-good experience.
	I volunteer because volunteering makes me feel like a good person
	I volunteer because volunteering makes me feel important
	I volunteer because volunteering makes me feel useful.
	I volunteer because volunteering keeps me busy.
Social	I volunteer because my friends volunteer
	I volunteer because people I'm close to volunteer
	I volunteer because people I know share an interest in community service.
	I volunteer because others with whom I am close place a high value on community service.
	I volunteer because volunteering is an important activity to the people I know best
Values	I volunteer because I am concerned about those less fortunate than myself.
	I volunteer because I am genuinely concerned about the particular group I am serving.
	I volunteer because I feel compassion toward people in need.
	I volunteer because I feel it is important to help others.
	I volunteer because I can do something for a cause that is important to me.
Understanding	I volunteer because I can learn more about the cause for which I am working
	I volunteer because volunteering allows me to gain a new perspective on things.
	I volunteer because volunteering lets me learn through direct hands-on experience.
	I volunteer because I can learn how to deal with a variety of people
	I volunteer because I can explore my own strengths
Protective	I volunteer because doing volunteer work relieves me of some of the guilt for being more fortunate than others
	I volunteer because volunteering helps me work through my own personal problems
	I volunteer because volunteering is a good escape from my own troubles.
	I volunteer because no matter how bad I am feeling, volunteering helps me forget about it
	I volunteer because by volunteering I feel less lonely.

Opinnäytetyössä käytetty kysely

Pelastakaa Lasten vapaaehtoisten motivaatio

Kiitos, että toimit vapaaehtoisena Pelastakaa Lapsissa. Tällä kyselyllä tutkitaan vapaaehtoistemme

motivaatioita vapaaehtoistoiminnassa. Kyselyn avulla meillä on mahdollisuus kehittää vapaaehtoistoimintaansa aiempaa paremmin vapaaehtoisia palvelevaksi. Kysely toteutetaan osana Metropolia ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettömänä.

Vastaajien kesken arvotaan upeita tuotepalkintoja:

1 kpl Miss Denim laukkuja

2 kpl Headwing kukkaroita ja

2 kpl Helmi ja Onni kaulakoruja

Jos haluat osallistua arvontaan, voit jättää yhteystietosi kyselyn loppuksi. Yhteystietojasi ei voida yhdistää vastauksiisi, eikä niitä käytetä muuhun tarkoitukseen.

Lämpimät kiitokset ajastasi!

1. Kuinka kauan olet ollut mukana Pelastakaa Lasten vapaaehtoistoiminnassa?

Alle vuoden

1-2 vuotta

3-5 vuotta

6-10 vuotta

Yli 10 vuotta

2. Missä vapaaehtoistoiminnassa olet mukana?

Lapsiystävällinen tila -toiminta

Lipaskerääjä

Lomakotitoiminta

Paikallisyhdistystoiminta

Perheentalo-toiminta

Sijaisperheen Perhekaveri

Sporttikummitoiminta

Tukihenkilötoiminta

Tukihenkilötoiminta turvapaikanhakija- ja pakolaistaustaisille lapsille ja perheille

Tukiperhetoiminta

Eryytystukiperhetoiminta

Vapaaehtoistointatukiasumisyksikössä

Verkkovapaaehtoinen

Muu, mikä

---

3. Minkä aluetoimiston alueella toimit

Keskustoimisto

Etelä-Suomi

Itä-Suomi

Keski-Suomi

Länsi-Suomi

Pohjois-Suomi

4. Miksi haluat toimia vapaaehtoisena juuri Pelastakaa Lapsissa?

Arvioi, kuinka tärkeitä seuraavat asiat ovat sinulle asteikolla 1-5:

1. Ei lainkaan tärkeä
2. Ei kovinkaan tärkeä
3. Ei tärkeä eikä tarpeeton
4. Melko tärkeä
5. Erittäin tärkeä

5. Voin kehittää työelämätaitojani vapaaehtoistoiminnan avulla

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

6. Vapaaehtoistoiminta helpottaa syyllisyyttä, jota tunnen omasta hyväosaisuudestani

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

7. Toimin vapaaehtoisena, koska vapaaehtoisuus tuo minulle hyvää mieltä

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

8. Voin tutkia omia vahvuuksiani vapaaehtoistoiminnan avulla

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

9. Vapaaehtoistoiminnan avulla voin solmia uusia ystävyssuhteita

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

10. Vapaaehtoistoiminta pitää minut kiireisenä

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

11. Vapaaehtoistoiminta auttaa minua selviämään omista ongelmistani

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeää

12. Vapaaehtoistoiminta tekee näkökulmien avartumisen mahdolliseksi

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeää–Erittäin tärkeä

13. Voin tehdä jotain minulle tärkeän asian eteen

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

14. Vapaaehtoisena toimiminen tekee uusien asioiden oppimisen mahdolliseksi käytännöllisellä tavalla.

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

15. Vapaaehtoisena toimiminen saa minut tuntemaan itseni hyväksi ihmiseksi

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

16. Vapaaehtoisena toimiminen saa minut tuntemaan itseni vähemmän yksinäiseksi

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

17. Opin toimimaan erilaisten ihmisten kanssa

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

18. Vapaaehtoistoiminta saa minut tuntemaan itseni hyödylliseksi

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

19. Voin oppia lisää asiasta, jonka puolesta toimin

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeää–Erittäin tärkeä

20. Kun oloni on kurja, vapaaehtoistoiminta saa oloni tuntumaan paremmalta

1 2 3 4 5

Ei lainkaan tärkeä–Erittäin tärkeä

Seuraavaksi sinulle esitetään väittämiä.

Vastaa väittämiin asteikolle 1-5:

1. Täysin eri mieltä
2. Eri mieltä
3. Ei samaa eikä eri mieltä
4. Samaa mieltä
5. Täysin samaa mieltä

21. Välitän niistä, jotka ovat itseäni heikommassa asemassa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

22. Toimin mielelläni järjestössä, joka kohtelee työntekijöitä ja vapaaehtoisia yhdenvertaisesti

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

23. Toimin vapaaehtoisena, koska vapaaehtoistoiminnan avulla voin löytää uusia työmahdollisuuksia

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

24. Toimin vapaaehtoisena, koska odotan innolla sosiaalisia tapahtumia, joita vapaaehtoistoiminta tarjoaa

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

25. Järjestön työntekijöiltä ja muilta vapaaehtoisilta saatava arvostus ei ole minulle tärkeää

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

26. Olen aidosti huolissani sen ihmisryhmän puolesta, jonka kanssa toimin

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

27. Toimin vapaaehtoisena, koska vapaaehtoistoiminta on tapa luoda sosiaalisia verkostoja

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

28. Toimin vapaaehtoisena, koska sen kautta pystyn solmimaan tärkeitä työelämän kontakteja

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

29. Pidän tärkeänä, että saan arvostusta vapaaehtoistoiminnastani

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

30. Vapaaehtoistoiminta auttaa minua pakenemaan omia ongelmiani

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

31. Tunnen myötätuntoa tuen tarpeessa olevia ihmisiä kohtaan

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

32. En kaipaa palautetta vapaaehtoistoiminnastani

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

33. Vapaaehtoisena toimiminen saa minut tuntemaan itseni tärkeäksi

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

34. En tavoittele työllistymistä vapaaehtoistoiminnan avulla

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

35. Järjestön tarjoamat sosiaaliset mahdollisuudet ovat minulle tärkeitä

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

36. Minusta on tärkeää auttaa muita

1 2 3 4 5

Täysin eri mieltä–Täysin samaa mieltä

37. Minkälaista on mielestäsi laadukas vapaaehtoistoiminta? Miten kehittäisit järjestön vapaaehtoistoimintaa laadukkaammaksi tulevaisuudessa?

---

38. Kuinka todennäköisenä pidät, että teet vapaaehtoistyötä vielä vuoden kuluttua

Valitse yksi

Erittäin

epätodennäköisenä

Melko

epätodennäköisenä

Melko todennäköisenä

Erittäin todennäköisenä

Viiden vuoden kuluttua

Valitse yksi

Erittäin

epätodennäköisenä

Melko

epätodennäköisenä

Melko todennäköisenä

Erittäin todennäköisenä

39. Jos vastasit epätodennäköisenä, miksi

40.

Minkälaisia vaikutuksia koet omalla vapaaehtoistoiminnallasi olevan? Voit pohtia vapaaehtoistoiminnan vaikutuksia esimerkiksi yksittäisen lapsen, lähiyhteisön, järjestön, yhteiskunnan tai oman itsesi näkökulmasta.

---

41. Miten kuulit Pelastakaa Lasten vapaaehtoistoiminnasta?

Sosiaalisesta mediasta

Internetistä

Sanomalehdestä

Aikakauslehdestä

Ystäviltä tai tuttavilta

Minua pyydettiin mukaan toimintaan

Muualta, mistä

---

42. Sukupuoli

Mies

Nainen

Muu

43. Ikä

Alle 18 vuotta

18-24 vuotta

25-32 vuotta

33-40 vuotta

41-48 vuotta

49-56 vuotta

57-64 vuotta

Yli 65 vuotta

44. Koulutustausta

Peruskoulu

Ammattikoulu

Lukio

Opistoaste

Korkeakoulu

Ylempi korkeakoulu

45. Jos haluat osallistua arvontaan, jätä yhteystietosi tähän. Yhteystietojasi ei käytetä vastausten tunnistamiseksi.

Etunimi

Sukunimi

Sähköposti

Osoite

Postinumero

Kaupunki

46. Uutiskirjeen tilaus, valitse halutessasi

Tilaan Pelastakaa Lasten uutiskirjeen ja hyväksyn yhteystietojeni tallennuksen suoramarkkinointirekisteriin.